

Profilování začínajících výzkumníků v magisterském studiu

Bc. Soňa Kočicová

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Soňa Kočicová, DiS.**

Osobní číslo: **H12977**

Studijní program: **N7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Profilování začínajících výzkumníků v magisterském studiu**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k problematice začínajícího výzkumníka.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

EUROPEAN COMMISSION, 2006. Evropská charta pro výzkumné pracovníky. Kodex chování pro přijímání výzkumných pracovníků. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. ISBN 92-894-9329-1.

GAVORA, Peter, 2010. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.

KRÁMSKÝ, David, 2008. O povaze humanitních věd: K metodologickým východiskům humanitněvědního poznání. Liberec: Nakladatelství Bor. ISBN 978-80-86807-75-1.

MAŇÁK, Josef, Štefan ŠVEC a Vlastimil ŠVEC, 2005. Slovník pedagogické metodologie. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-7315-102-2.

WIEGEROVÁ, Adriana, 2012. Young researchers forum: Fórum mladých výzkumníků : zborník medzinárodných štúdií prezentujúcich práce mladých výskumníkov. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 978-80-10-02394-3.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Monika Szimethová, PhD.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

15. ledna 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

18. dubna 2014

Ve Zlíně dne 15. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....15.4.2014.....

.....Miroslav Sena.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odoprá-li autor takového díla udělit svolení bez vězného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 slouží nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá ke vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se orientuje na začínajícího výzkumníka a jeho profilování v magisterském studiu. Jejím cílem je zjistit možnosti a limity osobního profilování začínajících výzkumníků v magisterském studiu. Teoretická část se zabývá postavením začínajícího výzkumníka v oblasti vědy a výzkumu. První kapitola je orientována na oblast vztahu vědy a výzkumu a jejich definici, výzkum v pedagogických a technických oblastech studia, dále na pozici výzkumu v České republice a Evropské unii a etiku ve výzkumu. Další kapitola je věnována samotnému začínajícímu výzkumníkovi a vymezením tohoto pojmu. Praktická část se zabývá výzkumem, který je spojen se zjištěním a porovnáním možností a limitů profilování, zájmů a představ o výzkumu začínajících výzkumníků v humanitním a technickém oboru ve Zlíně. Použitou výzkumnou metodou je polostrukturovaný rozhovor a obsahová analýza textu v podobě eseje. Výsledkem této práce je popis zjištěného stavu profilování začínajících výzkumníků v magisterském studiu.

Klíčová slova: začínající výzkumník, magistr, profilování se, věda a výzkum

ABSTRACT

This thesis focuses on the novice researcher and his profiling in a master's degree . Its aim is to explore the possibilities and limits of personal profiling novice researchers in the master's program. The theoretical part deals with the role novice researcher in the field of science and research. The first chapter is focused on the area of the relationship of science and research and their definition, on research in educational and technical fields of study, further research position in the Czech Republic and the European Union and ethics in research. Another chapter is devoted to the novice researcher a definitiv of this term. The practical part deals with the research , which is connected with the finding and comparing the possibilities and limits of profiling, interests and ideas about research of beginning researchers in the humanities and technical field in Zlín. Used research method is a semi-structured interview and content analysis in the form of essays. The result of this work is to describe to the condition of profiling of beginning researchers in the master's program.

Keywords: novice researcher, Master, profilig, science and research

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí práce Mgr. Monice Szimethové, PhD., za její odborné vedení, cenné rady a připomínky, ochotu a čas. Dále spolupracovníkům projektu IGA, taky participantům, kteří se podíleli na výzkumu a v neposlední řadě i svým blízkým za jejich trpělivost a podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VĚDECKO VÝZKUMNÁ OBLAST	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU VĚDA A VÝZKUM	12
1.1.1 Věda	12
1.1.2 Výzkum	14
1.2 PEDAGOGICKÝ A TECHNICKÝ VÝZKUM	16
1.2.1 Pedagogický výzkum.....	17
1.2.2 Technický výzkum	20
1.3 POZICE VÝZKUMU V ČESKÉ REPUBLICE A EVROPSKÉ UNII	21
1.3.1 Zapojení České republiky do Evropského výzkumného prostoru.....	23
1.3.2 Rámcový program na podporu výzkumu	24
1.3.3 Výzkumné grantové agentury a projekty.....	26
1.4 ETIKA VE VÝZKUMU	30
1.4.1 Vymezení pojmu etika	30
1.4.2 Etický rámec výzkumu	31
1.4.3 Etické zásady výzkumu	31
1.4.4 Evropská charta pro výzkumné pracovníky	34
2 ZAČÍNÁJÍCÍ VÝZKUMNÍK	36
2.1 VYMEZENÍ POJMU ZAČÍNÁJÍCÍ VÝZKUMNÍK	36
2.1.1 Začínající výzkumník na univerzitní půdě	38
2.2 MAGISTR JAKO ZAČÍNÁJÍCÍ VÝZKUMNÍK	42
2.2.1 Univerzitní prostředí	42
2.2.2 Magistr v technických směrech	47
2.2.3 Magistr v humanitních směrech	49
II PRAKTICKÁ ČÁST	52
3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	53
3.1 CÍLE VÝZKUMU	53
3.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	53
3.3 POJETÍ VÝZKUMU	53
3.4 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	54
3.5 TECHNIKY VÝZKUMU	54
3.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	55
4 INTERPRETACE DAT	57

4.1	VOLNÝ ČAS	58
4.2	UNIVERZITNÍ PROSTŘEDÍ	62
4.3	VÝZKUMNÁ ČINNOST.....	72
4.4	VLIV PEDAGOGA.....	79
4.5	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	82
ZÁVĚR		87
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		89
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		95
SEZNAM OBRÁZKŮ		96
SEZNAM PŘÍLOH.....		97

ÚVOD

Výzkumnou činností se zabývají nejen pedagogové a pracovníci výzkumných ústavů a jiných institucí, ale i studenti. Student se s ní může setkat v rámci univerzity prostřednictvím kvalifikačních prací a při výzkumných projektech. Téměř každá kvalitní vysoká škola svým studentům tuto možnost poskytuje. Předpokladem výzkumníka pro realizaci výzkumné činnosti jsou zejména jeho znalosti, schopnosti, dovednosti a orientace ve výzkumu. Začínajícímu výzkumníkovi se tímto dostává příležitost dosáhnout určitého rozhledu a praxe.

Téma začínající výzkumník je zvolen z důvodu podílu na výzkumném projektu IGA/FHS/2013/005 v rámci univerzity, na základě kterého vznikla tato diplomová práce. Dalším, a to hlavním důvodem je novost a neotřelost tématu, které v naší společnosti není dostatečně prozkoumáno a popsáno. Jde o téma, které je v České republice nerozvinuté, jelikož se mu nevěnuje mnoho pozornosti. Z toho vyplývá i skutečnost, že v oblasti začínajících výzkumníků není dostatek odborné literatury.

Cílem teoretické části je popsat a přiblížit oblast výzkumné činnosti začínajícího výzkumníka. První kapitola tvoří oblast vědy a výzkumu, kde jsou vymezeny tyto pojmy, charakterizovány výzkumy pedagogického a technického oboru, dále obsahuje pozici výzkumu v rámci České republiky a Evropské unii, a v neposlední řadě se také zmíníme o etice výzkumné činnosti. Stěžejní částí práce je kapitola začínající výzkumník. Zde se budeme zabývat definováním tohoto pojmu a magisterským studiem začínajícího výzkumníka na univerzitním prostředí.

V praktické části zejména zjišťujeme pomocí polostrukturovaných rozhovorů a obsahové analýzy textu v podobě eseje, možnosti a limity osobního profilování začínajících výzkumníků magisterského studia. Dílčí cíle mají za úkol zjistit a srovnat zájem magistrů o výzkumnou práci v humanitním a technickém oboru ve Zlíně a zjistit představu magistrů o výzkumné práci v humanitním a technickém oboru ve Zlíně.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚDECKO VÝZKUMNÁ OBLAST

Věda a výzkum jsou nedílnou součástí lidské společnosti již po celá tisíciletí. Přináší nám poznání v myšlení lidí, přírody, kultury, společnosti a člověka jako takového. Jen díky vědě a výzkumu a touze lidí bádát a zjišťovat nové poznatky je lidstvo na dnešní úrovni.

1.1 Vymezení pojmu věda a výzkum

Ústřední koncepce vědeckých prací spočívají v úsilí o poznání, získávání mnohostranných poznatků o přírodě a lidském soužití v ní, o uspořádání těchto poznatků a odhalování jejich vnitřní jednoty, popřípadě přetváření světa. Jen pokud budou pravdivé, mohou se stát účinným. A o to, aby tyto poznatky byly pravdivé, usiluje zejména věda. Otázka vědecké pravdy stojí na pozadí celé metodologie, vědeckovýzkumných postupů, na pozadí otázek pravděpodobnosti a interpretace výsledků výzkumu, včetně interpretace výsledků empirických výzkumů. (Ondrejko a Majerčíková, 2012, s. 15.)

1.1.1 Věda

Věda, a hlavně tedy její výsledky nás provázejí každou oblastí našeho života. Toto slovo patří k obecně užívaným termínům, o kterých si myslíme, že je ze zkušenosti známe. Mnoho lidí často přikládá tomuto pojmu nestejný význam, a to může být dáno i tím, že jeho obsah mohou tvořit různé souvislosti, v nichž se používá. (Skutil et al., 2011, s. 13)

Vědu můžeme zkoumat z různých hledisek a to z hlediska sociálního, historického, ekonomického, logického, informačního, psychologického apod. Každé hledisko je zaměřeno na určitou stránku zkoumání vědy. Z aspektu sociálního hledáme odpověď na to, jak vývoj vědy ovlivňuje kulturní a historický typ společnosti. Tedy jeden z hlavních rysů vědy je, že věda vzniká ve společnosti a v jejím rámci se i vyvíjí. Jelikož společnost existuje vždy v konkrétní dobové a kulturní formě, tak i věda má určité rysy prokazující vliv kulturní epochy. Kulturní epocha je určitý historický typ společnosti s určitým způsobem uvažování. Například v epoše starověké vědy existovala věda ve formě jediného celku, jímž byla filosofie. Ve středověku byla věda vztažena k teologii. V novověku věda prošla dvěma základními vývojovými etapami, kterým odpovídají renesanční věda a věda průmyslové společnosti. Renesanční věda narušila podřízenost vědy teologii. Tato epocha je založena na návratu k antickým vzorům a na ideji humanismu. Je zde charakteristická racionalita, metody

zkoumání a společenská role. Postnovověká věda se vymaňuje z čistého racionálního usuzování a z nepochybných induktivních závěrů. Nový vědecký obraz světa je založen na neoracionalistickém způsobu uvažování. Čisté racionální usuzování je vystřídáno relativistickým, pravděpodobným usuzováním. (Ochrana, 2009, s. 34-44)

Tak jako různé společenské sféry a instituce, i věda se postupně proměňuje. Současně je v České republice i v Evropě předmětem cílených reforem. Kvůli tomu, jak vlivnou instituci věda ve společnosti zobrazuje, měly by nás tyto změny zajímat nejen kvůli vědě samotné a kvůli badatelům působících v jejím rámci, ale i kvůli společnosti, jež je vědou ovlivňována. Měli bychom brát vážně východisko vědní politiky, dle kterého se způsob organizace a hodnocení vědy promítá do podoby a typu vytvářených poznatků a do možnosti jejich společenského využití. (Stöckelová, 2009, s. 9)

Věda je soustava poznatků skládající se z racionálně zdůvodněných a konzistentních výpovědí, jež jsou formulovány v přijatém jazyce (vědy) a jsou ověřitelné. Tyto poznatky se týkají přírody, člověka a jeho výtvorů, včetně společnosti. Další definicí může být také, že je to ucelený systém ověřených poznatků o konkrétní realitě, jež jsou uspořádány do logického systému a byly získány díky vědeckým metodám. (Sochůrek a Sluková, 2013, s. 8)

Filosofický slovník (2009, s. 340) vysvětluje vědu jako: „Systém metodicky podložených, objektivních vět o určité předmětné oblasti.“ Předmětná oblast je v tomhle případě každý fakt, který je uchopitelný buď bezprostředně, nebo za pomoci instrumentálních pomocných prostředků. Zde spadají čisté číselné a prostorové vztahy, jakou je např. matematika či geometrie, živá a neživá příroda, jiným názvem přírodní vědy a jevy vyskytující se ve společenském životě, jinak duchovní vědy (filologie, historická věda, hospodářská a právní věda, sociologie a věda politická).

Věda má podle Sochůrka a Slukové (2013, s. 8) **tři stránky**. Jednou z nich je stránka ontologická, která zkoumá bytí světa a jsoucna. Dále gnozeologická, kterými jsou teoreticko-poznávací postupy, kterými věda získává či tvoří poznatky. Poslední je stránka systémová, která odráží systémovou povahu vědy.

Věda a její výsledky by měli posloužit k zachování a zlepšování kvality života, výrazně by měly přispívat ke zvyšování civilizační a kulturní úrovně společnosti. Pokud bychom chtěli vědu charakterizovat obecně, tak je nutné poukázat zejména na její znaky:

1. Prvním znakem je, že je zde možnost předkládat tvrzení, jež lze nějakým způsobem ověřit či dokázat. Můžeme tedy vědu chápat jako nějak odůvodněný systém výpovědí, jako teoretický systém.
2. Dalším znakem může být vědecká aktivita (vědecké postupy, duševní a fyzická činnost). Věda plní nejen poznávací funkci, ale i praktickou, kdy má vědecké poznání ve společnosti svoji praktickou aplikaci.
3. Je důležité vědu chápat taky jako sociální jev, jelikož vzniká ve společnosti a je jí ovlivňována. Poznatky vědy zpětně působí na vývoj společnosti. (Skutil et al., 2011, s. 15-16)

Podle Wiegerové (2012, s. 4) má věda i sociální stránku, kdy se odehrává v institucích, ve kterých je možné provádět výzkum, a realizují ho lidé, kteří spolu vedou vědecké diskuse. Věda je i týmová práce, která není nikdy založená na výsledcích činností jednoho člověka, ale je to soulad činností skupiny lidí.

Můžeme často vidět pojem věda a výzkum jako slovní spojení. Je to tím, že se věda neobejde bez výzkumu a výzkum se neobejde bez vědy. Výzkum pomáhá vědě, aby se zlepšovala a vyvíjela.

1.1.2 Výzkum

Výzkum je proces, kdy se vytváří nové poznatky. Je to systematická, pečlivě naplánovaná činnost vedená snahou zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji oboru. (Hendl, 2005, s. 30)

Jde o zkoumání přírodních či sociálních jevů, kdy je cílem získat poznatky, které popisují a vysvětlují svět kolem nás. Výzkum můžeme charakterizovat jako proces, kdy se shromažďují data, je to systematický proces, který taky problematizuje a syntetizuje dosavadní znalosti, dále taky zahrnuje kritickou analýzu a vede ke zvyšování znalostí. Tyto znaky charakteristické pro výzkum se navzájem kombinují. (Hendl, 2004, s. 19)

Při vědeckém zkoumání má klíčové místo volba metodologie, jelikož ovlivňuje výběr výzkumných metod a výsledný obraz zkoumaného cíle. Metodologie vědy je teorií k výběru výzkumných metod a zároveň návodem, jak použít vybrané metody ve vědeckém zkoumání. Předmětem zkoumání metodologie vědy je studium metod a vědeckých postupů. Je to nauka o metodách. Její znalost je základní vybaveností vědeckého pracovníka, která mu

umožňuje systémově se orientovat ve výzkumné práci a patřičně rozumět interpretaci výsledků vědeckého výzkumu. (Ochrana, 2009, s. 12)

Volba metody je velmi důležitým bodem ve výzkumu. Je důležité si zvolit metodu a to dle předmětu zkoumání. Ten nám nabídne možnosti jakou metodu využít a jakým způsobem ji uplatnit. Každá metoda má své výhody i nevýhody, je jen na výzkumníkovy, jak se k tomu postaví. Například u dotazníku je potřeba věnovat větší pozornost jeho přípravě. U rozhovoru se musíme zejména zaměřit na samotnou realizaci rozhovoru a následné zpracování.

O vědeckém výzkumu můžeme také říci, že je to plánovaná činnost, jejíž cílem je zodpovědět výzkumné otázky a přispívat k rozvoji svého oboru. Dále ho můžeme chápat jako systematické šetření, kdy účelem je hledání odpovědí na otázky a problémy. (Sochůrek a Sluková, 2013, s. 13)

Vědecký výzkum rozšiřuje hranice vědomostí lidí a může znamenat proces vytváření nových poznatků, ale také potvrzení nebo vyvrácení těch stávajících. Vědecké zkoumání je tak uspořádané, že výzkumníci mají kritickou důvěru ve výzkumné výsledky. Proto je subjektivní názor kontrolován objektivní skutečností. (Skutil et al., 2011, s. 17)

Hlavní úlohou vědeckého výzkumu je úsilí, aby jeho výsledky uznával nejen sám výzkumník, ale aby byly přístupné a přijatelné všemi, kteří se podílejí na tomto procesu. Výsledky by měly být předmětem kritiky a měla by existovat kontinuita v rozvíjení výsledků výzkumu. Přitom se vychází ze všeobecně přijímaných předpokladů, jako je například existence zkoumané reality, zákonitostí a další. (Ondrejko, 2012, s. 44)

Obecně ve výzkumu existuje několik druhů výzkumu. U některých autorů můžeme vidět stejné druhy, někteří je obohacují o další, jiní mají zcela jiný přístup k rozdělení.

Skutil et al. (2011, s. 18) člení výzkum na základní a aplikovaný. **Základní výzkum** je činnost zaměřená na klíčové problémy vědecké teorie. **Aplikovaný výzkum** je ten, který vychází z obecných východisek, jež tvoří jeho základnu. Zaměřuje se na problémy, které se dotýkají bezprostředně praxe. Výsledky tohoto výzkumu mají přímé praktické využití.

V Analýze stavu výzkumu a vývoje... (2008, s. 22) se dělí výzkum podobně jako u Skutila, kdy se ale přidává ještě jeden typ výzkumu. Podle něj existuje základní výzkum, aplikovaný výzkum a experimentální vývoj. **Základní** nebo také badatelský **výzkum** zahrnuje experimentální či teoretické práce, které jsou prováděné s cílem získat znalosti o základech nebo podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení příčin a možných dopadů při využití získa-

ných poznatků, a to bez úvah o jejich konkrétní aplikaci. Do **aplikovaného výzkumu** patří experimentální či teoretické práce, které jsou prováděné s cílem získání nových poznatků, které jsou zaměřeny na budoucí využití v praxi. Výsledky aplikovaného výzkumu jsou směřovány ke specifickému a praktickému cíli. **Experimentální vývoj** můžeme chápat jako systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu či jiných námětů k produkci nových či zlepšených materiálů, výrobků či zařízení, nebo k zavedení nových či zlepšených technologií, služeb a systémů, včetně pořizování a ověřování prototypů, poloprovozních či předváděcích zařízení.

Sochůrek a Sluková (2013, s. 20) rozlišují výzkum teoretický a empirický. **Teoretický výzkum** je zakládán na dedukci a pracuje s úvahami a teoretickým vysvětlením. Jeho výsledky se využívají až s odstupem. **Empirický výzkum** je zakládán na zkušenosti a zkoumá co nejvíce objektivně skutečnost. Někteří autoři ještě rozeznávají **praktický výzkum**, směřující k aktuálnímu konkrétnímu problému, aktuální potřebě praxe.

Ve společenských vědách má výzkum pět funkcí. První funkcí je explorace, kdy jsou data sbírána k odhalení jevů, vztahů a procesů. Další funkcí je popis. Ten dává obraz o specifických podrobnostech jevů, vztahů a situace. Funkce explorace zjišťuje, proč se věci dějí určitým způsobem. Dále je to funkce predikce, která umožňuje předvídat z předcházejících výsledků a zjištění. A poslední funkcí je ovlivňování věcí v našem světě. (Sochůrek a Sluková, 2013, s. 14)

Výzkumná činnost je tedy proces, který je předem naplánován, a díky kterému zkoumající osoba dosahuje nových, dříve nepoznaných jevů. K tomu, aby mohl být tento proces zrealizován, je důležité u každého výzkumu zvolit určitý druh a jeho metodu.

1.2 Pedagogický a technický výzkum

V této podkapitole je důležité si upřesnit, na co se jednotlivý výzkum zaměřuje. Taky se zaměříme na pedagogický výzkum a výzkum či vývoj v oblasti informatiky.

Výzkumná činnost se od běžné studijní či pedagogické práce liší soustavnou a do hloubky jdoucí poznávací činností, hlavně dostatečnou mírou kritičnosti vůči studovaným textům a schopností samostatně myslet v daném oboru. Vědecká a odborná práce sociálního a humanitního zaměření je činnost, která je velmi náročná a mnohostranná. Odmění každého,

kdo jí věnuje náležitou péči a úsilí, zejména společenským uznáním a respektem spolupracovníků. (Spousta, 2009, s. 189)

1.2.1 Pedagogický výzkum

Sochůrek a Sluková (2013, s. 15) vymezují pedagogický výzkum v mnoha podobách. Je vymezen jako vědecká činnost, kdy je předmětem tohoto výzkumu edukační realita. Účelem je popisovat, objasňovat a analyzovat různé druhy této edukační reality. Dále se zaměřuje na objekty edukační reality mající kvalitativně odlišnou povahu, to znamená, že existují různé metody a přístupy. Je to organizovaná a institucionalizovaná činnost, která se provádí v rámci vědeckých institucí. Dále můžeme říct, že je to činnost, která je praktická, vycházející z lidské praxe a směřuje do ní zpět efekty a výsledky. Taky je tato činnost založena na určité teorii, proto má část jak praktickou, tak teoretickou. A v neposlední řadě by měla mít i svou etiku, což je soubor morálních hodnot a norem, jimiž se řídí činnost výzkumníka.

V pedagogice a psychologii existují dva základní přístupy výzkumu. Jedná se o **kvalitativní a kvantitativní výzkum**. Někteří autoři ale ještě doplňují tyto dva přístupy ještě o jeden a to o **přístup smíšený**, kdy se kombinuje výzkum kvalitativní s kvantitativním. (Skutil et al., 2011, s. 18-19)

Pedagogický výzkumník nemá lehkou situaci, jelikož jeho obor je velmi rozsáhlý a různorodý. Musí se seznámit s výzkumnými metodami, se statistickými metodami a podobně. Dominance jednotlivých metodologických přístupů se mění a badatel se musí přizpůsobit a zvolit nejlepší postupy. Donedávna se více jednostranně preferoval kvantitativní přístup, ale v současnosti ho vystřídal důraz na přístup kvalitativních metod, ale zároveň se dostává do popředí snaha o syntézu obou těchto přístupů. (Spousta, 2009, s. 197)

Ve všech případech je důležitý model výzkumu, který zdůrazňuje hlavní roli výzkumné otázky a má čtyři hlavní vlastnosti, kterými jsou – vymezení výzkumu prostřednictvím výzkumných otázek, určení potřebnosti druhu dat k zodpovězení otázek, navržení výzkumné cesty k získání a analýze dat a použití dat k zodpovězení otázek. (Punch, 2008, s. 18)

Modelem výzkumu si tedy plánujeme cestu k realizaci výzkumu. Je to příprava před tím, než samotný výzkum uskutečníme. Nemůžeme začít realizovat výzkum, bez toho aniž by-

chom věděli, co budeme zkoumat, jak to budeme zkoumat a co bude výsledkem našeho zkoumání. Je důležité si zvolit jaký druh, přístup uplatníme.

Kvantitativně orientovaný výzkum

Podle Gavory (2012, s. 8) je kvantitativní výzkum historicky starší než výzkum kvalitativní a vyvíjel se na základě inspirace přírodních věd. Jeho klíčová vlastnost tkví v tom, že vyjadřuje vlastnosti objektů a jevů číselně. Tato vlastnost není ale tou hlavní. Zásadní je to, jak kvalitativní výzkum pohlíží na svět a jeho poznávání.

Takto orientované šetření zkoumá vztahy mezi proměnnými. V tomto výzkumu se realita zachycuje prostřednictvím proměnných, jejich hodnoty se zjišťují měřením, a cílem je nalézt rozložení proměnných, jaké jsou mezi nimi vztahy a proč tomu tak je. Strategie zkoumání vztahů mezi proměnnými se rozšířila od úzké koncentrace na experimentální metody k více aplikovanému přístupu, který je založen na neexperimentálních metodách. Neexperimentální kvantitativní metody, které znamenají výzkum zaměřený na vztahy mezi proměnnými, se v současnosti staly podstatnou součástí metodologické výbavy sociálněvědního výzkumníka. Kvantitativní znamená, že výzkum je navržen tak, aby přinesl numerická data měřením proměnných. Výzkum se zabývá v tomhle případě vztahy mezi proměnnými, kdy v šetření nejde jen o popis proměnných a jejich rozložení, ale cílem je zkoumat to, v jakém vztahu jsou proměnné mezi sebou. (Punch, 2008, s. 12-13)

Mezi strategie kvantitativního šetření patří dle Punche (2008, s. 38-62) šest prvků. Ty se skládají z cíle, výzkumné otázky, dotazníku, vzorku, strategie získání dat a strategie analýzy dat.

- 1) Cíl výzkumu je tvrzení na vhodné úrovni a obecnosti, co chce výzkumník vyzkoumat. Definují celkové cíle a účel šetření. Cíl může být vyjádřen jedním tvrzením nebo může vyžadovat i několik tvrzení.
- 2) Výzkumné otázky vycházejí z obecného definování cíle a převářejí ho do konkrétní podoby. Ze správně formulovaných otázek musí být jasné, jaká data jsou potřeba pro jejich zodpovězení.
- 3) Dotazník je definován výzkumnými otázkami a slouží ke sběru dat při šetření. Dotazník zaujímá pozici mezi výzkumnými otázkami, strategií a procesem dat.
- 4) Vzorek je založen na tom, že se shromažďují informace od určité skupiny lidí – vzorku lidí, a to proto, aby bylo možné zodpovědět výzkumné otázky.

- 5) Strategie sběru dat se týká aktuálního procesu, jenž se použije. Jak se bude dotazník vyplňovat a jak se budou shromažďovat data.
- 6) Při analýze dat je nutné se opět vrátit k výzkumným otázkám. Ty výzkumníkovy ukazují, které data potřebuje, a indikují, co je zapotřebí s nimi udělat, aby bylo možné nalézt odpovědi. Při analýze dat je dále zapotřebí shrnout a redukovat data, analyzovat data na popisné úrovni a provést vztahovou analýzu.

Kvalitativně orientovaný výzkum

Kvalitativní výzkum označuje různé přístupy (techniky či metody) ke zkoumání pedagogických jevů. Do popředí nevystupuje kvantifikace empirických dat, ale jejich podrobná kvalitativní analýza. Takové metody vychází z různých teoretických paradigmat, nejčastěji ale z hermeneutiky a fenomenologie. (Maňák, Švec, Švec, 2005, s. 55)

Tento výzkum je orientován na reduktivní zkoumání. Výzkumník, který stojí před mnoho-
rozměrností objektu bádání, si uvědomuje nemožnost zachytit ji ve všech jejích podobách. Proto si vybere jen některé z nich, které poté důkladně studuje. Zjištění tohoto výzkumu může být přesnější, ale často jim chybí kontext. (Skutil et al., 2011, s. 18-19)

Kvalitativní výzkum je orientován holisticky tzn. celostně. Jedinec, skupina, jejich produkty nebo nějaká událost jsou zkoumány dle možností v celé své šíři a ve všech možných rozměrech. Chápe všechny rozměry integrovaně, tedy v jejich vzájemných návaznostech a souvislostech. (Sochůrek, Sluková, 2013, s. 15)

Při výzkumu se analyzuje velké množství informací, které vychází z malého množství participantů. Jde o přímý kontakt s lidmi, který má delší a intenzivní charakter. Pro získání širokého spektra informací o daném tématu je důležitý výběr těchto jedinců, dle různých kritérií tak, aby nám přinesli potřebné informace.

Někteří z autorů definují kvalitativní výzkum oproti kvantitativnímu na základě pouhých metod, kdy nástroj kvantitativního výzkumu je dotazník a kvalitativního rozhovor. Toto pojetí může vést ke značnému zjednodušení odlišností obou metodologických přístupů. Výzkumníci v tomto přístupu používají zejména data z rozhovorů, z pozorování a z dokumentů. Jinými slovy pracují s textem a se slovy. (Švaříček a Šedřová, 2007, s. 13-15)

Mezi pět požadavků tvořících základ kvalitativního výzkumu patří:

- 1) Orientace na subjekt, kdy jsou předmětem výzkumu v humanitní oblasti lidé. Proto cíl tohoto výzkumu musí být zaměřen na lidské subjekty.
- 2) Pečlivá deskripce, kdy na začátku výzkumu musí být obsáhlý a přesný popis oblasti, jež je předmětem zájmu výzkumníka.
- 3) Průběžnost interpretací dat, kdy data, která jsou získána v etapách výzkumu, se postupně interpretují.
- 4) Přirozenost prostředí, kdy jsou subjekty tohoto výzkumu zkoumány v jejich přirozeném prostředí.
- 5) Postupné zobecňování dat. Koncentrace dat nevzniká pouze jako výsledek použití určitých metod, jelikož se často pracuje s malým počtem případů. Proto by měl být určitý stupeň zobecnění dat přítomen v každé etapě tohoto výzkumu. (Maňák, Švec, Švec, 2005, s. 55-56)

U pedagogického výzkumu jsme se dozvěděli, jaké přístupy ve výzkumu máme a stručně jsme si je charakterizovali. Jak je to s výzkumem v oblasti informatiky si ukážeme následně.

1.2.2 Technický výzkum

Ve vyspělých zemích Západu, jež umožnily další rozvoj vědeckého výzkumu, ve čtyřicátých letech dvacátého století dochází k dalšímu bodu obratu, a to k bezprostřednímu využívání základního výzkumu. Neznamená to ovšem, že by rozvoj aplikačního výzkumu byl omezován, ba naopak neustále pokračuje. Jeví se zde ale nová situace, kdy základním hybným faktorem technologické a společenské dynamiky je intelektuální síla vědecké teorie, tedy využívání základního výzkumu. (Fajkus, 2005, s. 36)

V oblasti aplikované informatiky jsou ve vědecko-výzkumné práci hlavními směry moderní metody teorie automatického řízení, měřicí technika, monitorování a řízení technologických procesů, informační technologie, softwarové inženýrství, metody umělé inteligence, matematické modelování technologických procesů s ohledem na jejich automatické řízení a řešení automatického řízení. (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, © 2000-2014)

Oblast Aplikované informatiky se více než na výzkum, zaměřuje na vývoj a inovaci. K tomu se využívá například programování různých aplikací.

Programování je specifická činnost, na kterou bylo do nedávna nahlíženo odborníky jako na činnost uměleckou. V současnosti je jimi na programování nahlíženo jako na zvládání

technologie, ale většina z těchto odborníků ho i nadále považuje za tvůrčí činnost. V oblasti autorských práv toto zařazení neustále platí, a jelikož jedno zadání můžeme naprogramovat několika způsoby, je každý program chápán jako autorské dílo. Dobrý program musí být napsán tak, aby byl stabilní, aby dokázal řešit širokou škálu úkolů a taky, aby byl snadno udržovatelný. Musí se v něm vyznat autor, ale i programátoři. Člověk, který chce programovat, musí znát vlastní programovací jazyk, ve kterém píše, vývojové prostředí tohoto jazyka, systémové prostředí pro které je program určen a taky musí umět převést programovaný problém na dílčí problémy a ty pak na elementární příkazy programového jazyka. (Grünwald, 2006, s. 5)

Programovací jazyky mají mnoho dělení. Jedním z nich je dělení na jazyky nižší (nízkourovňové) a vyšší (vysokourovňové). Nižší programovací jazyky jsou primitivní jazyky využívající příkazy procesoru. Výhoda těchto jazyků je ta, že daný program můžeme maximálně optimalizovat a výsledkem je vyšší rychlost programu. Další z výhod je i to, že programátor není ničím omezen a může využívat všechny funkčnosti zařízení (počítače). Nevýhoda těchto jazyků je, že jsou programy nepřenositelné na jiný druh procesoru a taky to, že programování není pohodlné. Mezi nižší programovací jazyky patří Assembler. Druhá početnější skupina jazyků zahrnuje jazyky, vyznačující se zejména pro člověka čitelnějším a logicky uspořádaným zdrojovým kódem. Do vyšších programovacích jazyků patří například C, Java, PHP, Python, Pascal, Haskell, Miranda, Perl apod. (Kadlec, 2004)

Výzkum v různých oborech má své přístupy, metody a postupy. Někde se liší úplně, někde se výzkum realizuje podobným způsobem. To nám vyplývá i z výše zmíněného textu, kde se pedagogické a technické výzkumy od sebe výrazně diferencují.

Výzkumy jak humanitního a technického směru, tak obecně, mají velký význam pro svoji zemi zejména po stránce sociální a ekonomické. Jak vypadá dnešní situace výzkumu v České republice a Evropské unii, si ukážeme v následující kapitole.

1.3 Pozice výzkumu v České republice a Evropské unii

Výzkum a vývoj, které jsou součástí vědy a technologií, představují klíčový hybný prvek zvyšování produktivity, zaměstnanosti, ekonomického růstu, udržitelného rozvoje a sociální soudržnosti. Výsledky výzkumu a vývoje a jejich využívání mají důležitou roli ve všech oblastech života společnosti. (Výzkum a vývoj, 2014)

Na zasedání evropské rady v Lisabonu bylo schváleno vytvoření Evropského výzkumného prostoru a do současné doby bylo realizováno mnoho iniciativ na jeho podporu. Přes to všechno zde zůstávají některé nevyřešené problémy. Jedním z těchto problémů je hlavně roztržitost základny veřejného výzkumu, která brání růstu inovačního potenciálu Evropské unie a taky snižuje její atraktivitu pro rozvoj a lokalizaci vědy a výzkumu aktivit podnikového sektoru. Co se týká celoevropské úrovně, závažný problém představuje často složitá mezinárodní spolupráce ve výzkumu a nedostatečná koordinovanost financování výzkumu, kdy důsledkem je rozptýlení zdrojů. Hlavní výzvou Evropské unie je vybudování jednotného trhu práce pro výzkumné pracovníky, jež bude umožňovat účinnou mobilitu těchto pracovníků mezi zeměmi Evropské unie, institucemi a jednotlivými odvětvími. Důležitost je taky kladena na zlepšení procesu vzdělávání a odborné přípravy mladých výzkumníků a na zajištění kvalitních evropských programů doktorského studia, jež budou naplňovat potřeby výzkumných institucí, vysokých škol a podnikového sektoru. (Klusáček et al., 2008b, s. 14-15)

Odborná příprava výzkumníků na vysokých školách začíná tím, že se student dobrovolně účastní různých výzkumných projektů, soutěží pořádaných Studentskou vědeckou a odbornou činností nebo při zpracování kvalifikačních prací. Tím si studenti rozvíjí své znalosti, dovednosti a zkušenosti, což je předpokladem pro budoucí profesi výzkumníka.

Na vysokých školách, je téměř veškerý výzkum prováděn na veřejných univerzitách. Neuniverzitní vysoké školy a vyšší odborné školy mají proti veřejným univerzitám zcela zanedbatelnou výzkumnou kapacitu. Od vyšších odborných škol není výzkum požadován politickými autoritami a jinými aktéry. Situace se stává problematickou u neuniverzitního typu vysokých škol poskytujících pouze bakalářské programy. Ty jsou podmíněny velkou výzkumnou orientací v oblasti obsahu a personálního zabezpečení. Podle výzkumů tyto vysoké školy vydávají pouze asi jednu tisícinu výše finančních prostředků na výzkum a vývoj oproti univerzitám veřejným. Vysokoškolský výzkum je tedy doménou pouze veřejných vysokých škol. (Prudký, Pabian, Šíma, 2010, s. 97-98)

Jelikož jsme se již zmínili o Evropském výzkumném prostoru, měli bychom si tento pojem více přiblížit a definovat.

1.3.1 Zapojení České republiky do Evropského výzkumného prostoru

Evropský výzkumný prostor - ERA (European Research Area) je strategie stanovená Evropskou unií, kdy je jejím cílem koordinovat evropské výzkumné úsilí. Tato strategie byla vyhlášena Evropskou unií v roce 2000 v Lisabonu, aby s její pomocí přispívala ke stanovenému cíli konkurenceschopné ekonomiky, která je založena na znalostech. Evropský výzkumný prostor řídí celoevropské aktivity v oblasti výzkumu a inovační politiky a snaží se je koordinovat s národními a mezinárodními iniciativami. (MŠMT, © 2013-2014)

Výzkum na evropské úrovni trpěl řadou nedostatků. Mezi tyto nedostatky patřila izolovanost národních výzkumných systémů, roztržitost činností, disparita regulačních a administrativních rámců a nízké investice do rozvoje znalostí. Při využívání prostředků, jež jsou v současnosti k dispozici, lze v rámci ERA zajistit sdílení údajů, porovnávat výsledky, převádět a chránit nové vědecké poznatky, provádět multidisciplinární studie, získávat přístup ke zdrojům a službám „center excellence“ a přístup k nejvyspělejšímu technickému vybavení. (Evropský výzkumný prostor)

Evropský výzkumný prostor má význam jako tzv. pátá svoboda, kdy první čtyři svobody byly svoboda výměny zboží, kapitálu, služeb a osob. Pátá svoboda tedy znamená svobodné šíření a sdílení vědeckých výsledků a poznatků. Účast České republiky v Evropském výzkumném prostoru funguje na dvou základních úrovních, a to na úrovni rozhodovací sféry a provádění vědy a výzkumu. Hlavním procesem rozhodovací sféry je jednání Evropské rady ve složení ministrů nebo jejich zástupců, kteří jsou odpovědní za výzkum a vývoj členských států a celý systém přípravy dokumentů pro jednání Rady. Ten zahrnuje první návrhy textů a jejich projednávání např. Otevřenou metodou koordinace a orgány. Mezi tyto orgány patří Pracovní skupina pro výzkum, Pracovní skupina pro atomové otázky a výzkum, ERAB (ERA Advisory Board), ERAC (ERA Committee), dále Skupina pro společné programování nebo mezinárodní spolupráci, infrastruktury a lidské zdroje a mobilitu. Ale jen ERAC je součástí konzultačních postupů v Evropské unii, tedy to znamená, že každý členský stát má právo být v tomto výboru zastoupen. Na národní úrovni v České republice jsou zřízeny poradní orgány pro ministerstvo, které odpovídá za účast České republiky v ERA na úrovni rozhodovací sféry. Tímto poradním orgánem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (ČR a ERA)

Evropská komise podnítila vytvoření Zelené knihy, která je nazvána jako Evropský výzkumný prostor-nové perspektivy. Cílem této knihy bylo rozšířit diskusi mezi odbornou veřejností o možnostech, jakým způsobem prohloubit a rozšířit Evropský výzkumný prostor a přispět tak k prosazení obnovené Lisabonské strategie. Zelená kniha hodnotí přínos, mapuje vývoj Evropského výzkumného prostoru a navrhuje oblasti, na které by se měla spolupráce v oblasti vědy a výzkumu soustředit. Dále analyzuje problémy, které jsou patrné na celoevropské úrovni, a stanovuje vizi Evropského výzkumného prostoru, jež by měla být během 10 až 15 let naplněna. (Hebáková a Pazour, 2010, s. 8)

Evropský výzkumný prostor obsahuje evropské výzkumné organizace a infrastrukturu a rámcové programy Evropské unie, národní politiky a programy výzkumu členských států Evropské unie a jejich koordinaci. (Evropský výzkumný prostor)

1.3.2 Rámcový program na podporu výzkumu

Oblast vysoce vyspělých technologií se ve vyspělých zemích, zejména v USA a Japonsku, rozvíjejí velkou rychlostí. Evropská unie ve výzkumu v řadě oborů ale zaostává. O překonání zaostávání výzkumu těchto technologií, především teda biotechnologií a nanotechnologií, usilují různé národní programy zemí Evropské unie a programy nadnárodní. (Program na podporu..., s. 6)

Národní program podle Vítka a Vítkové (2004, s. 28-34) je jako celek, včetně výše celkové finanční podpory a jejího rozdělení na jednotlivé části národního programu, po projednání v Radě pro výzkum a vývoj schvalován vládou. Návrh Národního výzkumu byl připraven formou veřejné zakázky, které respektovaly všechny rámcové parametry zadání podle dokumentu Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky. Národní program výzkumu byl pak založen v rámci tohoto programu a byly v něm taky zohledněny změny domácích i mezinárodních podmínek, ke kterým v oblasti rozvoje výzkumu a vývoje došlo.

Vstupem České republiky a ostatních členů Evropské unie se otevřely národní programy výzkumu pro všechny subjekty evropských států. Co se týká České republiky, závazek povolit účast subjektů jiných členských států byl při řešení projektů uveden v Rozhodnutí Rady v roce 1999. (Národní politika VaV..., s. 17)

Hlavními cíli tohoto programu je zvýšení výkonnosti a efektivnosti výzkumu České republiky a tím i zvýšení jejich přínosu pro ekonomiku a společnost. Dále je to zajištění dyna-

mické obnovy a rozvoje výzkumných kapacit v České republice, využitím všech možností mezinárodní spolupráce a výzkumu, posílení a rozvíjení vztahů veřejnosti k výzkumu a vývoji, zbavit veřejnost případných obav z nežádoucích výsledků výzkumu a vývoje. A v neposlední řadě jde o zvýšení odborné úrovně výzkumné práce a využití výsledků výzkumů v praxi. (Vítek a Vítková, 2004, s. 29)

V zahraničí je prosazen přístup, dle kterého jsou pro návrh programu výzkumu, výběr projektů pro zařazení do programu, průběžné a závěrečné hodnocení programu, používána stejná a předem stanovená kritéria. Je důležité a účelné, aby byl stejný přístup uplatněn i u Národního programu výzkumu v České republice. (Vítek a Vítková, 2004, s. 35)

Mezi nadnárodní programy pak patří zejména Sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace, konkrétně se jedná o tematické priority Nanovědy, materiály a nové technologie, Zdraví, Informační a komunikační technologie a Zemědělství, potraviny a biotechnologie. (Program na podporu..., s. 7)

Sedmý rámcový program výzkumu a technologického rozvoje je důležitým nástrojem výzkumné politiky Evropské unie. S rozpočtem 50,5 miliardy EUR představuje základní nástroj financování výzkumných projektů v Evropské unii v letech 2007-2013. V rámci Evropy reaguje na potřeby v oblasti zaměstnanosti a konkurenceschopnosti, a zajišťuje podporu výzkumu ve vybraných oblastech. (Klusáček et al., 2008b, s. 16-17) Sedmý rámcový program má i své předchůdce, kterými byly první až šestý rámcový program, kdy každý z programů byl stanoven na určité období. Jednotlivé programy se zaměřují na určité cíle ve výzkumu.

Od dřívějších výzkumných programů Evropské unie se Sedmý rámcový program liší vyšším rozpočtem, tematickým zaměřením, Evropskou radou pro výzkum, znalostními regiony, finančními sdíleními rizik, společnými technologickými iniciativami a jedinou asistenční službou. Program si uchovává ty nejdůležitější prvky dřívějších rámcových programů a klade i stejný důraz na sdružování evropských partnerů, otevřenou koordinaci, mezinárodní spolupráci a výbornou kvalitu výzkumu. (Evropská společenství, 2007, s. 3-4)

Tento program se přizpůsobuje potřebám růstu a zaměstnanosti v Evropské unii. Po rozsáhlé konzultaci s veřejností byly stanoveny čtyři prioritní cíle odpovídající čtyřem programům, které mají strukturovat evropský výzkum. (Sedmý rámcový program, 2010)

Analýza stavu výzkumu a vývoje (2008, s. 143) vymezuje struktura 7. RP výzkumu a vývoje EU:

- 1) **Specifický program** – V praxi označován jako SP1, zahrnuje oblast „spolupráce“. Tematickými prioritami tohoto programu jsou – zdraví, kosmický výzkum, energie, bezpečnostní výzkum, doprava, životní prostředí, potraviny, zemědělství, rybářství a biotechnologie, informační a komunikační technologie, nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie a sociálně-ekonomické vědy a humanitní obory.
- 2) **Specifický program** – Označení tohoto programu je SP2 a zahrnuje oblast „myšlenky“. Jedná se o podporu mezního badatelského výzkumu.
- 3) **Specifický program** – Tento program je označován zkratkou SP3 a zabývá se oblastí „lidé“, kde spadá akce Marie Curie.
- 4) **Specifický program** – Program označován jako SP4 se zabývá oblastí „kapacity“. Do tohoto programu spadají tyto tematické priority – výzkumné infrastruktury, regiony znalostí, aktivity mezinárodní spolupráce, koherentní rozvoj výzkumných politik a výzkum ve prospěch malých a středních podniků.

Rámcové programy jsou prostředkem pro rozvoj a efektivitu výzkumu a vývoje, kdy jsou stanoveny pro toto zlepšení prioritní cíle na určité časové období. Podílejí se na financování celkového výzkumu, kde spadají i výzkumné projekty. Na těchto projektech se mimo výzkumných pracovníků podílí i studenti vysokých škol, tedy i magistři. S tím souvisí i otázka, o jaké výzkumné projekty se jedná a kdo je zprostředkovává.

1.3.3 Výzkumné grantové agentury a projekty

Zásadním posunem ve vědní politice umožňující financovat výzkumnou činnost i vysokým školám, bylo zavedení grantového systému. Hlavními důvody pro zavedení tohoto systému byl přínos v podobě konkurence v rámci grantových soutěží, dále možnost svobodně formulovat priority a oblasti výzkumu a taky přínos finančních prostředků na výzkum mimo resortní zdroje, což jsou zdroje mimo ministerstva školství. Grantový systém vznikl v roce 1990 a to na půdě Akademie věd. (Prudký, Pabian, Šíma, 2010, s. 87-88)

V pedagogickém výzkumu můžeme za posledních pět let vidět stagnaci v podpoře grantových výzkumných projektů. Je spíše upřednostněna přírodovědná oblast a společenskoved-

ní obory jsou v pozadí. Největší podporu mají projekty, které spadají pod základní výzkum. Tedy, pokud se chce pedagog účastnit na specificky zaměřeném – aplikovaném výzkumném projektu, musí hledat jiné možnosti. (Wiegerová, 2012, s. 5)

Podle Analýzy stavu výzkumu a vývoje... (2008, s. 140) se struktura účastníků podílejících se na řešení projektů člení do těchto kategorií:

- 1) **AV ČR**- takto zkratka souhrnně označuje ústavy Akademie věd ČR,
- 2) **VÚ** – označuje subjekty ve výzkumu a vývoji a jedná se jak o veřejné, tak státní i soukromé výzkumné organizace,
- 3) **Vysoké školy** – tento název označuje vysoké školy, mezi které patří školy veřejné, soukromé a státní,
- 4) **Ostatní** – mezi ostatní patří týmy nepatřící do shora uvedených kategorií (může jít o fakultní nemocnice, neprůmyslové instituce, které neposkytují služby, orgány státní a regionální správy apod.).

Mezi grantové agentury můžeme zařadit například Grantovou agenturu Akademie věd České republiky, Grantovou agenturu České republiky a Interní grantovou agenturu.

Grantová agentura Akademie věd ČR (2011) (GA AV) je interní orgán Akademie věd České republiky. Její činností je rozdělování, na základě výzkumu veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji, finanční prostředky, které jsou vyčleněny k tomuto účelu a to z rozpočtu Akademie věd České republiky, případně z jiných zdrojů na podporu grantových projektů. O poskytnutí účelové podpory se mohou ucházet právnické osoby, které mají trvalé sídlo v České republice, dále jsou to fyzické osoby s trvalým či dlouhodobým pobytem v České republice a taky organizační složky státu či územního samosprávného celku.

Grantová agentura AV popisuje různé typy grantových projektů (2009), mezi které patří:

- 1) **Standardní badatelské projekty** – Předmětem tohoto projektu je základní výzkum v disciplínách, které jsou pokryty jednotlivými Oborovými radami s řešitelským týmem, který je tvořen pracovníky z jednoho pracoviště či z pracovišť příbuzného odborného zaměření. Doba řešení je tři až pět let.
- 2) **Juniorské badatelské projekty** – Cílem projektu je motivovat talentované mladé vědce k formulování vlastní tematiky a k vytvoření malého týmu pro jeho řešení. Předmětem je základní výzkum. Projekt slouží k profilování budoucích vedoucích týmů. Navrhovatelem může být mladý výzkumník, jenž je absolventem či studen-

tem doktorského studijního programu, který nedovršíl 35 let. Doba řešení projektu je jeden až tři roky.

- 3) **Doplňkové publikační projekty** – Tento projekt je učen na podporu vydání existujících rukopisů původních vědeckých prací, které vznikly při řešení badatelských projektů standardního typu. Granty jsou udělovány výzkumným týmům z oblasti humanitních a společenských věd a jsou udělovány na dobu jednoho roku.

Grantová agentura České republiky (© 2014) (GA ČR) byla založena v roce 1993 a je nezávislou státní institucí, která podporuje základní vědecký výzkum v České republice. V rámci programů poskytuje tato agentura finanční podporu na vědecké projekty pro erudované vědce a týmy a také pro začínající vědecké pracovníky. Cílem je podpora a rozšiřování mezinárodní vědecké spolupráce v základním výzkumu, dále přispívat k vytvoření podmínek pro profesní dráhu začínajících vědeckých pracovníků, dbát na účinné využívání prostředků ku prospěchu české vědy. Dále vytváří v rámci platných zákonů pro navrhovatele projektů podmínky pro administrativní zpracování žádostí a projektů. A v neposlední řadě v rámci veřejných soutěží financuje vědecké projekty základního výzkumu s vysokým potenciálem pro dosažení výsledků světové úrovně.

V Grantové agentuře České republiky (© 2014) existuje několik skupin grantových projektů:

- 1) **Standardní grantové projekty** – Tyto projekty jsou zaměřeny na základní výzkum.
- 2) **Postdoktorové projekty** – Smyslem těchto projektů je podpora základního výzkumu začínajících vědeckých pracovníků.
- 3) **Juniorské granty** – Jsou to granty, které jsou zaměřeny na vytvoření příležitosti pro excelentní začínající pracovníky, kdy je cílem vybudování nezávislé skupiny s několika spolupracovníky a s moderním vybavením.
- 4) **Mezinárodní projekty** – Tyto grantové projekty jsou zaměřeny na podporu mezinárodní spolupráce v základním výzkumu.
- 5) **Mezinárodní grantové projekty „LA granty“** – Zde jsou projekty hodnoceny využitím principu „Lead Agency“ a jsou zaměřeny na podporu mezinárodní spolupráce v základním výzkumu.

- 6) **Grantové projekty na podporu excelence v základním výzkumu** – Ty se zaměřují na špičkový základní výzkum, pro který nelze vytvořit podmínky v existujících skupinách projektů GA ČR.
- 7) **EUROCORES** – Zde se jedná o podporu účasti v mezinárodních programech Eurocores, které jsou koordinovány European Science Foundation.

Interní grantová agentura (IGA) organizačně zajišťuje studentské grantové soutěže. Řídícím, odborným a výkonným orgánem Interní grantové agentury je zřízena Komise interní grantové agentury. A k zajištění činnosti IGA je zřízena taky Fakultní hodnotící komise. Interní grantová agentura podporuje projekty specifického vysokoškolského výzkumu, které jsou prováděny studenty magisterských a doktorských studijních programů a jsou bezprostředně spjaty s jejich vzděláváním. Doba řešení projektů je od jednoho roku až do tří let. Projekt musí být po finanční stránce ukončen do konce příslušného kalendářního roku. Účelová podpora na specifický vysokoškolský výzkum může být využita i na úhradu nákladů, které jsou spojeny s organizací Studentské vědecké konference, kdy účastníky této konference jsou taktéž studenti magisterských a doktorských studijních programů. (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2012, 1-9)

Na vysokých školách má student možnost zapojit se do Studentské vědecké a odborné činnosti, na základě které se účastní různých výzkumných projektů. Tato činnost je pro studenty dobrovolná, kde si dle své vůle mohou vybrat téma svého zkoumání.

Studentská vědecká a odborná činnost (SVOČ) má za cíl zapojení studentů vysokých škol do náročnějších odborných, rámcem výuky překračujících vědecko-výzkumných činností. Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí jejich samostatnost a tvořivost při řešení výzkumných projektů. (Fakulta humanitních studií UTB ve Zlíně, 2012, s. 1)

Má velký význam při přípravě budoucích mladých výzkumníků. Tento projekt má ale bohužel často povahu soutěže a často se vybírají ty nejlepší práce i podle jiných sociálních jevů, kdy je vítěz například vybírán podle věku, podle regionu ze kterého pochází, podle katedry, vedoucího práce apod. (Wiegerová, 2012, s. 4)

Při vysokoškolském výzkumu, kdy studenti bakalářského, magisterského a doktorského studijního programu realizují svůj výzkum pro své kvalifikační práce, v rámci různých výzkumných projektů a podobně, hraje velkou roli i etika.

1.4 Etika ve výzkumu

K výzkumu patří i pojem etika. Základní pravidla jednání a chování při výzkumu by měli být i v případě vysokoškolského výzkumu dodržovány. Už i při návrhu bakalářského výzkumu je například důležité, aby realizátoři výzkumu informovali respondenty či participandy o průběhu výzkumu. Proto je dobré si pojem etika vymežit a následně se seznámit s různými pravidly výzkumu.

Etické otázky jsou součástí života lidí. Každý člověk hodnotí skutky druhých lidí i vlastní chování. Také mnoho profesí má svou specifickou etiku jako je zdravotnictví, obchod, zemědělství, advokacie a také věda. Výzkumník si intuitivně uvědomuje nepřijatelnost ohrožení lidí při pokusu, plagiátorství, vyrábění umělých dat či nespravedlivé kritiky práce kolegy. Intuice je užitečná jak ve výzkumu, tak v etice, ale v některých situacích není postačující. Proto je dobré poznat některé zásady, jak rozlišit v oblasti výzkumu to správné či nesprávné. Etické zásady jsou závazné a veřejné. Všichni účastníci výzkumu by měli být poučeni o právech a měli by souhlasit s dohodnutými pravidly práce dříve, než výzkum začne. Každá instituce či profesní organizace vypracovává vlastní etická pravidla výzkumné práce. Legálnost některých výzkumných částí musí být kryta právem. Zpravidla se vyžaduje, aby etická komise instituce schválila návrh výzkumu. (Hendl, 2004, s. 29-30)

1.4.1 Vymezení pojmu etika

V běžné každodenní konverzaci často slyšíme konstatování typu, že je to dobré, správné, případně nesprávné, zlé a podobně. Také se často setkáváme s hodnocením, že je to dobrý či zlý člověk. Dobro, zlo, správné či nesprávné patří k základním kategoriím etiky a pojmů tvořící základní strukturu pojmového aparátu v morálce. Napříč tomu, že tyto pojmy patří k velmi často používaným, jsou zde velké rozdíly v obsahu. Nejen jednotlivci, mravní subjekty se liší v obsahu vkládaném do těchto pojmů, ale i různé etické teorie různým způsobem definují co je správné, nesprávné, dobré nebo zlé. (Gluchman, 2008, s. 12)

Název etiky pochází z řeckého slova „ethos“, znamenající v překladu mrav. Stejný význam má i latinský termín „mos“, což v překladu znamená morálka. Etika a morálka jsou po etymologické stránce synonymy. Běžně se však pojem etika užívá pro určitou vědní disciplínu, kterou je část praktické filosofie. Etika tedy řeší hlavně problém mravního dobra a je

vědou o mravnosti. Je tedy pouze teorií, nikoli praxí. Praxí je v tomhle případě morálka jako systém mravních pravidel, kterými se řídíme v životě. (Bílý, 2009, s. 8)

1.4.2 Etický rámec výzkumu

Jelikož se při výzkumu spolupracuje s lidmi, byl vytvořen soubor pravidel chování. Těmito pravidly se rozumí kodexy, dle kterých se musí řídit všichni pracovníci, jež se podílejí na výzkumu, ať už jde o jakýkoliv obor či oblast zkoumání.

Podle MŠMT (2005b, s. 1) etický rámec výzkumu definuje pravidla etického chování výzkumných pracovníků a jejich jednání ve výzkumu. Velký počet etických kodexů existuje i v zahraničí, které jsou vydány univerzitami, akademiemi a různými výzkumnými organizacemi (MŠMT, 2005a, s. 1). Nejpodrobněji se etikou výzkumu zabývá koncepce Akademie věd České republiky, která se také zmiňuje o tom, že pracovníci Akademie se řídí dle platných právních předpisů, zásad občanské morálky a dle obecně přijímaných etických principů. Mimořádný význam mají specifické etické otázky, týkající se oblasti lékařských a biologických věd, kde jsou základní oborové etické otázky vymezeny předpisy, zákony a doporučeními různé právní síly a stupně závaznosti. (MŠMT, 2005a, s. 1)

Mnoho profesních oborů má vypracovány etické kodexy, které jsou závazné pro příslušné pracovníky. Některé z nich (např. lékařství, advokacie) mají tak závažnou právní platnost, že mohou sankcionovat porušení norem a povinností. Etické kodexy zájmových profesních sdružení nemají právní důsledky a členové těchto sdružení je přijímají dobrovolně. Můžeme říct, že zde mají etické kodexy roli strážce dobrých mravů. (Průcha a Švaříček, 2009, s. 92)

Etika výzkumu a její zajištění je záležitost národní. Je zde přiznána etická pluralita v rámci Evropského výzkumného prostoru s tím, že vypracování a dodržování etických pravidel je věcí každé členské země. (MŠMT, 2005c, s. 1)

1.4.3 Etické zásady výzkumu

Etické otázky mají důležitou roli ve společenskovědním výzkumu. Vznikají různé doporučení a standardy, které vymezují etická pravidla, která jsou aplikovatelná ve výzkumu. (Hendl, 2005, s. 155)

Etické zásady výzkumu jsou vymezeny v obecné rovině a to v rovině principů. Nejde o přesná pravidla, ale o obecné principy, se kterými se může člověk konfrontovat. V etice je rozdíl mezi pravidly a principy. Pravidla jsou jasné, jednoznačné instrukce, které nedávají žádný prostor pro interpretaci, kdežto principy jsou formulovány obecněji. (Průcha, Švaříček, 2009, s. 91)

Mezi základní etické zásady výzkumu formulované MŠMT (2005b, s. 1) patří:

- 1) „Svoboda výzkumu a odpovědnost.
- 2) Respektování názorové plurality a tolerance.
- 3) Respektování lidské důstojnosti a autonomie při výzkumu.
- 4) Transparentnost.
- 5) Solidarita a spolupráce ve výzkumu. Prospěšnost a nepoškozování, každé riziko výzkumu musí být vyváženo přínosem.“

Důležitými zásadami etického jednání dle Hendla (2005, s. 155) jsou:

- 1) Získání informovaného souhlasu. Osoba se zúčastní výzkumu, pouze pokud s tím souhlasí. Předtím musí být informovaná o okolnostech a průběhu výzkumu.
- 2) Přístup k nezletilým lidem. Tito lidé nemohou dát informovaný souhlas, pokud ano, musí se takové prohlášení získat.
- 3) Aktivní či pasivní souhlas. Aktivní souhlas zahrnuje podepsání příslušného dokumentu. Při pasivním souhlasu se tento podpis nevyžaduje a formulář s podpisem vrátí jen ten, kdo nesouhlasí účastnit se výzkumu.
- 4) Zatajování informací účastníkům. Pokud došlo k nevyhnutelnému zatajení informací, musí být účastníci na konci výzkumu úplně obeznámeni s okolnostmi výzkumu.
- 5) Svoboda odmítnutí účastníka. Účastníkům musí být oznámeno, že mohou kdykoliv v průběhu výzkumu ukončit svoji účast. To zahrnuje i respektování požadavku nezletilého.
- 6) Anonymita účastníka. Ve většině případů není identita účastníků výzkumníkům známa. Pokud není možné anonymitu utajit, tak nesmí být identita odhalena nikomu dalšímu.

Etické zásady by měly být nedílnou součástí výzkumné činnosti. Těmito pravidly či principy by se měli řídit všichni realizátoři výzkumu. Při výzkumu je důležité jednání a chování. Například nátlak či lhostejnost realizátora výzkumu může ovlivnit chování účastníka a následně i průběh a pro nás tolik důležité výsledky jeho výzkumu. Nehledě na to, že se takový přístup dotýká i oblasti svobody a důstojnosti účastníka výzkumu.

Rozhodující význam pro dodržování zásad etiky vědecké práce má etická atmosféra na pracovišti a osobní příklad vedoucích pracovníků. (MŠMT, 2005a, s. 1).

Za zásady obecné etiky vědecké práce, jež jsou společné pro vědeckovýzkumná pracoviště všech oborů Akademie věd České republiky, můžeme považovat např. poskytování pravdivých informací, uvedení zdrojů, respektování autorství a spoluautorství výsledků výzkumu atd. Dodržovat tyto zásady je hlavním úkolem a povinností všech vědeckých pracovníků a hlídat toto dodržování je povinností vedoucích pracovníků všech stupňů. Co se týká začínajících výzkumníků, ti jsou s etickými zásadami seznamováni nenásilnou formou prostřednictvím školitelů a Kurzů základů vědecké práce pořádaných Akademií. (MŠMT, 2005a, s. 1-2)

V rámci vysokoškolských výzkumů, jsou studenti s etickými principy seznamováni a to v průběhu studia při výuce. Studenti by měli vědět, že před zahájením výzkumu by mělo dojít k informovanosti respondentů a účastníků, například o průběhu a výsledcích výzkumu, anonymitě, svobodě a odmítnutí výzkumu a podobně.

Výzkumník, zabývající se kvalitativním výzkumem, by se měl věnovat etickým otázkám také se zřetelem k nově vznikajícím problémům týkajících se tohoto typu výzkumu. Mezi tyto problémy patří například **soukromí**. Jen malé množství lidí je ochotno sdělovat podrobnosti ze svého soukromí s vědomím, že budou později zveřejněny. Proto je důležitým požadavkem ve výzkumu zachovat soukromí účastníků. Pouhá zásada anonymity není dokonalým řešením, jelikož například místo výzkumu lze kolikrát snadno odhalit ze souvislostí. V těchto případech je nutné zachovat co nejpřísněji soukromí účastníků výzkumu změnou určitých skutečností, ale tak, aby nebylo narušeno vyznění celé zprávy. Za další problém můžeme považovat taky **informovaný souhlas**. Je to standardní dokument v jakémkoli typu výzkumu, který se týká lidských jedinců. Zde se může objevit obtíž v tom, že se plán výzkumu vyvíjí a i během něho vniká nová potřeba informovaného souhlasu. Proto musí informovaný souhlas obsahovat zmínku o tom, že ne vždy lze predikovat všechny

události. Další obtíže mohou nastat v oblasti **emočního bezpečí**. Při rozhovoru s účastníkem je mnoho příležitostí, kdy se musí účastník vyjádřit k emočně citlivé záležitosti. Často se směřuje k citlivým otázkám jako je rozvod, smrt, potíže v práci či násilí. Proto je důležité si příslušné otázky dopředu pečlivě připravit. **Zatajení cílů a okolností výzkumu** jsou další problematickou oblastí v kvalitativním výzkumu. Velké množství výzkumů by se neuskutečnilo, výzkumníci nezatajili zkoumaným osobám větší nebo menší část pravdy o výzkumu. Ale pokud je to možné, výzkumník by měl použít postup, který nevyžaduje zatajení skutečností. Pokud výzkumník musí něco zatajit, informuje o tom účastníky dostatečným způsobem, jak je to jen možné. Posledním problémem může být **reciprocita**. V kvalitativním výzkumu se objevuje dlouhodobější osobní vztah. Výzkumník během studia získává množství potřebných údajů a může mít pocit, že by měl recipročně reagovat. Například sociální výzkumníci někdy propagují akci pro zlepšení životních podmínek účastníků výzkumu. Jindy výzkumníci také zvažují rozhodnutí, že své výsledky nebudou publikovat. A to, co by mělo být ve výzkumu samozřejmostí je fakt, že výzkum nesmí ohrozit tělesné či psychické zdraví zkoumaného jedince. (Hendl, 2005, s. 155-157)

1.4.4 Evropská charta pro výzkumné pracovníky

Tímto pojmem se rozumí soubor obecných zásad a požadavků, upřesňující úlohu a odpovědnosti pracovníků, jejich zaměstnavatelů i investorů. Charta má za cíl zajistit, aby vztahy mezi pracovníky a jejich zaměstnavateli či investory přispěly k úspěchu při transferu, úspěchu, rozšiřování a sdílení znalostí a technického rozvoje a taky při rozvoji kariéry výzkumných pracovníků. Charta vychází ze zásady, že výzkumní pracovníci, zaměstnavatelé či investoři ve výzkumu mají povinnost se zaručit, že plní požadavky příslušných národních či regionálních právních předpisů. Výzkumní pracovníci, zaměstnavatelé a investoři musí respektovat také základní práva a zásady, které jsou uznané Chartou základních práv Evropské unie. (European Commission, 2006, s. 9-10)

Evropská charta vymezuje jisté zásady a požadavky, které se vztahují na výzkumné pracovníky. Mezi ně můžeme zařadit:

- 1) **Svoboda výzkumu** – zaměření výzkumu na blaho lidstva na rozšíření vědeckých znalostí, při použití svobody myšlení, vyjadřování, určení metod k řešení problémů v souladu s etickými zásadami a postupy.

- 2) **Profesní odpovědnost** – prospěšnost výzkumu pro společnost, neduplikování výzkumu, vyhýbání se plagiátorství.
- 3) **Etické zásady** – dodržování etických postupů, zásad a norem uvedených v etických kodexech.
- 4) **Odpovědnost** – vědomí o své odpovědnosti vůči zaměstnavatelům, investorům a jiným subjektům a vůči společnosti jako celku.
- 5) **Profesní přístup** – obeznámení se se strategickými cíly ve výzkumné oblasti, platebními mechanismy, zajištění nezbytných povolení před provedením výzkumu.
- 6) **Řádné postupy v oblasti výzkumu** – užívání bezpečných pracovních postupů v souladu s právními předpisy, obeznámení se s požadavky, které se týkají ochrany údajů a důvěrných informací a jejich dodržování.
- 7) **Smluvní a zákonné povinnosti** – obeznámení se s předpisy, upravující odbornou přípravu a pracovní podmínky.
- 8) **Šíření a využívání výsledků** – zajištění šíření a využívání výsledků výzkumu do jiných výzkumných zařízení, případně uvedení na trh.
- 9) **Veřejný závazek** – obeznámení veřejnosti o výzkumné činnosti tak, že bude pochopena nejen odborníky.
- 10) **Vztahy s dohlížejícími osobami** – udržování styku výzkumných pracovníků ve fázi odborného vzdělávání s dohlížejícími osobami.
- 11) **Nepřetržitý profesní rozvoj** – neustálé snažení se o rozvoj svých schopností a dovedností.
- 12) **Povinnosti spojené s kontrolou a řízením** – věnování pozornosti své úloze v rolích znalostních a řídicích pracovníků, ředitelů, inspektorů, projektových koordinátorů, vědeckých komunikátorů či poradců pro kariérový růst. (European Commission, 2006, s. 11-15)

V této kapitole jsme si vymezili oblast vědy a výzkumu, postavení výzkumu u nás a v zahraničí a oblast etiky ve výzkumu a nyní se zaměříme na samotného začínajícího výzkumníka a jeho pojetí.

2 ZAČÍNÁJÍCÍ VÝZKUMNÍK

Tato kapitola se zaměřuje na osobnost začínajícího výzkumníka. Vymežíme si, co konkrétní pojem začínající výzkumník znamená, dále se zde dozvíme něco o vědeckých, výzkumných pracovnících a školiteli a také o vysokoškolském vzdělání začínajících výzkumníků. Taky se zaměříme na technické směry, kde se zmíníme i o aplikované informatice a na humanitní směry, kde se zmíníme o sociální pedagogice. O tyto dva obory se zajímáme zejména proto, že tvoří východisko pro naši praktickou část.

2.1 Vymezení pojmu začínající výzkumník

S výzkumem se studenti mohou setkávat v bakalářském, magisterském, doktorském studijním programu a to prostřednictvím svých kvalifikačních prací či výzkumným projektů. Různí autoři vymezují začínajícího výzkumníka odlišně. Někteří ho vidí jako studenta bakalářského studia, někteří zase jako výzkumníka po doktorandském studiu. Jiní zastávají obojího názoru.

Podle Kubovičové (2011) je mladý výzkumník postdoktorand, který se rozhodne nejdéle do tří let od úspěšného absolvování příslušného studijního programu pokračovat ve své výzkumné kariéře. Jedná se o pozici, která je dočasná. Postdoktorand nastoupí na vysokou školu nebo do výzkumné organizace, aby tam po určitou dobu 2-3 let pracoval v novém týmu. Tím dostává možnost získat nové zkušenosti, rozšířit si obzory, dosáhnout výsledků a poté je publikovat.

Podle Sanderson (2010, s. 50) je začínající výzkumník student magisterského studia, tedy magistr. Ta se sama viděla jako začínající výzkumník, kdy se poprvé s větším výzkumem setkala při zpracování své diplomové práce.

Vědeckou přípravu začínajících výzkumníků s sebou nese v první řadě magisterské studium, kde studenti připravují své diplomové práce. V této fázi může začínající výzkumník ukázat, pod vedením kvalitního pedagoga, jak rozmýšlí a jakým způsobem hledá svoje pravdy. Výbornou možností pro zkvalitnění výzkumné činnosti je i Studentská vědecká a odborná činnost. (Wiegerová, 2012, s. 4)

Můžeme říct, že začínající výzkumník stojí na počátku své vědecko-výzkumné kariéry. Na magistra může být nahlíženo jako na badatele, který systematicky pracuje na výzkumné části ve své diplomové práci. (Szimethová, Kovalová a Kočicová, 2013, s. 7)

My se přikláníme k vymezení začínajícího výzkumníka jako studenta magisterského studijního programu.

Student má během období studia v magisterském programu různé možnosti angažovat se do výzkumné oblasti na univerzitě i mimo ni. Z hlediska profilování magisterských studentů jako začínajících výzkumníků můžeme specifikovat následující kritéria:

- 1) začínající výzkumník může v průběhu magisterského studia uskutečňovat supervidovanou práci ve výzkumných ústavech, centrech, v průmyslu či na univerzitě,
- 2) může se také účastnit výzkumu pod dohledem zkušeného odborníka a to v rámci diplomové práce, vysokoškolských výzkumů, projektů apod.,
- 3) má možnost rozvíjet své znalosti, které získal v rámci studia z oblasti metodologie výzkumu,
- 4) dále prokazuje znalosti v odborném a vědeckém jazyce,
- 5) a rozvíjí si i komunikační schopnosti. (Szimethová, Kovalová a Kočicová, 2013, s. 7)

Spokojenost studentů na vysokých školách je mezi aktuálními tématy vysokoškolského vzdělávacího systému. Velký počet výzkumů ukazuje na to, že spokojenost studentů je rozhodujícím faktorem v otázce vytrvání ve studiu, respektive jeho úspěšného zvládnutí. Můžeme také předpokládat, že spokojenost ve studiu představuje důležitý prediktor toho, jestli se student zapojí do postgraduálního vzdělávání a bude se dále ve své profesní dráze profilovat jako vědecký pracovník. Vnější faktory, které vedou ke spokojenosti je kvalita výuky, kvalita doplňkových služeb (např. studijní oddělení), vlastnosti učitelů, náplň kurikula a podobně. Mezi vnitřní potom patří faktory, které souvisí s osobností konkrétního studenta. Faktorem, který stojí mezi rozhraním vnitřních a vnějších faktorů, je úspěšnost jedince ve studiu. (Dostál, 2013, s. 141-142)

Pokud nahlížíme na magistra jako na začínajícího výzkumníka, musíme si reálně představit konkrétní možnosti, které akademická půda studentům nabízí. Můžeme určit čtyři oblasti:

- 1) SVOČ – Studentská vědecká a odborná činnost
- 2) Příprava a zpracování diplomové práce
- 3) Vystoupení na studentské konferenci
- 4) Zapojení se do specifických projektů (Szimethová, Kovalová a Kočicová, 2013, s. 7)

2.1.1 Začínající výzkumník na univerzitní půdě

Na univerzitní půdě se setkáváme s výzkumem nejen u studentů a to zejména v magisterském a doktorském studiu, ale i u pracovníků. V této subkapitole se pokusíme vymežit pozici výzkumných, akademických pracovníků a školitele.

Výzkumný pracovník

Výzkumní pracovníci jsou osoby zabývající se koncepcí či tvorbou nových znalostí, výrobků, metod, procesů, systémů, nebo takové projekty řídí. (Analýza stavu výzkumu a vývoje..., 2008, s. 42)

Podle Maňáka, Švece a Švece (2005, s. 117) je výzkumný pracovník kvalifikovaný pracovník profesionálně se zabývající výzkumnou činností a to většinou ve výzkumných ústavech. Může to být i vysokoškolský pedagog, kdy jeho část úvazku je věnována pedagogickému výzkumu.

Patří zde hlavně osoby, které jsou pracovně zapojeni do výzkumu a vývoje a to bez ohledu na jejich stupeň kariéry a jejich zařazení. Jedná se o všechny činnosti v oblasti základního, strategického, aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a transferu znalostí. Dále zde spadají také inovace, poradenství, dohled a výuka, řízení znalostí a práv k duševnímu vlastnictví, využívání výsledků výzkumu či vědecká žurnalistika. (European Commission, 2006, s. 28)

Výzkumné pracovníky můžeme rozdělit na začínající a zkušené pracovníky:

- 1) **Začínající výzkumný pracovník** je výzkumný pracovník během prvních čtyř let jeho výzkumné praxe a odborné přípravy.
- 2) **Zkušený výzkumný pracovník** je výzkumný pracovník s více než čtyřletou výzkumnou praxí po získání vysokoškolského diplomu, jež ho opravňuje k doktorským studiím v zemi, kde získal diplom či vzdělání. Dále je to výzkumný pracovník, který získal doktorský titul, a to bez ohledu na dobu nezbytnou k jeho získání. (European Commission, 2006, s. 28-29)

Jelikož zkušený výzkumník je člověk s doktorským titulem, je na místě, abychom se zmínili o tom, co doktorské studium obnáší.

Doktorský studijní program se zaměřuje na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu či vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti

umění. Doba studia se pohybuje od tří do čtyř let. Studium probíhá dle individuálního studijního plánu a to pod vedením školitele. Studium je ukončeno státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce, při kterých se dokazuje schopnost a připravenost k samostatnosti v oblasti výzkumu či vývoje nebo samostatnosti v teoretické a tvůrčí činnosti. Absolventům tohoto studia se uděluje titul „doktor“, zkráceně „Ph.D.“, který je uváděn za jménem. V oblasti teologie se uděluje titul „doktor teologie“, ve zkrácené formě „Th.D.“, taky za jménem. (Česko, 2010, s. 23-24)

Výzkumný pracovník by se měl orientovat v pedagogické teorii a v oblasti, ve které pracuje a měl by taky sledovat vývoj problematiky v celém světě. Tato činnost vyžaduje odbornou kvalifikaci a jazykovou vybavenost. Měl by ovládat práci s databázemi, metodologii i statistiku. Dalšími předpoklady jsou dostatečná kreativita, objektivní a kritické uvažování a zaujetí pro výzkum. (Maňák, Švec, Švec, 2005, s. 117)

Za dob Československa připadala celá jedna polovina vědeckých pracovníků na vysoké školy. Z počtu 7 384 vědeckých pracovníků na vysoké škole tvořili 90 % vědecko-pedagogičtí pracovníci a zbytek, jenž se v době sedmdesátých a osmdesátých let zmenšoval, tvořili zaměstnanci, kteří se věnovali pouze výzkumu. V roce 1990 bylo ve vysokém školství pouhých 4,6 % výzkumných pracovníků. (Prudký, Pabian, Šíma, 2010, s. 86) Z výzkumu prováděného r. 2006 vyplývá, že u nás jsou dlouhodobě zastoupeni nejvíce výzkumníci v technických vědách (43,2 %). Co se týká sociálních a humanitních věd, ty dosahují podílu 14,4 %. Absolventi doktorského studijního programu jsou kvalifikovaní pro vědecko-výzkumnou činnost. Této činnosti se věnuje pouze jedna třetina z nich. (Analýza stavu výzkumu a vývoje..., 2008, s. 42-50)

Vědečtí a výzkumní pracovníci se sdružují v České asociaci pedagogického výzkumu. Mohou dále spolupracovat i s mezinárodními asociacemi, mezi které patří například EARLI (European Association for Research on Learning and Instruction) nebo taky EERA (European Educational Research Association) apod. (Maňák, Švec, Švec, 2005, s. 117)

Podle Klusáčka et al. (2008b, s. 70) je u nás ve srovnání s jinými zeměmi Evropské unie podstatně nižší počet výzkumných pracovníků, jež je patrný ve všech sektorech provádění. Je zde absence mladých výzkumných pracovníků, a to ve všech oborech. Přetrvává nízká mobilita těchto pracovníků a to mezi veřejným, podnikovým sektorem i mobilita meziregionální. Za příčinu nedostatku výzkumných pracovníků můžeme pokládat i jejich nízké pla-

tové ohodnocení. Platy nejsou dostatečným způsobem rozlišovány dle kvality vědecké práce, což může vést k demotivaci vědeckých pracovníků a ke snížení prestiže vědecké profese. Jako důsledek se jeví nezáměr mladých jedinců o profesní dráhu a taky odchod kvalitních pracovníků do zahraničí či z výzkumu na jiné profesní pozice.

Migrace výzkumníků do zahraničí může být zapříčiněna jak platovým ohodnocením, tak lepší nabídkou pracovních možností a to zejména pokud jsou vysoce vzdělaní. Mohou se ubírat do velkých měst, kde jsou prestižní výzkumné instituce. Někteří mohou měnit své působiště i proto, že chtějí získat větší orientaci v oblasti výzkumu, nové znalosti a zejména nové zkušenosti.

Dle Dostála (2013, s. 57-58) psychologie vědy zkoumá řadu témat, jako je například vývoj vědeckého uvažování, rodové a věkové rozdíly ve vědecké produktivitě, motivaci k vědecké činnosti a další, a to z biologického a sociologického hlediska. Metaanalýza výsledků mnoha výzkumů, které byly uskutečněny v západních zemích od konce šedesátých let, vedla ke stanovení osobnostních zvláštností vědeckých pracovníků. Ukázalo se, že vědci jsou svědomitější než zbytek populace, která se vědou nezabývá. Pokud ale vzdělávací systém produkuje pouze svědomité vědecké pracovníky, pak se snižuje šance, že jím projde vysoce kreativní jedinec, který může svůj vědní obor posunout dál. Výsledky dosavadního zkoumání nasvědčují dále tomu, že vědci jsou také introvertnější, nezávislejší a méně společenší než běžná populace. Také se zjistilo, že vědci jsou cílevědomí, dominantní a orientovaní na výkon. Cílevědomost a orientace na výkon je při výzkumu zřejmá, ale obtížně lze vysvětlit vysoká míra dominance. Zdá se ale, že tato vlastnost se objevuje především u vrcholových představitelů vědecké obce. Každý článek, přednáška, grant či žádost o místo, si žádá určitou míru bojovnosti. Ve světě velké vědy, ve kterém jen ti nejproduktivnější získávají přístup k mnoha zdrojům, mají největší šanci na úspěch ti jedinci, kteří jsou arogantní, hostilní, dominantní, a sebejistí.

Největší motivací pro zvolení si výzkumné dráhy je u absolventů doktorského studia inovační potenciál práce a tvůrčí povaha. Také to může být vysoká míra nezávislosti práce, která představuje relativně silnou motivaci pro tyto absolventy, aby se vydali na výzkumnou dráhu. (Analýza stavu výzkumu a vývoje..., 2008, s. 51)

Akademický pracovník

Akademický pracovník je zaměstnanec vysoké školy vykonávající pedagogickou, vědeckou, výzkumnou, vývojovou, inovační, uměleckou či další tvůrčí činnost. Jedná se o profesory, docenty, odborné asistenty, asistenty, lektory, vědecké, výzkumné a vývojové pracovníky, kteří se podílejí na pedagogické činnosti. (Česko, 2010, s. 32)

Pedagogové, kteří jsou zapojeni do výzkumného procesu, dokážou kvalitně vyučovat, dokážou se promyšleně věnovat odborným polemikám se studenty, čím taky mohou podpořit jejich první zájem o vědu. (Wiegerová, 2012, s. 4)

Dále mohou tito pedagogové i dobře odvádět činnosti odborného vedení při spolupráci se studenty, kteří vytváří své kvalifikační práce. Zde je vedení pedagoga velmi důležitá. Student zejména bakalářského studia nemá s výzkumnou činností téměř žádné zkušenosti, proto jsou zde pomoc a rady vedoucího pedagoga na místě.

Školitel

Školitel je akademický pracovník, který je pověřeným vedoucím doktoranda v době jeho studia. Má příslušnou kvalifikaci a je schválen vědeckou radou vysoké školy. Kvalifikací školitele se rozumí pedagogicko-vědecký titul docent nebo vyšší titul. Náplní činností školitele se týkají vzdělávacích, výchovných, organizačních aktivit, které se realizují v rámci konzultací, kontrolních, poradenských a jiných činností, které jsou spojeny se studentskými povinnostmi a výzkumem doktoranda. Cíle, které školitel plní v interakci s doktorandem, by měly tvořit smysluplný celek, který se skládá z harmonicky sladěných částí. Můžeme zde zařadit odborný cíl, který se týká daného vědeckého oboru a konkrétní problematiky, na kterou se doktorand specializuje. Dále je to metodologický cíl, jež se týká vedení doktoranda k orientaci v metodologii výzkumu. Afektivní cíl se zaměřuje na vedení doktoranda k vytvoření příznivého postoje ke studiu, k motivaci pro výzkum, rozvoji vlastností, pozitivnímu přesvědčení o studijním a výzkumném potenciálu a k vytrvalosti při studiu a výzkumu. Poslední cíl socializační se zaměřuje na působení školitele na doktoranda, aby poznal, osvojil si a vážil si normy, hodnoty a tradice vědecké práce. Tyto cíle mohou být splněny jen tehdy, pokud si školitel vytvoří k doktorandovi dobrý pracovní a osobní vztah. (Gavora, 2013, s. 34-38)

2.2 Magistr jako začínající výzkumník

V předchozí podkapitole jsme se dozvěděli, že začínající výzkumník nemusí být jen student doktorského studijního programu, ale i magisterského. Je důležité si vysvětlit, jaké typy těchto studijních programů máme, úroveň vzdělání a taky univerzitní půdu, na které začínající výzkumník své bádání provádí.

2.2.1 Univerzitní prostředí

Jako první se na výchově začínajícího výzkumníka podílejí instituce, kterými jsou vysoké školy, univerzity. Součástí práce studentů na univerzitách je i výzkumná činnost. V pedagogických diskusích můžeme často slyšet úvahu, že univerzita je škola, a proto je její hlavní úlohou pedagogická činnost. S pojmem škola sice tento předpoklad souvisí, ale s pojmem univerzita ne. (Wiegerová, 2012, s. 4)

Dnes, kdy je studium na vysoké škole běžnou záležitostí, si lidé neuvědomují, jak staré kořeny toto vzdělávání má. První vysoké školy neboli univerzity byly zakládány už ve 12. – 14. století. Jde například o anglický Oxford (1168), o italskou Bolognu (1224), a také o pražskou Univerzitu Karlovu (1348). Nejstarší středověké univerzity vznikaly jako samostatné instituce, které měly vlastní správu, majetek a jurisdikci. Jelikož se sdružovali učitelé a studenti v jedno společenství, nazývaly se zkráceně „universitas“. (Průcha, 2006, s. 121)

Od místních škol se univerzity lišily tím, že přijímaly studenty a mistry odkudkoli a že jejich univerzitní hodnosti platili po celém křesťanském Západě. Univerzita měla od svého vzniku všechny čtyři fakulty (teologickou, lékařskou, právnickou, artistickou). Předpokladem pro studium na teologické, lékařské a právnické fakultě bylo absolvování fakulty artistické. Univerzita v Praze mohla udělovat hodnosti bakaláře, mistra a doktora. (Kraus, 2004, s. 11)

Akademické instituce se vyvíjely a adaptovaly pomalu a zachovávaly si původní podobu, jež charakterizoval v 19. století zakladatel Katolické univerzity v Dublinu John Newman jako sílu, která chrání všechna vědění a vědu, fakta a principy, zkoumání a objevování. Podle něj měly univerzity oddělovat hledání pravdy od běžných a nezbytných starostí lidí, kdy druhá polovina dvacátého století či počátek jednadvacátého století dokazují, že jeho ideje jsou už daleko od reality. V dnešní době jsou vysoké školy ovládány spíše představou

vědění, jež přispívá k ekonomickému růstu. Často se mluví o ekonomice znalostí, rozvoji informační či znalostní společnosti. Univerzita už není v současnosti pouze tvůrcem poznání, střediskem intelektuální aktivity či nositelem kultury. Stává se ve stále větší míře důležitým faktorem ekonomického rozvoje. Hlavním cílem vysokého školství je být kreativní, maximálně produkovat vědecké poznatky a taky vychovávat profesionály, kteří budou schopni zvládat a rozvíjet komplexní dynamický svět. Ve vysokoškolském vzdělávání převládají obory, které přinášejí absolventům praktické znalosti a dobré uplatnění na trhu práce. Dalším faktorem proměny vysokých škol je vznik masového vysokého školství. Od druhé světové války došlo k velkému nárůstu vysokoškolského sektoru. Jedná se jak o počet studentů, tak o počet a rozmanité druhy vzdělávacích institucí. (Urbánek, 2007, s. 19-21)

V dnešní době je velká poptávka po vysoké kvalifikaci. Dříve se za dostačující považovalo středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou, nyní je zájem zejména o vysokoškolské vzdělání. Čím vyšší titul, tím lépe. To je taky důvod nárůstu studentů studujících na vysokých školách.

Model vědní a vysokoškolské politiky s institucionálním oddělením obou sektorů byl v Československu uskutečněn již v padesátých a šedesátých letech. Projevil se v silném postavení Československé akademie věd a bylo zde omezení výzkumného potenciálu ve vysokém školství. Československý systém s výzkumem na vysokých školách počítal již v osmdesátých letech, a to minimálně v rovině lidských zdrojů. Na základě řízení vědecko-výzkumné základny byl pro resort školství plánován rozvoj personálního zabezpečení vědecké činnosti vysokého školství. To, že byla politika výzkumu oddělena od vysokého školství, způsobilo, že výzkumná role vysokých škol byla fakticky marginální a to i po stránce finanční. Na výzkum vysokého školství šla pouhá jedna pětina státní podpory Akademie věd. Hlavním tématem v první polovině devadesátých let byla transformace Československé akademie věd a její přetvoření do Akademie věd České republiky. Po devadesátých letech byla role vysokých škol konstatována v oblastech základního a aplikovaného výzkumu. Pro základní výzkum bylo prioritou posilovat jeho propojení s vysokoškolským vzděláváním a pro aplikační výzkum, oblast vývoje byla stanovena podpora transferu technologií i pro vysoké školy. (Prudký, Pabian, Šíma, 2010, s. 85-89)

Jedním z významných problémů v Evropské unii je špatná spolupráce mezi vysokými školami a aplikační sférou. Na základě toho Evropská komise zahájila diskusi na téma role

vysokých škol v Evropě. Dnes se obecně podporuje uplatňování tzv. třetí role univerzit, spočívající v těsnější spolupráci vysokých škol s aplikační oblastí, přičemž jejich základním posláním zůstává nadále první dvě role a to vzdělávací činnost a výzkum. Důležitý je ale taky aktivní přístup vysoké školy ke spolupráci s podniky, jako je například vytvoření studijních oborů a kapacit, jež by odpovídaly zájmu podniku. Dalším možným aktivním přístupem vysoké školy může být vytvoření interdisciplinárních výzkumných týmů s ohledem na potřeby podniků nebo přizpůsobení nabídky výzkumu cílům významných podniků. (Klusáček et al., 2008b, s. 19-20)

Proto, aby se na vysokých školách zvýšily praktické znalosti absolventů, je dobré stimulovat studenty vyšších ročníků vysokých škol k absolvování stáží v aplikační sféře. Také je velmi důležité posílit zájem aplikační sféry o získání studentů vyšších ročníků na praxe a vytvořit tak příležitost pro jejich budoucí zaměstnání. (Klusáček et al., 2008a, s.44)

Často se ve vysokoškolském studiu můžeme ve všech úrovních vzdělávání setkat s nedostatečnými praktickými zkušenostmi. Studenti sice mají teoretické znalosti pro budoucí povolání, ale chybí jim praxe. Praktické zkušenosti by měli být to základní, co škola může studentovi nabídnout. Při hledání zaměstnání je první, co zaměstnavatele zajímá, délka praxe. Proto velké množství absolventů je po studiu nezaměstnaných.

Úrovně vzdělávání

Studium na vysokých školách se provádí v rámci akreditovaných studijních programů. Mezi tyto programy patří bakalářské, magisterské a doktorské studium. Tyto studijní programy podléhají akreditaci udělovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Celkový počet zapsaných studentů do všech těchto programů se zvýšil. V roce 2007 bylo těchto studentů 344 180, z toho bylo 82 382 studentů z oblasti technických věd a nauk a 26 655 studentů z oblasti přírodních věd a nauk. (Analýza stavu výzkumu a vývoje..., 2008, s. 46)

Vzdělávací politika a česká pedagogika si vystačila s jednoduchým členěním formálního vzdělávání na tři stupně, kterými jsou základní, středoškolské a vysokoškolské. Mezinárodní terminologie používá pojem terciární vzdělávání v překladu „tertiary education“, který je definován v Mezinárodní normě pro klasifikaci vzdělávání ISCED. Terciární vzdělávání se podle ISCED člení na tyto úrovně:

ISCED 5 – Tato úroveň je označovaná jako první stupeň terciárního vzdělávání, které nesměřuje přímo k vědecké kvalifikaci. Tato úroveň se dále člení na ISCED 5A, která zahr-

nuje teoreticky zaměřené programy či programy pro získání náročných kvalifikací. U nás se jedná o magisterské a inženýrské studium. Dále se člení na ISCED 5B, která zahrnuje programy, jež jsou orientované prakticky nebo profesně např. ve vyšších odborných školách.

ISCED 6 – Úroveň je označovaná jako druhý stupeň terciárního vzdělávání, které směřuje k vědecké kvalifikaci, zahrnující doktorské studijní programy, respektive vědeckou přípravu. (Průcha, 2006, s. 121-122)

Úroveň ISCED 5 je dále členěna na tyto sektory:

- 1) **Neuniverzitní terciární vzdělávání** - Jde o vzdělávání poskytované školskými institucemi, které nejsou součástí vysokých škol a nevedou k udělení diplomů osvědčujících vysokoškolskou kvalifikaci. V tomto stupni se obvykle realizují 2-3leté programy, které se většinou zaměřují na přípravu k povoláním nebo jako příprava k vysokoškolskému studiu.
- 2) **Univerzitní terciární vzdělávání** - Jedná se o vzdělávání, které je poskytované univerzitami, respektive jinými typy vysokých škol. (Průcha, 2006, s. 122)

Podle zákona o vysokých školách mohou být vysoké školy taky dvojího typu. Jedná se o **univerzitní a neuniverzitní vysoké školy**. Označení „vysoká škola“ mohou mít ve svém názvu pouze vysoké školy. Označení „univerzita“ mohou mít ve svém názvu pouze vysoké školy univerzitní. Vysoká škola univerzitní umožňuje všechny typy studijních programů a s tím související vědeckou a výzkumnou, inovační, vývojovou, uměleckou či další tvůrčí činnost. Vysoké školy neuniverzitní umožňují bakalářské a magisterské studijní programy a s tím související výzkumnou, vývojovou, uměleckou či jinou tvůrčí činnost. (Česko, 2010, s. 2)

Vysokoškolské vzdělání a terciární vzdělávání není totéž. Rozdíl je v tom, že terciární vzdělávání se může realizovat buď na vysoké škole, nebo v jiné vzdělávací instituci (v posledních dvou ročnících konzervatoře, ve vyšší odborné škole apod.) Takže zákon o vysokých školách nezahrnuje vyšší odborné školy, i když poskytují vzdělávání na terciární úrovni. (Průcha, 2006, s. 123)

Urbánek (2007, s. 13) se zmiňuje o tom, co by mělo být ve vzdělávací soustavě zařazeno do vysokoškolského vzdělání. Jedná se o tyto definice:

- 1) Vysoké školy jako instituce poskytující vzdělání na určité úrovni (zde nepatří výzkumné ústavy neposkytující vzdělání).

- 2) Ze statistik vysokoškolského vzdělání jsou vyloučeny policejní a vojenské školy, jelikož jejich povaha je zásadně odlišná.
- 3) Vysokoškolské vzdělání je akreditováno, nebo jeho vysokoškolské diplomy jsou státem uznávány a potvrzovány.
- 4) V rámci vzdělávání se objevuje univerzitní a neuniverzitní sektor, obojí označované jako terciární sektor vzdělávání. Je třeba přesně vymezit hranice vysokoškolského systému v oblasti neuniverzitního sektoru.

Vzdělání vysokého školství se získá studiem, které je součástí akreditovaného studijního programu dle studijního plánu stanovenou formou studia. Studijním plánem se stanoví časová a obsahová posloupnost studijních předmětů, forma jejich studia a způsob ověření studijních výsledků. Formou studia je vyjádřeno, zda se jedná o studium prezenční, distanční či o jejich kombinaci. (Česko, 2010, s. 21-22)

Z výše uvedeného vymezení začínajícího výzkumníka, tohoto výzkumníka pojmáme jako studenta magisterského studijního programu. Je vhodné si tento program definovat a vymezit si jeho akademické tituly.

Magisterský studijní program

Program se zaměřuje na získání teoretických poznatků, které jsou založeny na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, dále na zvládnutí jejich aplikace a na rozvíjení schopností k tvůrčí činnosti. Co se týká oblasti umění, ten je zaměřen na náročnou uměleckou přípravu a rozvíjení talentu. Magisterský program je navázán na bakalářský studijní program. Doba studia je jeden až tři roky. Pokud to vyžaduje charakter studijního programu, může být udělena akreditace magisterskému programu, jež navazuje na bakalářský studijní program. V tomto případě je doba studia čtyři až šest let. Studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je i obhajoba diplomové práce. Pokud jde o oblast lékařství, veterinárního lékařství a hygieny, studium se ukončuje státní rigorózní zkouškou.

Po skončení studia se absolventům v těchto programech udělují tyto akademické tituly:

- 1) v oblasti ekonomie, zemědělství, technických věd a technologií, lesnictví a vojenství se uděluje titul „inženýr“, ve zkrácené formě „Ing.“,
- 2) v oblasti architektury se přiděluje titul „inženýr architekt“, ve zkratce „Ing. arch.“,
- 3) v oblasti lékařství je to titul „doktor medicíny“, zkráceně „MUDr.“,

- 4) v oblasti zubního lékařství se jedná o titul „doktor zubního lékařství“, který se uvádí ve zkrácené formě „MDDr.“,
- 5) v oblasti veterinárního lékařství a hygieny se přiděluje titul „doktor veterinární medicíny“, ve zkratce „MVDr.“,
- 6) v oblasti umění se jedná o titul „magistr umění“, zkráceně „MgA.“,
- 7) a v ostatních oblastech magisterského studia se přiděluje titul „magistr“, ve zkratce „Mgr.“.

Všechny tyto akademické tituly jsou uváděny před jménem.

Absolventi, kteří získali magisterský titul, mohou vykonávat v téže oblasti státní rigorózní zkoušku s obhajobou rigorózní práce. Po vykonání téhle zkoušky a obhajoby, se udělují tyto akademické tituly:

- 1) v oblasti práva se jedná o titul „doktor práv“, ve zkrácené formě „JUDr.“,
- 2) v oblasti pedagogických, humanitních a společenských věd se uděluje titul „doktor filozofie“, zkráceně „PhDr.“,
- 3) v oblasti přírodních věd je to titul „doktor přírodních věd“, ve zkratce „RNDr.“,
- 4) v oblasti farmacie se přiděluje „doktor farmacie“, ve zkrácené formě „PharmDr.“,
- 5) a v oblasti teologie se uděluje titul „licenciát teologie“, zkráceně „ThLic.“, nebo „doktor teologie“, zkráceně „ThDr.“

Všechny tyto tituly jsou uváděny před jménem. (Česko, 2010, s. 22-23)

2.2.2 Magistr v technických směrech

Technika a její rozvoj měla vždy dopad na člověka a na jeho životní styl. Stačí sledovat, jak na základě technologického rozvoje dochází ke zrychlování celého světa. Nejdříve se strukturalizoval den na 24 částí díky vynálezu hodin, dále industrializace a pásová výroba začala etapizovat denní jednotku na pracovní směny. Prostřednictvím automobilu, železnice či letadla se může člověk dříve omezený, dostat kamkoli. (Marád, 2010, s. 11)

Originálním krokem v rozvoji intelektuálního zdroje společenské aktivity byl vznik kybernetiky, jejíž zakladatelem je Norbert Wiener. V průběhu druhé světové války se rozvoj kybernetiky zaměřoval na zlepšení zbraní a vojenské techniky, po válce se tento trend rozšířil i na realizování civilních projektů. Kybernetika zapříčinila rozvoj mnoha disciplín, které se odlišovaly od klasické vědy, rozdělující sféru reality na jednotlivé domény, které

jsou pokryty základními obory a jejich hybridy. Výpočetní technika, teorie systémů, informace a regulace postupovaly přes jednotlivé vědní obory a zahrnovaly přírodní a umělé systémy vytvořené člověkem. V technologii vzniká technická kybernetika, jež se pokouší uplatnit zpětnovazební vztahy v procesu řízení průmyslové výroby. Dále vzniká taky robotika, jejíž cílem je výroba chytrých strojů a zařízení, robotů nahrazující člověka při běžných úkonech či při speciálních úkolech v životě nebezpečných situacích. Tento obrat znamená bezprostřední srůstání vědecké teorie jak intelektuální síly s technikou a technologií a v praxi znamená vznik vědeckotechnického či vědecko-technicko-průmyslového komplexu. Informační technologie mají uplatnění v průmyslu, zemědělství, dopravě, v komunikaci, administrativě ve sféře služeb apod. V současnosti informační systémy nevyužívají pouze industriální technologie, ale i přírodní procesy, které probíhají spontánně. Jde o různé biotechnologie, uplatněné v zemědělství, farmaceutickém průmyslu a medicíně. Současné vědecké poznání podpořené kognitivní technologií se odlišuje od klasické komunikace mezi vědeckými pracovníky a rozšíření internetu velmi urychluje výměnu informací a rozvoj poznávacích aktivit. (Fajkus, 2005, s. 37-41)

Informačním technologiím se věnuje i aplikovaná informatika. Ta se zabývá vývojem informačních systémů a využíváním moderních informačních a komunikačních technologií. Studenti tohoto oboru by měli mít schopnost tyto systémy a technologie aplikovat do praxe.

Aplikovaná Informatika

Základními objekty, jež informatika zkoumá a které musí být v centru pozornosti všech druhů studia tohoto oboru, jsou struktury dat a algoritmy. Podobně jak jsou pro matematiku základem elementární funkce a matice, pro matematickou informatiku jsou základem struktury dat a algoritmy. Výčet disciplín informatiky je velmi rozsáhlý. To taky svědčí o tom, že působnost informatiky je široká. Tohle tvrzení bylo podkladem pro to, aby se informatika vyčlenila jako samostatný studijní a vědní obor. (Botek, 2013, s. 5)

Informační a komunikační technologie determinuje proměny v současném globalizujícím světě, kdy se stávají nedílnou součástí našich životů, pramenem poznání, zdrojem zábavy, pracovním nástrojem, a prostředkem komunikace. A nedávný objev – fenomén společnosti internet, bourá jakékoli časové a prostorové hranice, kdy každý jedinec má možnost být aktivně či pasivně přítomen na zemi či na moři, ve všech koutech Země. Internet, infor-

mační a komunikační technologie zasáhly zásadním a nezvratným způsobem do života každého člověka. (Wiegerová, 2011, s. 11)

Informatika je nauka o získávání, zpracování, ukládání a sdílení informací a v dnešní době patří mezi nejrychleji se rozvíjející vědní obory. Má využití snad ve všech oborech činností lidí i v běžném životě. Informatika je termín, který je užíván zhruba od šedesátých let dvacátého století. Vymezením této disciplíny je, že jde o vědu popisování, chápání, interpretování, formalizování, využívání poznatků a používání prostředků výpočetní techniky a programů pro práci s daty, které prezentují informace, kdy je cílem získat nové poznatky v různých typech činností lidí. Předmětem jsou poznatky, tedy informace a znalosti, které jsou chápány jako informace o pravidlech, jimiž se řídí vztahy mezi informacemi. Pro aplikovanou informatiku považujeme za teoretický základ informatiky souhrn vzájemně souvisejících formalizovaných teorií, které popisují jednotlivé oblasti, jimiž se informatika zabývá. (Vaniček et al., 2007, s. 10-15)

V této části jsme se věnovali technickým směrům a oboru Aplikovaná informatika, proto se v následující podkapitole zaměříme na oblast humanitní a Sociální pedagogiku.

2.2.3 Magistr v humanitních směrech

Téma člověka můžeme pojmut různým způsobem, kdy každý z těchto způsobů je pak předznamenán odlišným výkladovým speciálně-vědním rámcem. I když jsou humanitní vědy z pohledu svého způsobu poznání specifické a jedinečné, stále jsou úzce spjaty s pozitivními vědami, kterými jsou biologie, ekonomie a filologie. Společně sdílejí mnohé z předmětu zkoumání. Na rozdíl od těchto pozitivních věd humanitní diskurs tyto modely poznávání přenáší do roviny vědomí a nevědomí a obohacuje je o kritickou reflexi, která je směřována k těmto původním pozitivním modelům. (Krámek, 2008, s. 9-55)

Může se zdát, že mezi přírodními a humanitními vědami je propast. Tato propast může vzniknout teprve tehdy, pokud věnujeme pozornost pouze jejich ideálním vymezením. Lidé si málo všimají toho, že naše vědění vzniká, rozvíjí se a přetváří mezi nimi. Pokud nazýváme jednu metodu objektivní a druhou subjektivní, když mluvíme o přírodní a humanitní vědě, není možné nevidět, že jedno se ustavuje druhým, jedno spočívá na druhém, aniž můžeme často říct, co bylo první a co druhé. (Halík, Randák, Novák, 2008, s. 17-19)

Humanitní vědy jsou vědami, pokládající na jedné straně za svůj cíl poznání člověka, ale ne jen ve smyslu popisu jeho rozmanitých funkcí a jejich interpretaci, ale také ve smyslu jeho konání a činů v různých kontextech. To je patrné i v oblastech duševního nebo společenského života. Na druhé straně jsou jednotlivé humanitní disciplíny prezentovány skrze přístupy a motivy nějakého humanitního vědce nebo poznávajícího subjektu. (Krámský, 2008, s. 87)

Humanitní vědy ukazují, že rozumíme tehdy, pokud se současně snažíme pochopit. Pokud teda humanitní vědy věnují pozornost hermeneutice a interpretaci jako určitým teoriím rozumění, nemá to význam jen pro teorii literatury nebo umění či pro filozofii, ale současně pracuje na modelu platící i za hranicemi humanitních oborů. Snaha porozumět přepokládá vidění světa očima druhého. (Halík, Randák, Novák, 2008, s. 21-22)

Mezi humanitní vědy patří taky pedagogika. Předmětem pedagogiky je výchova. Mezi pedagogické obory můžeme zařadit dějiny pedagogiky, srovnávací pedagogiku, obecnou pedagogiku, didaktiku, předškolní, školní a vysokoškolskou pedagogiku, pedagogiku volného času, mediální pedagogiku, andragogiku, gerontopedagogiku, pedagogickou etnografii, speciální pedagogiku, sociální pedagogiku apod. (Jůva, et al., 2001, s. 10-20)

Sociální pedagogika

Pojetí sociální pedagogiky není jednoznačné. Různí se v jednotlivých zemích a v pohledech jednotlivých autorů. Rozdílné pojmání této disciplíny vyplývá také z toho, jestli ji pojmem jako obor teoretický či praktický, aplikovaný. (Kraus, 2008, s. 40)

Podle Procházky (2012, s. 9-63) je sociální pedagogika vytvořena na základě setkání sociologie a pedagogiky, z obou těchto disciplín čerpá inspiraci a na základě toho si stanovuje cíle, obsah a metody. Je disciplínou, studijním oborem a předmětem individuálního zájmu, který se stal po změně společenských podmínek v České republice a v celé střední a východní Evropě velmi frekventovaným.

Sociální pedagogika se zabývá výchovným vlivem sociálního prostředí. Mezi okruhy sociální pedagogiky můžeme zahrnout například oblast socializace a resocializace jedinců a skupin, dále oblast rodiny, školy a výchovných institucí, vlivů vrstevníků na děti, jejich trávení volného času, prevence deviací apod.

Podle Krause (2008, s. 46-47) má tahle disciplína dvě základní funkce. První je funkce preventivní, kdy je tato oblast vhodným prostorem pro koncepční rozvoj sociální pedago-

giky. V této oblasti se vychází z teoretické analýzy oblastí rozvoje osobnosti, kde dominantním faktorem je působení prostředí tzn. rodiny, vrstevnických skupin, společenských organizací apod. Na základě analýzy můžeme navrhnout určité pedagogické zásady, které přispějí k neutralizaci ohrožujících činitelů. Touto činností se zabývá středisko prevence, protidrogové centra, linka důvěry apod. Druhou funkcí je terapeutická (kompenzační) funkce, což můžeme chápat jako výchovné působení v oblasti potřeb člověka a jejich uspokojování. Cílem je vyrovnaní nedostatků, jež způsobily negativní vlivy prostředí. Jde o přístup k lidem, kteří jsou z hlediska fungování společnosti vážným problémem a k osobám společensky znevýhodněným. Touto činností se zabývá nápravné zařízení, výchovný ústav, léčebny apod.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Praktická část se zabývá problematikou týkající se vztahu magisterských studentů k oblasti výzkumu. Konkrétně se zaměříme na odkrývání možností a různých omezení, díky kterým se začínající výzkumník jako magistr může či nemusí profilovat.

Budeme se věnovat námi realizovanému výzkumu. Popíšeme si jeho cíle, druh, výzkumný vzorek, techniky výzkumu a jakým způsobem jsme výsledků dosáhly. Na závěr si popíšeme výsledky výzkumu, které následně shrneme.

3.1 Cíle výzkumu

Pro náš výzkum máme stanovený jeden hlavní cíl a dva dílčí cíle. Hlavním cílem výzkumu je:

- zjistit možnosti a limity osobního profilování začínajících výzkumníků magisterského studia.

Dílčími cíli jsou:

- zjistit a srovnat zájem magistrů o výzkumnou práci v humanitním a technickém oboru ve Zlíně
- zjistit představy magistrů o výzkumné práci v humanitním a technickém oboru ve Zlíně.

3.2 Výzkumný problém

Výzkumný problém se zaměřuje na zjištění, zda mají začínající výzkumníci v magisterském studiu možnosti a limity k jejich osobnímu profilování, zda mají zájem a jaké mají představy o výzkumné činnosti v humanitním a technickém oboru ve Zlíně.

3.3 Pojetí výzkumu

V praktické části jsme využili kvalitativního přístupu a to na základě charakteru výzkumu. Toto pojetí je zvoleno z toho důvodu, že se potřebujeme přiblížit ke zkoumaným osobám a jejich porozumění a tím se dostat do hloubky podstaty jevu.

Ve výzkumu je využita i triangulace. Důvodem volby triangulace, je podpora validity ve výzkumu a ověření dat. Nechceme, aby byl výzkum subjektivní, proto je na místě ověřit si data z více stran a to triangulací metod. Tento způsob triangulace je zvolen kvůli různému chápání situací a odlišného pohledu jednotlivých metod.

3.4 Popis výzkumného souboru

Výzkumný soubor v našem výzkumu tvoří studenti magisterského studia a to proto, že se naše téma týká začínajících výzkumníků, kterými jsou právě tito studenti.

Do výzkumného souboru bylo stanoveno 20 studentů magisterského studia, kdy první podskupinu tvoří 10 studentů humanitních oborů, magisterského studia ve Zlíně a 10 studentů technických oborů, magisterského studia ve Zlíně. Humanitní obor představuje obor Sociální pedagogika, prvních a druhých ročníků magisterského studia, prezenční formy. Technický obor tvoří oblast Aplikované informatiky, prvních a druhých ročníků magisterského studia, prezenční formy. Dva rozdílné studijní obory jsme zvolili kvůli následnému porovnání výsledků.

Všichni participanti byli svobodní, bezdětní a měli věk v rozmezí od 23 do 26 let. Jednu část výzkumného souboru tvořilo 8 žen a druhou část 12 mužů.

Jelikož jde o intenzivní výzkum, je způsob výběru participantů záměrný, kdy potřebujeme spolupracovat s lidmi, kteří mají požadované vědomosti a zkušenosti v daném prostředí, v našem případě se jedná o vědomosti a zkušenosti studentů magisterského studia na univerzitní půdě.

Pojem participant je užit z toho důvodu, že jde o člověka, který je přímo zakotven v určitém prostředí. V našem případě jde o studenty na univerzitě.

3.5 Techniky výzkumu

V diplomové práci je využita triangulace metod. Triangulace metod znamená využití více metod výzkumu s cílem vytěžit přednosti každé z nich (Maňák, Švec, Švec, 2005). Tuto kombinaci metod jsme použili proto, jelikož chceme podpořit validitu výzkumu. Mezi užití metody patří polostrukturovaný rozhovor a obsahová analýza textu.

Polostrukturovaný rozhovor je charakteristický tím, že je částečně připraven. Výzkumník má k dispozici rámcové otázky, kdy je přizpůsobuje dle vyvíjejícího se obsahu interview.

(Gavora, 2010) Systém okruhu otázek (příloha P I), vznikl na základě dvou rozhovorů, které byly realizovány delší časový úsek. Z těchto rozhovorů byl zpracován model hlavních a vedlejších otázek. Mezi hlavní otázky patří:

- 1) Participant a jeho dosavadní ukončené studium.
- 2) Studium na univerzitě a představy participanta o magisterském studiu a zdroje informací potřebné ke studiu.
- 3) Pedagogické disciplíny a jejich podoba.
- 4) Neformální kurikulum participanta a jeho zájmy mimo školní povinnosti.
- 5) Univerzita a její význam pro participanta.

Druhem otázek, které jsou užity v rozhovoru, jsou otázky otevřené. Znamená to, že participant nejsou nijak omezeni ve svých výpovědích. Po provedení rozhovorů jsme k analýze dat využili otevřené kódování.

Další metodou je obsahová analýza textů, v našem případě se jedná o eseje získané od participantů. Tato metoda je zvolena kvůli tomu, abychom získali další informace, které jsme nezískali metodou rozhovoru. Jde tedy o doplnění informací jinou metodou.

3.6 Způsob zpracování dat

U participantů byly provedeny rozhovory, které byly nahrány a poté doslovně přepsány do písemné podoby. Z transkriptů byly ručně zpracovány kódy, které vznikly z vybraných úseků jednotlivých rozhovorů. Ze seznamu kódů jsme vytvořili, dle společných rysů subkategorie a z nich následně kategorie. Jednotlivé kategorie byly vymezeny na základě námi určeného systému, ale taky na základě kolegiálního kódování, prováděným všemi členy výzkumného projektu IGA. Při tomto procesu nám vznikl systém kategorií jednotlivých rozhovorů, mezi kterými se následně hledaly významové vztahy. Pro lepší orientaci při hledání vztahů mezi kategoriemi byly využity vizuální schémata kategorií jednotlivých skupin participantů (obr. č. 1, 2). Pro analýzu dat jsme zvolili otevřené kódování.

Po vypracování rozhovorů jsme zjistili, které údaje nám chybí a byly následně doplněny o obsahovou analýzu textů, formou esejí. Participant, se kterými jsme realizovali rozhovor, nám tuto esej vypracoval a to na téma „Magistr a výzkumník jako jedna osoba“. Téma bylo stanoveno záměrně, dle chybějících informací z předešlých rozhovorů. Text esejí byl

stejným způsobem jako rozhovory okódován, kdy nám opět vyšly významové kategorie. Následně jsme hledali vztahy mezi kategoriemi. Tentokrát v rámci rozhovorů a esejí jednotlivých skupin participantů. Výsledné kategorie obou skupin participantů jsou zřehledněny ve schématech, v níže uvedené kapitole.

Pro lepší představu uvádíme v příloze rozhovor a esej. Z důvodu obsáhlosti těchto textů jsme vybrali na ukázkou rozhovor a esej jednoho vybraného participanta (příloha P II, III).

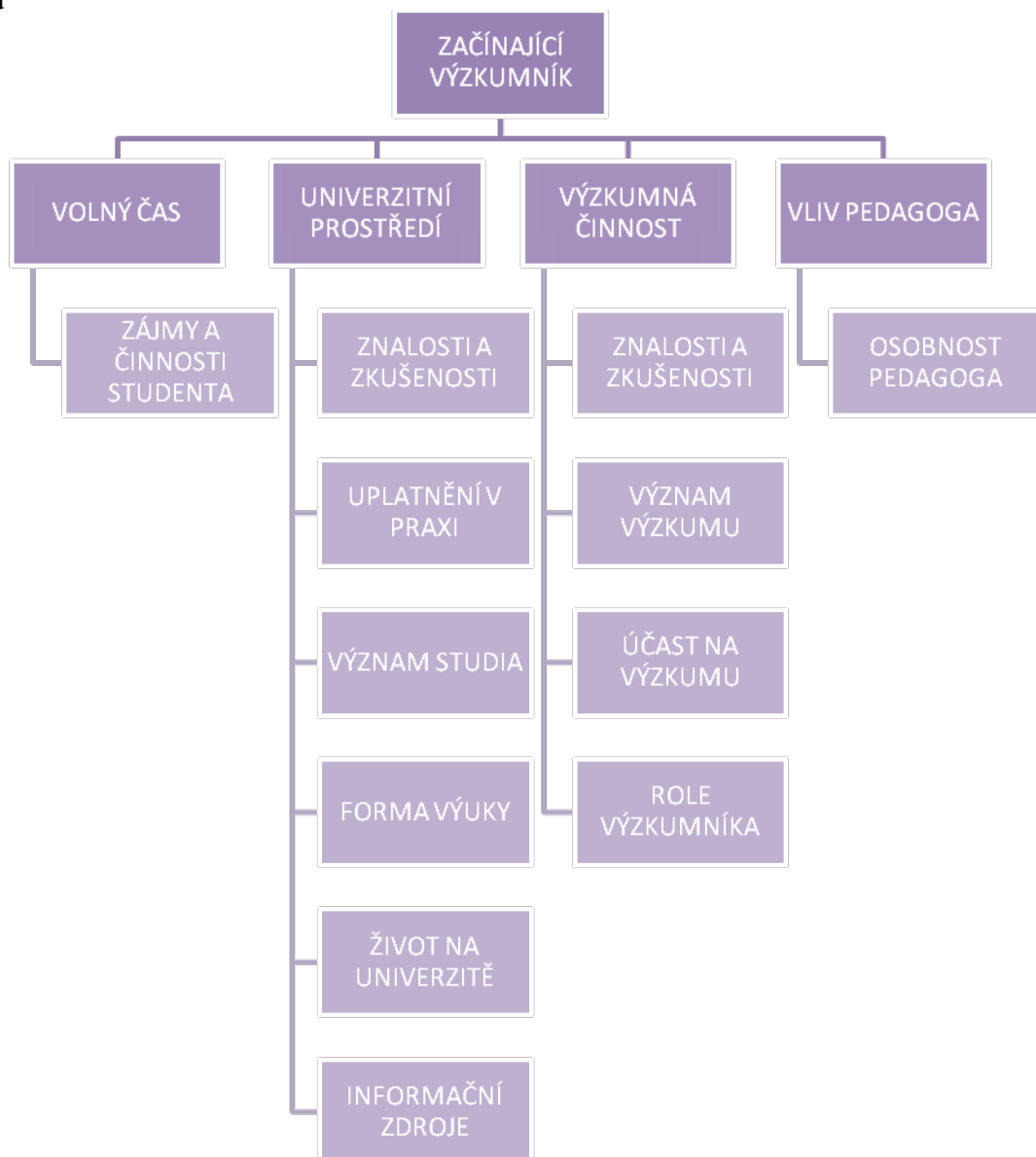
4 INTERPRETACE DAT

Pro výzkum jsme si zvolili dvě skupiny participantů (studenty humanitních a technických oborů), u kterých nám vyšly, po analýze jednotlivých rozhovorů a esejí, stejné kategorie. Tato kategorie si nyní blíže přiblížíme.

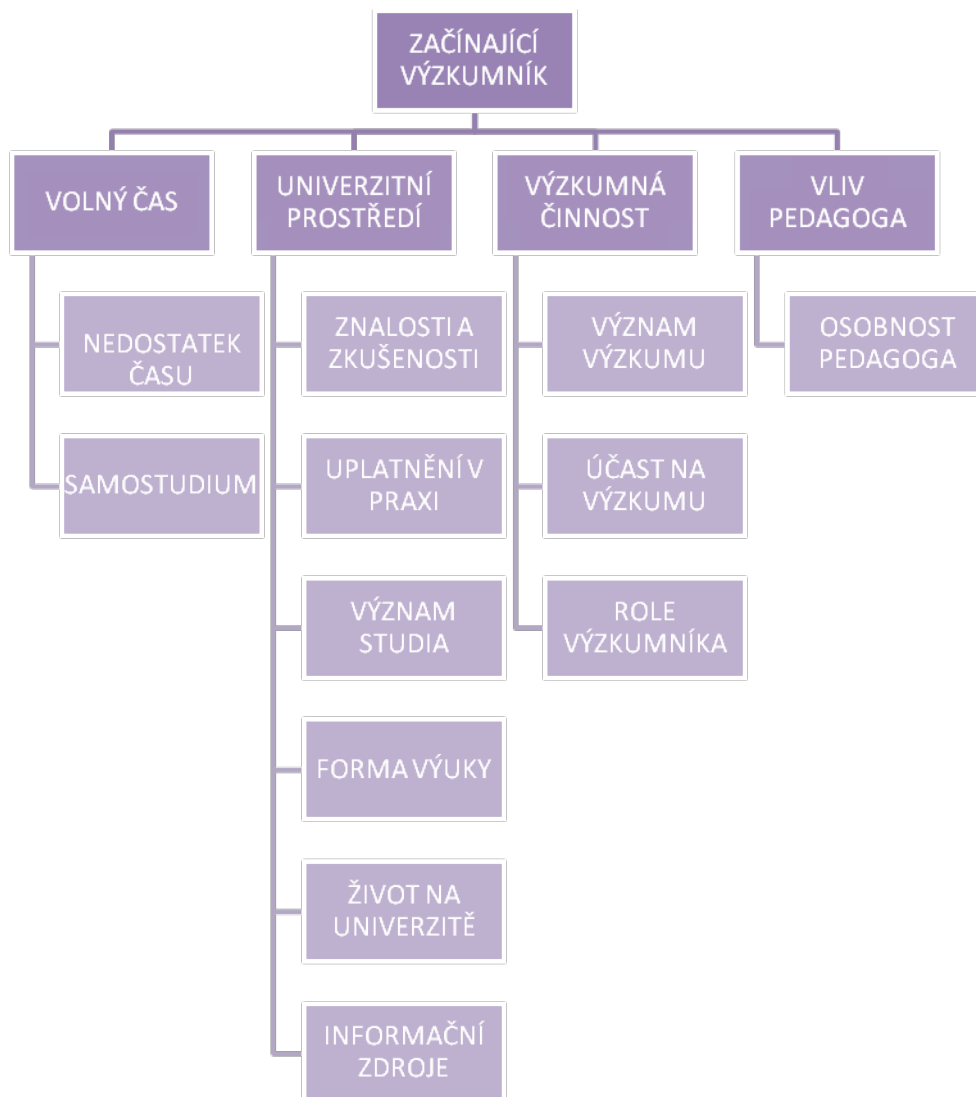
- 1) Volný čas
- 2) Univerzitní prostředí
- 3) Výzkumná činnost
- 4) Vliv pedagoga

Každou kategorii doplňují i jednotlivé subkategorie. Tyto subkategorie se u jednotlivých zastoupených skupin participantů z části liší. To můžeme vidět ve vizuálních schématech (obr.1, 2).

Obrázek 1 Kategorie vyplývající z výsledků výzkumu u studentů humanitních oborů

Obrázek 2 Kategorie vyplývající z výsledků výzkumu u studentů technických oborů

Následně si přiblížíme jednotlivé kategorie. Z hlediska anonymity účastníků výzkumu jsme vytvořili zkratky smyšlených jmen a humanitních a technických oborů. Například zkratka HM označuje v prvním písmenu studijní obor (humanitní x technický) a druhé písmeno značí počáteční jméno participanta.

4.1 Volný čas

Tímto pojmem rozumíme čas, který zůstane jedinci po splnění jeho pracovních, školských a nevyhnutelných činností, které jsou spojeny s osobní hygienou, jídlem a spánkem (Zelinová, 2012, s. 12). Volný čas je doba pro načerpání jak fyzických, tak mentálních sil. Způsobů náplně tohoto času je spousta a záleží na daném člověku a jeho aktuálních potřebách,

jaký způsob zvolí a který mu nejvíce vyhovuje. Studenti se k téhle oblasti vyjadřovali k jejich zájmům a činnostem ve volném čase, k času věnovaném samostudiu a nedostatku tohoto času.

Ke kategorii „volný čas“ se vztahuje první podkategorie, kterou jsou **zájmy a činnosti** studenta. Ta se vztahuje pouze k participantům humanitních oborů. V této oblasti se oslovení studenti vyjadřovali k nedostatku volného času na tyto zájmy. Z výpovědí dále vyplývá, zda nějaké zájmy vůbec mají a pokud ano, tak jakou formu tyto zájmy mají.

U participantů hodně ovlivňuje jejich volný čas pracovní činnost. Jeden ze studentů uvádí, že nemá na své zájmy čas kvůli pracovní vytíženosti. HA: *„Koničky, zájmy..ani mi na to nezbyvá čas, protože už pracuju...“* Jiný student se k tomu vyjadřuje, že díky zaměstnání nemá zájmy žádné. HV: *„Tak na koničky mám málo času, jelikož jsem furt v práci.“* Další participant se ztotožňuje s předchozím studentem, kdy mu taktéž chybí dostatek času na oblíbené zájmy kvůli pracovní činnosti, ale navíc se zmiňuje i o dalším faktoru, kterým jsou studijní povinnosti. HR: *„...ted'ka moc aktivit ani extra nemám, protože vlastně chodím do školy, pak ze školy chodím většinou do práce, jakože na brigádu..“*

Další část participantů uvádí, že mají taky nedostatek času na své zájmy, ale kvůli cestování za účelem studia. Studentka HJ tráví velkou část dne v městské hromadné dopravě a díky tomu nemá téměř žádné volnočasové aktivity. *„...když jedu do školy, tak strávím tři hodiny v buse tak nemám jako moc čas na nějaké extra super koničky...“* Podobně je na tom i jiný participant, který tráví mnoho času cestováním za studiem. HH: *„...hodně času zabere dojíždění do školy a podobně..“*

Dále se studenti vyjadřovali, jakým způsobem svůj volný čas tráví. Zde se objevovala odpověď vztahující se k pracovní činnosti formou přívýdělků. U jednoho ze studentů vyplývá, že mu tato činnost nevádí a rád se jí věnuje. HM: *„...rád.. si přivydělávám na svých brigádách..“* Jiný student za svoji aktivitu taktéž považuje pracovní činnost formou brigád. HD: *„Tak brigádu mám a to je asi tak všechno.“* Další se zmiňuje o pracovní činnosti blízké studentova oboru. HP: *„doučuju a hlídám děti s hendikepem.“*

Jsou zde i studenti, kteří se zabývají dobrovolnickou činností, kterou zařazují mezi své zájmy. Student HA se v oblasti dobrovolnictví zmiňuje o tom, že tuto činnost prováděla v rámci středoškolského vzdělávání. *„Dělala jsem třeba dobrovolnictví na gymplu, byla jsem v peerech..“* Další participant se taktéž zmiňoval o této skutečnosti, kdy se dobrovol-

ně věnoval po dlouhý čas dětem. HK: *„...třeba jsem dělal čtyři roky dobrovolníka s dětma..“*

Další studenti se věnují aktivním činnostem jako je sport či turistika. HJ se ke svým zájmovým činnostem vyjadřuje následovně. *„Tak jezdím na kole, chodím někam tak po venku jakože turistika..“* Turistiku má ráda i Radka. *„...ráda chodím na výlety, jak kdyby na pěší túry..“* Marek má rád zejména sport. *„...mám rád ..v zimě zimní sporty, jako je lyžování, ehm.. rád plavu..“* Další část participantů uvedlo, že má raději ráda pasivní činnosti. Veronika například uvedla, že mezi její záliby patří četba. *„...když už mám to volno, tak ehm..třeba ráda čtu..“* Jsou zde ale i takoví studenti, kteří i když mají možnost věnovat se určité činnosti, tak jí nevyužijí. HH například uvádí, že se žádné konkrétní činnosti nevěnuje. *„...nemám nějak jakože specifickou činnost, které bych se trvale věnovala, to ne..“* Tomáš se nevěnuje taky žádným aktivitám, jelikož upřednostňuje školní povinnosti. *„...ted'ka je pro mě prioritou jenom škola. Volný čas je až na druhém místě..“*

Další subkategorií v této oblasti je **nedostatek času** studentů technických oborů. Ti se k němu vyjadřovali o příčinách a důsledcích této skutečnosti. Z výsledků našeho výzkumu je zřejmé, že jejich volný čas je ovlivněn studijními povinnostmi, dále, že nedostatek času má dopad na jejich výzkumnou činnost a záliby.

Na participanty a jejich volný čas působí důležitý faktor, kterým jsou studijní povinnosti. Díky narůstajícím požadavkům ze strany školy, mají studenti problémy zvládat všechny studijní povinnosti. Jeden z participantů uvádí, že kvůli jiným studijním povinnostem, nemá dostatek času se věnovat své závěrečné práci. TK: *„...téma diplomky mám už zadané, ale ještě jsem nezačal, není čas...pořád moc ehm..věcí do školy, které je potřeba dodělat tento semestr..“* Jiný námi oslovený student se zmiňuje o tom, že požadavky pedagogů, které dříve zvládal i na poslední chvíli, se zvyšují a povinností je více. TP: *„...mám stále málo času, protože než jsem šel sem, tak jsem do té doby nechával věci na poslední chvíli, ale i ted'ka končí semestr, tak toho je hodně..“*

Další participanty považují, ve vztahu k volnému času, za časovou zátěž výzkumné projekty. Jeden ze studentů uvádí, že díky nedostatku času se nemohl zapojit do výzkumných projektů a považuje to za nadbytečné. TV: *„Časově náročné jako zbytečně navíc věci, když fakt jsem na to třeba neměl čas..“* Jiný student se sice do tohoto projektu zapojil, ale díky nedostatku času tuto činnost ukončil. TH: *„...já jsem neměl vůbec čas na to takže..takže“*

jsem byl vyhozen zrovna nebo jsem odešel skoro sám..“ Další participant měl již dříve zájem podílet se na tomto projektu, ale díky časové náročnosti tuto činnost neuskutečnil. TM: „...na začátku bakaláře jsem se do něčeho takovýho chtěl dostat, ale pak ten čas tak..“

Dále se participant zmiňují i o vlivu nedostatku času na jejich zájmy a volnočasové aktivity. Radek například uvádí, že nyní nemá dostatek volného času, ale v jiných situacích se zabývá sportem. „...ve volném čase, kterého teda není teďka moc že, tak ehm..hraju fotbal ehm..jezdím na kole, chodím cvičit, pak ještě hraju volejbal..“ Jan kvůli časové náročnosti ztratil čas na své záliby, ale i tak má rád hry na počítači, na které si občas chvilku najde. „...koničky bohužel už žádné. Sice snažím se no... snažím se chvilku si zahrát na počítači dalo by se říct, ale nějak to nevychází vůbec časově.“

Další a poslední podkategorii volného času, tvoří **samostudium** studentů technických oborů. Na tuto subkategorii participant nahlíží jako na činnost, díky které se rozvíjí, dále jako nutnost z důsledku nedostatečného vysvětlení učiva pedagogem a v neposlední řadě ji považují za podmínku úspěchu studenta.

Někteří participant mají pozitivní postoj k samostudiu. Pojímají ho jako činnost, která člověka rozvíjí a pomáhá při rozšiřování obzorů svého oboru. Jeden z oslovených účastníků výzkumu uvádí, že jelikož v jeho studiu nejsou dostatečně probrány studijní látky, snaží se díky samostudiu zjišťovat tyto informace a získávat nové poznatky. TJ: „*Je to velice obsáhlá látka, takže je to tam hodně shrnuté a při ehm..dohledávání dalších informací se hodně rozšiřují obzory.*“ Jiný student dobrovolně studuje oblasti, které jsou pro něj zajímavé. TO: „...*tá oblast, čo ma zaujíma, tak vetšinou si chcem nastudovať čo najviac k tomu.*“ Díky samostudiu a znalostí ze dřívějšího studia si další participant lépe vedl v dalším studiu. TM: „...*všetchno, co jsem se učil, tak už jsem si donesl ze střední školy nebo samostudiem.*“

Další část participantů se přiklonila ke spíše negativnímu postoji ve vztahu k samostudiu. Musí studovat navíc, jelikož jim pedagogický pracovník nesdělil všechny potřebné informace. Tomáš uvádí, že někteří pedagogové neposkytnou potřebné znalosti, a proto musí studovat nad rámec studijních povinností. „...*od některých učitelů jakože fakt přesně vím, co mám dělat a...a zas u některých jakože musím zas něco víc zjišťovat nebo tak.*“ Michal považuje informace sdělené ve výuce za nedostačující a musí si je zjišťovat taky sám. TM: „*Je to jenom nějaké drobné rozšíření, které musí člověk jít často a nastudovat sám..*“

Forma samostudia je brána také jako způsob, jak udělat něco pro sebe navíc a jak se zdokonalit. Zde jeden ze studentů zastává názor, že pokud se chce člověk dále rozvíjet, je samostudium nezbytností. TR: *„...pokud chce být někdo lepší..musí studovat sám..“*

4.2 Univerzitní prostředí

Zatímco v minulosti byla brána univerzita jako instituce shromažďující a chránící veškeré vědění, dnes jsou její cíle zaměřovány více na možnost ekonomického uplatnění tohoto vědění, na praktické využití znalostí absolventů a jejich aplikovatelnost pro lepší postavení na trhu práce. V tomto je zejména důležitá míra, kvalita a praktická využitelnost nabytých znalostí a zkušeností, které jsou studentům předávány právě prostřednictvím univerzit.

Kategorie „univerzitní prostředí“ obsahuje subkategorii nazvanou **znalosti a zkušenosti**. K této podkategorii se objevují známky nedostatku znalostí a zkušeností a jejich obohacení díky praxi ve vztahu k univerzitě.

U skupiny participantů z humanitních magisterských oborů a z jejich výpovědí vyplývá, že nemají dostatek znalostí a zkušeností skrz univerzitu. Participant HJ uvádí, že se u absolventů objevuje nedostatečná míra zkušeností. To vidí jako problém, který se opakuje a který směřuje ke skutečnosti, že se tito absolventi nemohou uplatnit v budoucím zaměstnání. *„Když hovořím s absolventy našeho oboru, vychází najevo, že se setkávají stále se stejným problémem - nedostatek schopností využitelných v jejich zaměstnání.“* Participant HH si není jist v tom, zda univerzitní půda poskytuje svým studentům další zkušenosti. *„...nevím, jestli jako jde pozorovat nějaké nové zkušenosti.“*

Jiná část oslovených studentů, vidí velké obohacení nových zkušeností díky praxi, která je uskutečňována univerzitou v rámci výuky či různých zařízení. Alena vidí posuny ve svých znalostech a zkušenostech, které si mohla osvojit v rámci povinné praxe. *„Zařídila jsem si praxi v novém zařízení, takže tam se rozšiřují ty znalosti a zkušenosti..“* S tím se ztotožňuje i Jana, která díky této praxi nabyla nových zkušeností. *„...mám praktické zkušenosti, protože byla povinná praxe..“* Student HT uvádí, že v rámci výuky probíhaly aktivity, prostřednictvím kterých mohli být studenti připraveni na práci v zařízeních s cílovou skupinou seniorů a dětí. *„...zkoušeli jsme různé aktivity tak, aby jsme si vyzkoušeli ehm..vlastně něco pro praxi, co by jsme mohli využít v různých zařízeních při práci s dětma nebo se seniorama...“*

Podle dalších studentů se očividně míra jejich znalostí a zkušeností navýšily na základě studia. Jednomu z participantů přinesla univerzita pro něj potřebné znalosti a zkušenosti. HR: „...*tak získala jsem...určitě potřebné vzdělání, hlavně teda teoretické a zkušenosti.*“ Jiný participant pocítuje jisté zlepšení v oblasti potřebných kompetencí pro budoucí profesi. HJ: „...*připadám si v některých věcech jistější, i co se týče ehm..potom vstupu do té praxe, že už si připadám jako větší odborník v uvozovkách, než předtím.*“

U druhé skupiny participantů technických oborů, se rovněž objevuje možnost získání znalostí a zkušeností prostřednictvím univerzity.

Někteří participanté se vyjadřují k tomu, zda jim studium dává možnost nabráním nových znalostí a zkušeností. Participant TT uvádí, že díky studiu svého oboru získal nové zkušenosti, které navázaly na ty předchozí a ve značné míře se zlepšily. „...*do toho programování předtím jsem do..do toho nějak jako moc.. na střední jsme měli nějaké základy no a tady jsem se do toho nějak tak dostal.*“ S tím se ztotožňuje i student TO, který uvádí, že získal zkušenosti prostřednictvím studijních předmětů, které se specializují na danou oblast. „...*moje programovanie sa zlepšilo, pretože máme viac predmetov, ktoré sa zaoberajú len programovaním.*“ Studenta TK rovněž obohatilo studium a to tím, že si díky němu rozšířil znalosti. „...*získal jsem ..ehm..znalosti ohledně počítačů, nějakého programování.*“ Jiný student si rozšířil své zkušenosti taky v rámci studia a to formou výzkumných projektů, které mu přispívají k uplatnění v praxi. TV: „...*zkušenost jsem získal...až teď třeba v pátém ročníku, kdy jsme dělali na školních projektech...takže mám takové dalo by se říct pracovní zkušenosti.*“

Další participanté tuto oblast pojmají z jiného úhlu, kdy jsou nabyté zkušenosti a znalosti jistým očekáváním, které by jim univerzita mohla nabídnout. Participant TO očekával, že mu studium pomůže k nabytí nových znalostí. „...*chcel som si tu rozšíriť nejaké tie vedomosti.*“ Participant TP rovněž očekával přísun nových znalostí a mimo to taky zkušeností. „...*Chtěl jsem se vlastně něčemu přiučit, doufal jsem, že tady nabudu nových znalostí.*“

Jsou zde i participanté, kteří se domnívají, že znalosti a zkušenosti poskytované univerzitou, jsou buď to nadbytečné či nedostačující. K tomu, že jsou některé informace ve studiu zbytečné, se přiklání i jeden z participantů, který uvádí, že vysoká škola nabízí znalosti a zkušenosti, které nejsou uplatnitelné v praxi. TO: „...*Študijný systém je založený na učení sa vecí, ktoré často nie sú v praxi vôbec potrebné.*“ Oproti tomu se jiný student přiklání

k tvrzení, že univerzita nenabízí studentovi potřebné znalosti a dovednosti pro budoucí povolání, kdy se díky tomu pro zaměstnavatele úroveň dosaženého vzdělání snižuje. TP: *„...lidé..po příchodu do praxe ze svého studia neví nic a jejich hodnota pro zaměstnavatele je jako za člověka se středoškolským vzděláním.“*

Kategorie „univerzitní prostředí“ se dále vztahuje k podkategorii, nazvané **uplatnění v praxi**. Tato subkategorie se u humanitních oborů zabývá pracovním uplatněním díky studiu, dále představami studentů o svém budoucím pracovním uplatnění a špatnou uplatnitelností studentů na trhu práce.

Studium nebo titul participanté považují za jakousi cestu k lepšímu pracovnímu uplatnění. Jeden z oslovených participantů studuje, aby zúročil tyto znalosti a zkušenosti v budoucí profesi. Zmiňuje se i o tom, že díky studiu má v praxi větší šanci získat zaměstnání. HH: *„...já studuju fakt vyloženě jenom, protože věřím, že se mi to v budoucnu zúročí v té práci...mě to přijde jako lepší vstupenka do toho pracovního..pracovního života.“* Další student se přiklání taktéž k této skutečnosti a předpokládá, že budoucí uplatnění může získat pouze na základě vyššího titulu. HK: *„...když bych hledal nějakou práci, že spíš se podívají, že je to magistr, než bakalář.“*

Studenti mají určité představy o tom, kde se po studiu profesně uplatní. Alena má vizi, že se uplatní v oboru, který má vystudovaný a to v terénní formě sociální služby. *„Vždy jsem si představovala sebe jako sociálního pedagoga, který bude v terénu, v přímém kontaktu s klienty a bude jim nápomocen osobně.“* Radka má jasné představy o cílové skupině klientů, se kterými by chtěla v rámci budoucího zaměstnání pracovat. *„...chtěla bych ehm..dělat ehm..s malýma nebo s mladýma lidma.“* Z výpovědi jiné studentky vyplývá, že díky lepším finančním podmínkám by se chtěla uchýlit do zahraničí, kde by se zaměřila taktéž na vystudovaný obor. *„...chtěla bych jít ehm..pracovat do zahraničí...v sociální oblasti jsem slyšela, že jsou dobře placené práce právě v zahraničí.“*

Někteří participanté zastávají názor, že je nedostatek pracovních příležitostí, kde by se mohli následně uplatnit. Účastník našeho výzkumu HJ uvádí, že díky nedostatečným pracovním nabídkám z oblasti sociální pedagogiky, se přizpůsobí jakékoliv pracovní činnosti. *„...myslím si, že to bude u nás tak, že kde bude práce, tak tam půjdu a to vezmu, protože je málo práce.“* O nedostatku pracovních nabídek ze strany zaměstnavatelů se domnívá i

participant HH, který se zmiňuje, že ho nic nenutí k pracovní činnosti. „...*práce moc není, takže ehm..takže není moc kam se hrnout do práce..*“

Ve druhé skupině participantů technického směru, se oblast uplatnění v praxi rovněž pojí se studiem a titulem, dále s potřebností vzdělání na žádost zaměstnavatele s pomocí školy při uplatnění jejich studentů.

Mnozí studenti uvádí, že jim magisterský titul pomůže pro jejich lepší uplatnění v praxi. Kamil zastává názor, že vyšší vzdělání má určité finanční výhody a výhody v budoucí pracovní pozici. „*Pro..studenty je magisterský titul pouze milníkem, který znamená lepší pracovní postavení a plat.*“ Michal má zájem o vzdělávání zejména proto, že to od něj vyžaduje jeho studovaný obor a dle něj je to předpoklad kvalitní budoucí pracovní činnosti. „...*chcu se v tom dále vzdělávat a v tomhle..v tomhle oboru to není zrovna jednoduché bez vysokoškolského vzdělání, což je jedna..jeden z klíčových faktorů pro..pro kvalitní práci.*“

Za vyšším vzděláním směřují i ti participanté, kteří se domnívají, že to může být podmínkou pro přijetí zaměstnavatelem. U studenta TV je vzdělání důležité, jelikož to od něj již zaměstnavatel, u kterého je nyní zaměstnán, očekává. „...*tu práci mám zajištěnou, jenom potřebuju..ted'ka dostávám od té firmy stipendium, všechno, takže potřebuju mít titul..*“ Student TP se k tomu vyjadřuje, že jedinec studuje právě proto, že se to od něj, z pohledu zaměstnavatele, očekává a tím má i vyšší míru pracovních možností. „...*lidé se snaží převážně dostudovat s vidinou lepších pracovních příležitostí nebo už jen proto, že to společnost a zaměstnání od nich vyžaduje.*“

V rámci univerzity jsou, podle výpovědí participantů, dostupné možnosti zapojení se do pracovní činnosti. Univerzita tyto možnosti poskytuje na základě spolupráce s jinými organizacemi. Jeden z participantů se zmiňuje o tom, že jejich univerzita studentům toto zapojení umožňuje. TP: „*Jako jsou tady nabídky většinou stu..studenti mají možnost...jsou většinou v nějakých firmách jako brigádníci nebo elektronici a podobně.*“ S tím se shoduje i výpověď jiného studenta, který uvádí, že jim vysoká škola nabízí pracovní činnost prostřednictvím jiných organizací. TK: „...*jsou nějaké vypsané vlastně dalo by se říct pracovní dotované nabídky, kde vlastně student se na to může přihlásit a vlastně vykonává normální práci, ale pod hlavičkou školy.*“

Ke kategorii univerzitní prostředí se váže i podkategorie s názvem **význam studia**. Ta je u participantů humanitního oboru spojena s oblastmi náročnosti studia, představ o studiu, přínosu studia a zájmu i nezájmu o studium.

Námi oslovení studenti považují stávající studium za náročnější než studium předchozí. O tom se zmiňuje i účastník výzkumu HV, který je toho názoru, že je studium oproti dřívějšímu náročnější. „...mám pocit, že třeba v tom druhém ročníku na nás kladou větší nároky než v tom prvním.“ S tím se ztotožňuje i další participant, který vidí vyšší míru náročnosti ve studijních předmětech. HM: „Myslím si, že náročnější je to v metodologii a...i ve volitelných předmětech jsou tam vyšší nároky než v bakalářském programu.“

Studenti měli různé očekávání, ale výsledky těchto představ se ztotožňují. Alena očekávala změnu v novém studiu, ta se jí však nedostala a to na základě stejného učiva jako v předchozím studiu. „Myslela jsem, že pudeme víc do hloubky v tom učivu, že se budu učit zase nové věci a zklamalo mě, že vlastně jenom opakujeme pořád, že nic nového jsem se nenaučila.“ Dana naopak žádnou změnu neočekávala, její představy byly takové, že zde bude podobnost s předchozím studiem. „...já jsem čekala, že to bude podobné jako bakalář, což je.“

Pro další studenty je studium přínosem. Díky němu se setkávají s novými lidmi, získávají mnoho užitečných informací a zkušeností. Tomáš zastává názor, že studium poskytuje mnoho znalostí a zkušeností, kdy nezáleží na druhu oboru. „Myslím, že za tu dobu se člověk hodně naučí. Ať již je to jakýkoliv obor, vždy je pro člověka přínosem.“ Pro Petru má studium taktéž pozitivní přínosy, kterými jsou zkušenosti a kontakty. „...dostala jsem se do různých ehm..zařízení jako praxe, seznámila jsem se se spoustou nových lidí..ehm..nové kamarády.“

Participantů mají odlišný přístup ke vzdělávání. Studenta HR studium uspokojuje po všech stránkách. „...mě to vlastně baví studovat, takže já jsem jako takto jak kdyby s tím studijním životem dejme tomu spokojená.“ Další účastník výzkumu má rovněž pozitivní postoj ke vzdělávání, kdy by tomu tak možná nebylo, v případě že by na to neměl prostředky. HJ: „...mě to i baví a protože můžu, protože na to mám prostředky.. Hana studuje jen z nutnosti a nemá zájem o další studium, z důvodů zakládání rodiny. „...už mně studium nebaví upřímně, už toho mám dost a chtěla bych prostě se osamostatnit, začít budovat třeba nějakou rodinu nebo něco takového.“

U druhé skupiny studentů technických oborů je oblast významu studia vázána na náročnost studia, představy studentů o studiu a přínosu, podobně jako u humanitních oborů a navíc se taky váže na studium doktorského programu.

Vyšší náročnost studia někteří studenti v určité míře pocítují, jiní jsou však odlišného názoru. Petr vyšší požadavky pocítuje, i když to neočekával. *„...náročnost je mnohem větší, než jsem čekal.“* Radek se k tomu vyjadřuje nápodobně, kdy tuto změnu pocítil ve velké míře. *„...zatím je to extra náročné studium.“* Další studenti zastávají názor, že se nároky na studium nezvýšily. Nikol se zmiňuje o tom, že předchozí studium v jisté míře náročný byl, nyní však tomu tak není. *„ Prvák byl asi těžkej no a pak už to bylo dobrý.“* Jiný participant se k tomu vyjadřuje podobně, kdy uvádí, že se snížily požadavky od jednotlivých pedagogů a jejich přístup k nim je shovívavější. TV: *„učitelé po tobě moc tolik toho nechcou ...takové benevolentnější mně to připadá.“*

I u této skupiny můžeme vidět jisté očekávání a představy o studiu, které nejsou podle studentů naplněny. Participant TO vysvětluje, že je absence odborných předmětů, které očekával, ty však na jeho univerzitě nejsou. *„Tak myslel som si, že sa budeme viac špecializovať už na nejaký ten, keď som si vybral vlastne to čiste IT, tak že budem prostě ľan čiste IT. Čo ovšem nie je úplne pravda..“* Stejného názoru je i jiný student, který se zmiňuje tom, že očekával přísun přínosných informací o oboru, které ovšem ve studiu chybí. TJ: *„Hodně věcí aspoň ze studijního plánu, co mě zajímalo a které by tenhle obor určitě potřeboval, tak tu nejsou.“*

U některých studentů můžeme z výpovědí vyčíst, že je pro ně studium jistým přínosem, ale i naopak. Participant TO považuje studium za přínosné, kdy mu poskytlo nové informace. *„...určite som získal nejaký prehľad o rôznych technológiach...celkovo mne to rozšírilo obzory.“* Opačného názoru je Petr, který se studiem není spokojen, jelikož mu neumožnilo získat znalosti a zkušenosti, které očekával. *„...studium jako takové mně obor moc neseďl, takže moc..moc..moc přínos to pro mě nemělo.“*

Někteří participanté mají zájem o další vzdělávání a to studiem doktorského programu. U Jana je zřejmé, že pokud se pracovně neuplatní v zaměstnání, absolvuje doktorandské studium. *„Po skončení studia bych chtěl bud', jsou dvě možnosti, pokud se mi podaří najít práci, tak pracovat někde v nějaké firmě...nebo eventuálně půjdu na doktorské studium.“* Tomáš má taktěž v plánu studovat další program, ale s jiným zaměřením. *„...to doktorand-*

ské, to je takové nevím..to ne zas třeba jakože..šel bych na..jakože na jiný obor a na jinou fakultu..“ Další student se chce alespoň pokusit studovat doktorské studium. TP: „...budu končit magisterské studium...pak bych chtěl alespoň rok zkusit na doktorandské..“

Jinou subkategorii, v rámci univerzitního prostředí, zastupuje **forma výuky**. U ní se objevuje v humanitních oborech požadavek studentů na praktičnost výuky, dále absence působení pedagoga a nedostatečná aktivizace studenta při výuce.

Z výpovědí vyplývá, že studentům chybí praktické zkušenosti, které by jinak mohli získat v průběhu výuky. Jeden z participantů uvádí, že je výuka pouze o teoretických znalostech, které jsou podle ní nedůležité a uvítala by raději ty, které jsou přínosné pro budoucí pracovní uplatnění. HH: „...je to hodně postavené jenom na té teorii, my bysme spíš potřebovali vědět, jak v praxi se máme konkrétně chovat..“ Jiný student se s tímto názorem ztotožňuje a zmiňuje, že by bylo vhodné zařadit i praktické činnosti ve výuce. HR: „...mně by právě třeba spíš vyhovovalo, kdyby to fakt bylo ubírané spíš tou..tou praxí, jakože.. že by nám třeba v rámci těch seminářů, bud' by jsme šli třeba někam na exkurzi..“ Z výpovědi Petry plyne to, že je výuka postavena pouze na teoretickém základě. „...bud' prezentuje učitel, nebo prezentujeme my a je to furt jenom teorie, teorie, plácání o ničem.“

Participantí se dále zmiňují o nedostatku působení a zapojení pedagoga do výuky. Student HM uvádí, že by uvítal změnu výuky a to tím způsobem, aby se pedagogičtí pracovníci více zapojovali do procesu výuky. „Změnil bych tam něco.., protože si myslím, že by tam měl být i nějaký, nějaké působení toho učitele, toho vyučujícího..“ Stejně to vidí i Alena, která se zmiňuje o vyšší míře zkušeností pedagogů, díky kterým by měli na studenty působit. „...myslím si, že by bylo lepší, kdyby se i na těch... ehm..seminářích zapojovali víc ti pedagogové, protože přece jenom si myslím, že ten problém mají zvládnutý líp než my..“

Studenti dále uvádí, že při výuce je značná absence aktivizace studenta. Jeden z účastníků našeho výzkumu se k tomu vyjadřuje, že v rámci výuky převažuje skupinová práce, do které nejsou zapojeni všichni studenti. HT: „...na těch seminářích...jeden člověk, dva třeba mluví, skupinka pracuje a zbytek vlastně tam jenom sedí znuděně a čekají až vlastně skončí hodina..“ Jana taktéž popisuje, že je v průběhu výuky nedostatek aktivit pro studenty. „...mně nejvíc vadí, že na těch seminářích je jediná aktivizující věc, která se dělá, tak jsou většinou ty prezentace.“

U participantů technických oborů se k formě výuky vyjadřovaly ve vztahu k praktickému zaměření výuky, dále k nedostatku, ale i zbytečnosti informací ve výuce a nezájmu o nepovinnou výuku.

Námi oslovení účastníci výzkumu se zmiňují, že jejich výuka má praktickou podobu, kdy tuto skutečnost uvádí i participant Jan „...v hodinách je to spíš praktičtější.“ Václav vysvětluje, že za stávajícího studia se objevovaly spíše zkoušky praktického charakteru. „*Jako teoreticky jsme ten magisterský jsme se..nebyl žádný předmět nějaký, kde by se měl člověk učit z papíru nebo tak.*“

Dále studenti uvádí, že jim výuka nepřináší dostatečné množství informací. Pro jiné studenty jsou tyto informace zbytečné. Jeden z participantů uvádí, že v průběhu výuky nezískal dostatek informací. TT: „...to jsem se vlastně toho moc tam nedozvěděl no.“ Z výpovědi jiného studenta vyplývá, že nezískává potřebné vědomosti k praktickým pracím. TV: „*Deset, patnáct minut nám k tomu profesor něco řekne a pak dělejte. Odevzdejte mi to za dva týdny.*“ Účastník TO se zmiňuje, že jsou sdílené informace pro něj nepoužitelné v budoucím praktickém uplatnění. „*To, čo sme sa tam naučili, aj plus ty neurónové siete sú zaujímavá vec, ale myslím, že reálne v praxi sa s tým nestretneme..*“

Někteří participanti nejeví zájem o nepovinnou výuku a neúčastní se jí. Tomáš se zmiňuje, že nepovinnou výuku nenavštěvuje. „*Na přednášky nechodím..*“ Student TK se s ním ztotožňuje. „*Tak přednášky, abych se přiznal ehm..nechodím.*“ Jiný účastník se taktéž neúčastní výuky a to zejména z důvodu finanční úspory, které by jinak vkládal do cestování za účelem studia. TJ: „*Přednášky jsou nepovinné, takže nechodím. Taky z důvodů, že dojíždíme...a snažíme jako studenti samozřejmě ušetřit za cestu.*“

Další podkategorií, která patří ke kategorii „univerzitní prostředí“ je **život na univerzitě**. Tato subkategorie se u humanitních oborů týká zájmu studentů o pořádané činnosti univerzitou, nedostatku času na tyto činnosti a jejich informovaností.

O účast na univerzitním životě se někteří participanty zajímají, jiní ne. Studentka HV nemá potřebu se těchto událostí účastnit a ani se o to nezajímá. „...že bych se o to sama zajímala, že bych si vyhledávala ty informace, tak to ne.“ Jiný participant se účastní, jen pokud to univerzita vyžaduje. HH: „...že bych se nějak aktivně účastnila nějakých přednášek nebo tak co nemusím, tak to vůbec.“ U jiných účastníků výzkumu je pro účast na těchto činnostech rozhodujícím faktorem míra jejich volného času. Kuba se zmiňuje, že se pořádaných udá-

lostí neúčastní, díky časové náročnosti. „Většinou mi to časově nevychází..“ Student HR se taktéž těchto událostí neúčastní díky cestování za účelem studia. „já se teda ničeho neúčastním, protože vlastně dojíždím..“

I když se někteří studenti neúčastní života na jejich univerzitě, jsou o tom v jisté míře informováni. Hana se k tomu vyjadřuje, že má přehled o probíhajících mimoškolních aktivitách. Tyto informace získává na základě univerzitního portálu. „...jsem informovaná v rámci, jako co si přečtu na internetových stránkách v aktualitách..“ Dana má určité povědomí o informacích týkající se života na univerzitě, kdy ví kde je v případě zájmu může nalézt. „...jako na stránkách něco mají, ale já to třeba moc nesleduju.“

U studentů technických oborů se podkategorie život na univerzitě rovněž týká zájmu studentů o přádané události univerzitou a jejich informovanosti, a navíc se k tomu vztahují i možnosti využití těchto mimoškolních aktivit.

Někteří participanti tohoto oboru se k této oblasti vyjadřují, že o tyto aktivity mají zájem. Jiní se vyjadřují, že nikoliv. Jan se událostí poskytovaných v rámci univerzity účastní, jen pokud mu do toho nezasahují studijní povinnosti. „Přednášky, pokud jsou mimo můj rozvrh, tak navštěvuji..“ U jiného účastníka je zřejmé, že má o tyto aktivity opravdový zájem. TV: „...ted' jsem byl vlastně na přednášce firmy v úterý.“ Jsou zde i takoví participanti, kteří takový zájem nemají. Student TT dal najevo, že se mimoškolních činností neúčastní, kdy ho navíc informování o těchto činnostech obtěžuje. „...sem tam chodí nějaké ty otravné maily ze studijního, ale jako že bych se o to nějak extra zajímal, to ne.“

Z výpovědí dále vyplývá, že jsou studenti o těchto událostech informováni prostřednictvím internetových služeb. Radek se zmiňuje, že univerzita udržuje kontakt se studenty prostřednictvím mimoškolních aktivit a to pomocí elektronické pošty. „Pomocí mailu vlastně ze studijního oddělení chodí pravidelně nějaké akce..“ Honza se k tomu vyjadřuje nápodobně, kdy informačním zdrojem jsou univerzitní internetové stránky. „...rozesílají ehm..různé věci na..na ehm..na portál, tam to taky bývá..“

Univerzita nabízí svým studentům různé možnosti podílení se na mimoškolních aktivitách. Podle TR jsou těmito možnostmi například veletrhy týkající se zaměstnání, kde mohou získat informace potřebné pro budoucí pracovní uplatnění. „...fakulta třeba pořádá třeba ty veletrhy pracovní...tam studenti mají možnost ehm..se seznámit a dozvědět se o jednotlivých firmách informace, co oni nabízejí, co vyžadují...můžou vlastně ehm..získat kontak-

ty..“ Dále se taky na univerzitní půdě uskutečňují besedy odborníků na určité téma. TT: „...sem tam jsou tady nějaké přednášky, třeba já nevím z Microsoftu tady byli nějakí chlapi, dělali nějaké přednášky.“ A v neposlední řadě mají studenti povědomí i o neformálních událostech. TH: „...tak dělali Akademický košť slivovice..pak..pak Vítání prvků a tady takovéto akce..“

Pod uvedenou kategorií spadá i podkategorie **informační zdroje**. Participantů humanitních oborů se k informačním zdrojům vyjadřovali ve vztahu k jejich využití k rozšíření si obzorů o svém oboru či naopak a k podobě těchto zdrojů.

Námi oslovení studenti mají k rozvíjení svých znalostí na základě dobrovolného studia různých materiálů, pozitivní i negativní postoj. Participant HT má potřebu se věnovat svému oboru v rámci mimo studijních povinností, kdy se zaměřuje na sbírky zákonů. „...sociální pedagogika je docela široký obor, takže sleduju třeba, co se týká sbírky zákonů, co se týká té sociální legislativy určitě.“ Stejně tak se svému oboru ve svém volném čase věnuje i Alena, která má taky zájem o různé informační zdroje, a to zejména kvůli doplnění si svých vědomostí. „...zajímala jsem se o některé věci, které tady neprobíráme, nemáme to v ehm..v těch..materiálech nebo v těch programech a něco, co mě víc zajímá, tak to si studuju sama..“ Naopak Marek tuto potřebu nemá, jelikož považuje dosavadní informace za dostačující. „Nevyhledávám si informace o svém oboru. Stačí mi ty informace, které mám.“

Studenti čerpají z různých informačních zdrojů, jako jsou knihy a internet. Tomáš se zmiňuje, že se studiu knížek věnuje neustále. „...prakticky mám doma neustále nějakou hromádku knížek..“ Knihy využívá i Radka a to z toho důvodu, že neovládá citační normy vztahující se k internetovým zdrojům. „...nerada něco hledám na internetu nebo takhle, ani to neumím citovat ty internetové zdroje, takže já si všechno hledám v knížkách.“ Jiní respondenti rovněž studují z knižních zdrojů, ale formou internetu. Participant HJ si vyhledává knihy přes internetové stránky. „...dívám se na Google na knihy.“ Stejně tak i student HK. „...většinou si ty knížky najdu na internetu.“

Participantů považují za zdroj informací i samotnou knihovnu. Jeden z účastníků výzkumu pro své studium získává informace z univerzitní knihovny a doplňkově využívá i jiné. HP: „...hodně čerpám z naší knihovny, ale taky z krajské.“ Participant HR projevil spokojenost s knihovnou, kde doposud neměl problémy se získáním potřebných informací. „...zatím teda

se mně to vždycky oplatilo jít tady do této knihovny, že jsem tam vždycky našla to, co jsem hledala.“

Studenti technických oborů se k informačním zdrojům vyjadřovali pouze k podobě těchto zdrojů.

Z výpovědí vyplývá, že účastníci výzkumu využívají pro rozšíření svých znalostí knižní podobu, ale i internetovou. Jan upřednostňuje knižní literaturu, zejména kvůli její přehlednosti. *„...já rád používám knihy, protože už jsem zvyklý je používat. Papírově je to přehlednější než na internetu.“* Jiní studenti upřednostňují internetové zdroje, jelikož jim zjednodušují práci. Student TO využívá internetovou podobu zdrojů tehdy, kdy je nutností vyhledat specifické informace. *„...ked' potrebujú niečo fakt špecifické, tak si to jednoducho nájdem na internete.“* Jiný student upřednostňuje taktéž internet, kdy využívá pro získání informací konkrétní internetový vyhledávač. TR: *„...veškeré informace se dají najít na Googlu.“*

Ke knihovně jako zdroji informací mají participanti spíše negativní postoj. Tomáš nemá žádnou potřebu chodit do knihovny. *„...osobně do knihovny nechodím vůbec.“* Tomáš, jelikož má možnost vyhledat si veškeré informace na internetu, knihovnu taktéž nenavštěvuje. *„...nemám potrebu jakože si jít pro nějaké knížky nebo tak, a když už tak se všechno sežene na internetu nebo tak takže..“*

4.3 Výzkumná činnost

Jak už jsme se zmínili ve výše uvedené kapitole o vědě a výzkumu, jedná se o předem plánovanou činnost, kdy jsou zkoumány přírodní či sociální jevy. Je vytvářena za účelem získání nových poznatků a zodpovězení položených výzkumných otázek. O tom jak jsou studenti seznámeni s tímto pojmem a zda své zkušenosti vidí jako dostatečné na tomto poli, se dozvíme z jejich odpovědí níže v subkategorii znalosti a zkušenosti. Zda a případně v jaké formě byli studenti s touto činností konfrontováni, a jakou roli pro ně v průběhu jejich studia zastávala, popisuje subkategorie význam výzkumu. Účastnost přímo na výzkumných projektech, zdroj možnosti zúčastnit se, zájem studentů o aktivní zapojení do výzkumu a co jim případně brání je rozepsáno v oblasti účasti na výzkumu. Jak vidí studenti samotného výzkumníka a zda by se této činnosti chtěli sami věnovat a jejich vztah k výzkumné činnosti, se dozvíme v subkategorii role výzkumníka.

Do kategorie „výzkumná činnost“ můžeme zařadit oblast, která se týká **znalostí a zkušeností**. Tato podkategorie se vztahuje pouze ke skupině participantů humanitního oboru.

Z výsledků námi realizovaného výzkumu vyplývá, že se tato subkategorie vztahuje ke znalostem a zkušenostem výzkumníka, dále ke zkušenostem studentů s výzkumnou činností, k nedostatku zkušeností, které jsou potřebné pro realizaci výzkumu a ke znalostem a zkušenostem, které získává student na základě studijních předmětů.

Participantů předpokládají, že výzkumník pro realizaci svého výzkumu potřebuje určité znalosti, dovednosti, schopnosti a taky zkušenosti. Marek se zmiňuje o tom, že by výzkumník měl mít jistou míru znalostí o výzkumu a taky že by měl mít schopnost výzkum vést. *„Takový člověk by tedy měl znát pravidla vedení výzkumu, měl by mít povědomí o metodologii výzkumu.“* Veronika zastává názor, že se od zkoumající osoby očekávají rovněž znalosti a tomu navíc zkušenosti s realizací výzkumné činnosti. *„...student by měl mít potřebné znalosti a díky výzkumu...také částečné zkušenosti v oblasti realizace sociálního výzkumu..“*

Zda mají studenti s výzkumem nějaké zkušenosti, vyplývá z dalších výpovědí našich účastníků výzkumu. Tomáš uvádí, že v průběhu studia měli několik možností si tuto činnost individuálně vyzkoušet. *„Zkoušeli jsme ho mnohokrát sami provádět.“* Daně byla tato možnost rovněž nabídnuta a to v rámci svých závěrečných prací, díky kterým následně získala zkušenosti. *„Jako student magisterského studia mám zkušenosti s výzkumem...z psaní bakalářské práce a nyní diplomové práce.“*

Jiní studenti se domnívají, že mají nedostatek zkušeností, díky kterému se výzkum stává obtížnějším. Student HK zastává názor, že díky nedostatku zkušeností s výzkumem je tato činnost pro studenty v magisterském studiu náročnější. *„...myslím si, že pro studenty magisterského programu je to náročnější, neboť doposud neměli moc zkušeností s realizací výzkumu.“* Studentka Radka se zmiňuje o tom, že díky nízké míře zkušeností s výzkumem, je výzkumná činnost pro ni jakýmsi pokusem. *„...praktická rovina...zatím zůstávala záhadou charakterizovanou výrokem „zkus a uvidíš“..“*

V neposlední řadě taky v oblasti znalostí a zkušeností vyplynulo, že studenti získali určité znalosti v rámci studijních předmětů. Jeden ze studentů uvádí, že ve výuce přiučili základy výzkumu. HD: *„V semináři...jsme se naučili základy kvantitativní metody a obecné*

informace týkající se výzkumu.“ A participant HT se k tomu rovněž vyjadřuje, že v rámci výuky získali znalosti o realizaci výzkumu. „*Učili jsme se, jak se dělá výzkum.*“

Další subkategorii, vztahující se ke kategorii „výzkumná činnost“, je **význam výzkumu**. U participantů humanitního magisterského oboru se tato podkategorie váže na studijní předmět věnující se výzkumu, dále na náročnost a kvalitu výzkumu, a taky se zaměřuje na přínos či zbytečnost výzkumu.

Participantů kladou důraz na studijní předmět metodologie výzkumu, který neposkytuje úplné potřebné informace. Student HT uvádí, že v rámci tohoto studijního předmětu je absence realizace jednoho z výzkumných přístupů. „*...my jsme vlastně na bakaláři kvalitativní metodologii prakticky s nikým nebrali. Nebrali jsme ji vlastně ani dodnes.*“ Tento názor zastává i jiný student, kterému taktéž chybí jisté znalosti z oblasti kvalitativního výzkumu. HD: „*...kvalitu jsme se tu moc ani neučili.*“ Další student, se k tomu vyjadřuje nápodobně, kdy klade důraz na to, že by se učivo mělo vztahovat i k této oblasti. HD: „*...kvalitativní metodu výzkumu jsme probírali pouze okrajově a bylo by dobré věnovat se i této problematice.*“

Účastníci výzkumu se dále zmiňovali o náročnosti a kvalitě výzkumu, jenž se postupem času zvyšují. Participant HK zastává názor, že výzkumy v jeho oboru mají vyšší míru náročnosti než v jiných vědách. „*...v těchto humanitních směrech jsou výzkumy obtížnější.*“ Student HR vysvětluje, že pokud se míra zkušeností s výzkumem zvýší, zvýší se i množství požadavků a zodpovědnosti, což má za následek obtížnost výzkumu. „*...čím větší mám do sféry výzkumu vhléd, tím je pro mě zkoumání složitější, protože jednoduše přibývá nejen více a více požadavků, ale také zodpovědnosti.*“ Další námi oslovení studenti se spolu shodují na tom, že by se díky vyššímu stupni vzdělání měla zvyšovat i kvalita závěrečné práce. HT: „*...diplomová práce je ještě o to náročnější, a měla by být ještě kvalitnější jak ta bakalářská.*“ nebo HV: „*Výzkum, prováděný v rámci magisterského studia, by již měl mít vyšší úroveň, než výzkum ze studia v bakalářském programu.*“

Někteří studenti považují výzkumnou činnost v rámci studia za zbytečnou nebo naopak berou výzkum jako zdroj nových znalostí. Participant HT je prvního názoru, kdy uvádí, že jsou znalosti pro některé jedince v budoucnu přebytečné. „*Ne každý bude výzkumné techniky v životě potřebovat.*“ Studentka HJ pochybuje o přínosu závěrečných prací, tedy i výzkumu, kdy předvídá nezájem veřejnosti o seznámení se s daným obsahem. „*...učíme se,*

jak provádět výzkum k diplomové práci, o jejímž přínosu by se dalo pochybovat, když uvážíme...kdo kromě vedoucího a oponenta si je kdy přečte.“ Jiná část participantů nahlíží na výzkumnou činnost s pozitivním postojem. Účastnice výzkumu Alena, díky výzkumné činnosti získala nové poznatky a rozšířila si tím své obzory, pro ni v zajímavém konkrétním oboru. *„Na bakalářce jsem měla téma z ehm...speciální pedagogiky...a to mě taky hodně bavilo, protože jsem se tam hodně dozvěděla hodně..hodně informací..“* Stejně se k tomu staví i Jana, která se díky závěrečné práci a zajímavému tématu obohatí o nové poznatky prostřednictvím literatury, která není běžně dostupná. *„...to téma mně přijde docela zajímavé a hlavně se dostanu k takovým věcem, k takovým knížkám, které bych vůbec nesehnala jinak v knihovně..“*

U technického oboru participantů přikládali větší váhu k oblasti závěrečné práce a její podobě, dále rovněž jako u předchozího oboru k oblasti kvality této práce. Studenti se také zmiňovali o výzkumu prováděném na půdě univerzity.

Participantů uváděli, že u kvalifikační práce se díky vyšší úrovni vzdělání, požaduje i její praktičnost. Kamil vysvětluje, že u diplomové závěrečné práci, je nutnou součástí i její praktická část, ne pouze teoretická. Dále se zmiňuje i o tom, že by tato práce měla být jednou tolik rozsáhlejší. *„...bakalářka mohla být teoretická, z té diplomové práce už musí vzejít nějaký výsledek...a diplomová práce by měla být rozsahem asi dvakrát jak bakalářská.“* Stejně se vyjadřuje i jiný student, který hovoří o tom, že je u závěrečných prací magisterského programu velká důležitost kladena na praktickou část. TT: *„...u té bakalářky to bylo takové, jakože to mohlo být takové víceméně teoretické, ale u diplomky musíme mít něco praktického.“*

Velkou váhu přikládají studenti i kvalitě této práce. Participant TP zastává názor, že je u kvalifikačních prací nedostatečná míra kvality a obtížnosti. *„...diplomové a bakalářské práce by měly mít vyšší standard a více by se mělo přihlížet na jejich kvalitu..“* Student TR se zmiňuje o tom, že by u magisterských studentů měla být snaha o to, aby měli tyto práce taky vyšší úroveň. *„Magistr...má snahu být lepší než ostatní a vylepšit či objevit na dané téma o třídu lepší práci..“*

A v neposlední řadě participantů tohoto oboru hovoří taky o možnostech podílet se na projektech, které jsou dostupné skrze jejich univerzitu. Jeden z účastníků výzkumu má povědomí o tom, že jsou tyto projekty poskytovány v rámci podniků a uvádí k nim různé výho-

dy, které plynou z jejich účasti. TV: *„...vím, že tady máme firmy, které vlastně ehm..jak kdyby mají svoje soutěže a tam, když vyvíjí člověk v jejich odvětvích, tak za to mají ohodnocení a stipendia a takové věci..“* S tím se ztotožňuje i jiný participant, který má také povědomí o projektech, které jsou poskytovány v rámci podniků. TP: *„...já vím, že tady je vypsáno několik grantů, které jsou od krajů, které jsou od..od firem..“*

Další subkategorie, o které se nyní zmíníme, se vztahuje k **účasti studentů na výzkumu**. Z výsledků vyplývá, zda se studenti účastní výzkumných projektů, jestli o ně mají zájem a zda mají s výzkumem nějakou zkušenost.

Skupina participantů z humanitních oborů se zmiňovali o tom, zda se nějakého výzkumu dobrovolně účastní. Jeden z oslovených studentů se o výzkumnou činnost zajímal, nicméně se neúčastnil z důvodu, že výzkumný projekt neprošel schválením. HP: *„Snažila jsem se zapojit i do projektu... ale nakonec ten projekt nebyl schválený.“* Jiný student, této možnosti nevyužil, i když byl osloven. HT: *„...byli osloveni všichni skrze ty nabídky přes internet...já osobně jsem tu možnost nevyužil.“*

Z výsledků dále vyplynulo, že se participanté zajímají o výzkumné projekty, ale i naopak. Jeden ze studentů by jevil zájem o tuto činnost v případě, kdyby mu tato možnost byla poskytnuta. HT: *„...kdyby přímo mně jako někdo nabídl nějakou spolupráci, tak určitě bych nad tím přemýšlel..“* Participant HJ se účastní výzkumného projektu, ale studijní povinnosti mu brání v tom, aby se mohl této činnosti věnovat naplno. *„...musím do jiných předmětů dělat spoustu takových těch samoúčelných seminářek a prezentací...tak mi to ubírá čas, abych se mohla věnovat diplomce a tady tomu projektu.“* Jiní studenti však o tuto možnost nejeví zájem vůbec. Například studentka Dana zastává názor, že výzkumná činnost nemusí být zálibou každého člověka. *„Ne každému je provádění výzkumu po chuti.“*

Další studenti se výzkumem zabývají pouze v tom případě, kdy je to nutností. Participant HV se o výzkum nezajímá, dokud se to od něj nevyžaduje. HV: *„Já sám se výzkumu nevěnuji, tedy pokud to není podmínkou studia.“* Jiná studentka se zapojila do výzkumu, který byl rovněž povinný, ale z vlastní vůle se žádného výzkumu neúčastnila. HR: *„...bylo to povinné. Jinak vlastně dobrovolně jsem takhle nic nedělala.“*

Participanté se taky vyjadřovali k tomu, zda mají nějaké zkušenosti s výzkumem a kde tuto možnost dostali. Oslovení studenti se zmiňují, že se k výzkumu dostali skrze univerzitu. Studentka HD se setkala s výzkumem prostřednictvím kvalifikační práce bakalářského

studijního programu. „...s výzkumem mám zkušenost akorát z bakalářky.“ Jiná studentka se účastnila výzkumu na základě vyučovacího předmětu. HA: „Zapojila jsem se v rámci psychologie do výzkumu.“

Participant, kteří zastupují skupinu technických oborů, se zmiňují o tom, zda se účastní a zajímají se o výzkumné projekty a prostřednictvím čeho se účastní.

Z výpovědí studentů je zřejmé, že se někteří studenti výzkumného projektu účastní a mají o ně zájem. Tyto projekty zastupují veřejné podniky po domluvě a v rámci vysoké školy. Participant TP uvádí, že se na výzkumném projektu podílel na základě své kvalifikační práce a to v prostorách jednoho podniku. „...v rámci bakalářky jsem dělal pro..pro jednu firmu nějakou práci.“ Jiný student se projektu věnuje nyní a taktéž ve spolupráci s podnikem. TR: „...ted' se jednoho takového projektu zúčastňuju, je to vlastně zakázka pro jednu firmu..“

Naopak, někteří participant se k projektům a jejich účasti a zájmu o ně vyjadřovali v negativním slova smyslu. U studenta TT můžeme vidět nedostatek nadšení pro tuto činnost. „Jakože že by mě tam nějaký ten projekt nějak nadchl, tak..tak to ne no.“ Michal zastává názor, že studenti mají zájem pouze o zajímavější neuniverzitní výzkumné projekty. „...studenti magisterského studia nejeví zájem o výzkum a uchylují se k zajímavým projektům mimo akademickou půdu.“ Další oslovený student má ponětí o přítomnosti takových projektů, ale zájem o ně nejeví. TK: *Vím, že tady něco asi takového probíhá, ale teda vůbec se o to nezajímám.*

Na kategorii „výzkumná činnost“ se váže i poslední podkategorie **role výzkumníka**. Tu pojmí participant obou skupin v některých oblastech odlišně. V humanitních oborech se zmiňují o předpokladech výzkumníka, o zájmu stát se výzkumníkem a o vztahu k výzkumné činnosti.

Podle jednoho participanta, by člověk jako výzkumník měl mít určité znalosti týkající se vedení a metodologie výzkumu. HM: „Takový člověk by tedy měl znát pravidla vedení výzkumu, měl by mít povědomí o metodologii výzkumu.“ Jiný participant považuje za nutné určité komunikační schopnosti výzkumníka, týmové ducha a samostatnost. HM: „...měl by mít komunikační schopnosti na rozumné úrovni a měl by být schopen pracovat na výzkumu jak sám tak popřípadě v kolektivu.“

Dále se studenti zaměřovali na výzkum v doktorandském studijním programu. K tomu se jeden z participantů vyjadřoval jako o možnosti, kde se student může setkat se výzkumnou činností, kterou může provádět samostatně. HT: *„...to souvisí aj s tím, jestli by člověk chtěl třeba dál studovat ehm..dokorát, kde se to vlastně týká hlavně té samostatné výzkumné činnosti..“*

K tomu, zda se participanté chtějí stát výzkumníkem, přistupovali s negativním postojem. Tomáš popisuje skutečnost, že někteří studenti neprojevují velký zájem o výzkum. Chápu to jako povinnost. HT: *„Ze zkušenosti své i mnohých kolegů vím, že se u nás výzkumné nadšení příliš neprojevuje. Někdo to vnímá jako nutné zlo.“* Jiné studentce vadí, že při profesi výzkumníka se člověk zabývá administrativou v uzavřeném prostředí. HA: *„...nechci být taková ta kancelářská myš, která se bude zabývat téma papírama a tou administrativou.“* Pro to, aby se Jana mohla stát výzkumnicí, schází jí pro tuto činnost motivace. HJ: *„...mně osobně jako budoucímu magistrovi schází jakákoliv motivace stát se výzkumníkem.“*

Studenti si i takové role cení a obdivují ji. HA si uvědomuje, co tato pozice obnáší, neztožňuje se s ní, ale této profesi si cení. *„...vědců neboli výzkumníků si nesmírně vážím, jelikož vím, že já bych tuto práci dělat nemohla.“* HK obdivuje studenty, kteří se výzkumem zabývají po dobu svého prezenčního studia. *„Já osobně obdivuji tyto studenty, když si dokážou vzít tuto práci navíc a zvládají tuto roli výzkumníka po čas prezenčního studia.“*

O tom, zda se participanté cítí být výzkumníkem či nikoliv, se studenti vyjadřovali spíše v negativní rovině. Jedna participantka uvádí, že zda je opravdu osoba výzkumníkem, to by měl posoudit pouze odborník. HP: *„Nakolik se cítí být výzkumníkem a nakolik výzkumníkem doopravdy je, k tomu je zapotřebí se...nechat to na posouzení odborníky.“* Další účastník výzkumu vysvětluje, že není opravdovým výzkumníkem, ale dokáže provádět nenáročné výzkumy. HD: *„...já jako budoucí magistr se necítím jako nějaký velký výzkumník, ale spíše jako člověk, který dokáže realizovat jednodušší výzkum..“*

Studenti technických oborů se k profesi výzkumníka vyjadřují rovněž k předpokladům výzkumníka, k zájmu o tuto činnost a k tomu, kdo by podle nich měl zastávat tuto roli.

Komunikační schopnosti a dovednost jakou je kolektivní spolupráce, je podle Tomáše důležitým předpokladem výzkumníka. *„Výzkumník je pro mě i někdo, kdo musí zvládat pracovat v týmu, dobře komunikovat s ostatními lidmi a mít týmového ducha, tím pádem musí“*

být schopný se podělit o úspěch s ostatními členy týmu.“ V důležitosti komunikačních schopností je s Tomášem za jedno i Nikol „Co se týká výzkumníka, tak musí umět komunikovat..“

Dalším předpokladem podle studentů je opravdový zájem výzkumníka o výzkumnou činnost. Jeden z participantů zastává názor, že měl mít výzkumník zájem o objevování nových jevů. TV: *„Začínající výzkumník by měl mít člověk hlavně touhu objevovat dosud nepoznané..“* Jiný účastník našeho výzkumu se také domnívá, že je zájem důležitým předpokladem. Taky se zmiňuje, že by měl obětovat svůj volný čas ke svému bádání. TK: *„...domnívám se, že ho obor, který studoval, velice zaujal, a proto chce přispět svým volným časem k objevům.“*

Jiní participanté chápou výzkumnou činnost jako cestu k seberozvíjení. TK nazírá na výzkumníka jako na člověka, který se po celý život neustále vzdělává a zdokonaluje. *„...je to člověk, který má sklony ke sebezdokonalování a učení i po ukončení studia.“* TN to pojímá z jiného úhlu, kdy rozvoj výzkumníka chápe jako spíše důsledek této činnosti, k tomu přidává, že mimo to je přínosem i praxe a rozhled. *„Výzkumník pomáhá sobě v rozvoji a rozhledu a praxi.“*

Z výsledků také vyplynulo, že někteří participanté považují za výzkumníky pouze studenty doktorského studijního programu, nikoliv magistry. O tom se zmiňuje i Honza, který uvádí, že výzkumník je člověk, který už má vysokoškolský magisterský titul a podílí se na výzkumu. TH: *„...je člověk, který už titul magistra má a pracuje na určitém výzkumu.“* S výzkumníkem jako studentem doktorského studia, se ztotožňuje i Petr. *„...magistr a výzkumník jako jedna osoba ještě není. To je až doktorand..“* Jan zřetelně poukazuje na to, že magistr nemůže zastávat pozici výzkumníka. *„Magistři by neměli ve výzkumu co dělat.“*

4.4 Vliv pedagoga

Pedagogický pracovník je osoba působící v oblasti výchovně-vzdělávacího procesu. Vliv pedagoga na studenty je dalekosáhlý, dlouhodobý a podmanivý. Má jak dopad na vývoj osobnosti studentů, tak na jejich chování a vnímání během studia. Jedním ze základních kamenů úspěchu předání znalostí a vysvětlení studijní látky studentům je, aby pedagog byl schopen vytvořit k tomu vhodné prostředí.

V této poslední kategorii hraje velkou roli **osobnost pedagoga** a jeho vliv na studenta. Participanti se k jeho osobnosti vyjadřovali o jeho vztahu k výuce, o praktických zkušenostech, znalosti svého oboru, o jeho podpoře a správném vedení studentů při výzkumu.

U skupiny humanitních oborů se participantka Radka zmiňuje o pedagogovi v pozitivní rovině. Z výpovědi vyplývá, že ji pedagog motivoval a byl to pozitivní, dobře naladěný člověk, který má dobré vztahy se svými studenty. HR: *„...mně motivovala, tím že ona byla ehm..strašně jak kdyby dobrá učitelka, měla úplně strašně dobrý vztah k těm studentům, vždycky přišla prostě v dobré náladě..“* Podobně smýšlela i Jana, která zastává názor, že je důležité, aby pedagog o tuhle činnost jevil opravdový zájem a nedělal to jen z nutnosti. HJ: *„...myslím, že to se nejvíc odvíjí fakt od toho jestli ehm..se to snaží předat a jestli je vidět, že ho to fakt baví nebo jestli to někdo dělá jenom, protože to dělá..“*

Dále se participanti u pedagoga hodně zaměřovali na jeho roli vedoucího kvalifikačních prací či výzkumných projektů a míru jeho podpory, směřované ke studentům. Jeden participant se podílí o svém svědectví studentky, která s výzkumným projektem nebyla spokojena a to z důvodu malé podpory ze strany vedení výzkumu. HK: *„Byl jsem už taky svědkem rozhořčení studentky, která jednu chvíli litovala této spolupráce, neboť se jí nedostávalo velké podpory vedoucí výzkumu..“* Špatnou zkušenost s vedoucím pedagogem mají i další studenti. Participantka HD komentuje zaneprázdněnost pedagogů a tím pádem špatnou domluvu na konzultace. HD: *„...s některými pedagogy je těžké se na osobní konzultaci domluvit, protože jsou hodně zaneprázdněni.“* Studentka HH se zmiňuje a zastává názor, že pedagog by měl být studentům rádce a snažit se jim poradit, ale taky se zmiňuje, že je tu absence takových pedagogů. HH: *„Hodně záleží na ...vedoucím, který by měl studentovi co nejvíce poradit, což se tak dosti často neděje..“*

Studenti se taky vyjadřovali, k tomu, že je u pedagogů jistý posun v jejich rovině odbornosti. Z výpovědi vyplývá, že jsou pedagogové ve vyšším studijním programu vzdělanější a odbornější. HP: *„Je tady jakýsi posun na tom magisterském, že jsou lepší, mají ehm..jsou..vypadají kvalifikovaněji, odborněji..“* Podobně na to nahlíží i jiná studentka, která se vyjadřovala k tomu, že nyní má pedagog více znalostí a zkušeností na rozdíl od minulosti, kdy míra jejich znalostí byla znatelně nedostačující. HV: *„...ted' už vypadala, že jak už se do toho dostala, tak že jakoby ty..ty znalosti má takové už zaběhlejší...Většinou předtím si to musela dohledávat a zjišťovala nám to až na další hodinu.“*

Jiní participanti vidí u pedagogů spíše nedostatek praxe a praktických zkušeností. Kuba se například zmínil, že je na jeho univerzitě velké množství pedagogických pracovníků, kteří jsou věkově blízko studentům, kteří si neprošli žádnou praxí a nemají s výukou zkušenosti. HK: *„Přijde mi, že je tu teď jako hodně magistrů, kteří jsou jenom o rok, o dva před náma a nemají vesměs žádnou praxi, žádnou zkušenost.“* Participantovi HP přišlo, že jsou někteří pedagogové ve svém oboru dezorientovaní. Kladli požadavky, o kterých samy neměli přehled a dostatečné znalosti. *„...někteří nejmenovaní ehm..učitelé mi přišli docela ztracení a chtěli po nás něco, co sami nevěděli, co chtějí a to bylo takové hodně.. divné.“*

S praxí a praktickými zkušenostmi souvisí i další výpovědi, které se týkají sdílnosti pedagogů ve výuce. Participantka HA vyžaduje od pedagogů větší míru jejich zapojení do výuky. Má pocit, že pedagog nesdílí své zkušenosti se svými studenty. *„...ohledně těch seminářů, že by se měli víc zapojovat, víc nám toho sdělovat, nenechávat si ty informace jenom pro sebe.“* Jiný participant si stěžuje, že je nedostatečně informován o průběhu praxe. To přiděluje i skutečnosti, že je to z toho důvodu, že pedagogové sami neabsolvovali žádnou praxi. HH: *„...mám pocit, že nám nikdo moc nebyl schopný říct...jak v té praxi se máme konkrétně chovat nám nikdo neřekne...je to možná i tím, že spoustu těch vyučujících sami v té praxi takhle nebyli, takže v podstatě nám ty zkušenosti nemají na základě čeho předat.“*

Participant technického magisterského oboru se k osobě pedagoga obecně vyjadřovali jak v pozitivní, tak v negativní rovině. Někteří se zmiňují o tom, že pedagogové nejsou orientováni v tom, jaké látky jsou již probrány ze dřívější výuky. TM: *„...ten vyučující neví o tom nebo co vykládal předchozí hodinu.“* Další popisuje situaci v průběhu výuky, kdy díky nesdílnosti pedagoga, si musí látku nastudovat mimo vyučovací dobu. TP: *„Většinou oni přijdou s tím, že měli byste se naučit takovou a takovou problematiku, já vás to nenaučím, vy si to musíte prostě nastudovat sami.“*

Z výpovědí dále vyplynulo, že se na univerzitě objevují začínající pedagogičtí pracovníci, kteří nemají dostatek zkušeností s touto činností. TP: *„...jsou tady profesori, kteří..kteří bohužel trpí tím, že dostali nějaký..nějaký předmět, takže nás toho sami moc nenaučí, protože v tom oboru sami začínají učit.“* Na druhou stranu někteří studenti považují pedagoga za profesionála, který se v daném oboru orientuje. TJ: *„Jako v daném oboru se vyzná a je takový docela uvolněný a bere to s nadhledem a má svůj daný obor rád.“* Jiný participant je téhož názoru. TT: *„...ted' máme samé takové dobré učitele, takže ted' je to v pohodě tento semestr třeba...vyznají se v tom, co dělají, takže dobrý.“*

V neposlední řadě se participanti zmiňují i o vstřícnosti pedagogických pracovníků vůči studentům. Michal popisuje situace, kdy nastanou potíže, pedagog se k nim neotočí zády. TM: „*Je to takový vyučující, který když je nějaký problém, umí vyjít vstříc.*“ Tomáš se taky shoduje se vstřícností pedagoga, se kterým není těžká domluva. TT: „*...jakože je takový v pohodě, solidní, že se s ním bude domluvit.*“

4.5 Shrnutí výsledků výzkumu

Z realizovaných rozhovorů nám vyplývá, že život studentů v magisterském studiu je ovlivněn čtyřmi faktory - volným časem, univerzitním prostředím, výzkumnou činností a pedagogem. Tyto faktory (kategorie) jsou u obou skupin studijních oborů téměř totožné, liší se pouze v některých oblastech subkategorií a jednotlivých výpovědích.

Na volný čas studentů humanitního studia působí pracovní činnost a cestování za účelem studia. Na základě této skutečnosti tito studenti **nemají dostatek času na jiné činnosti či záliby**. U některých se jisté zájmy objevují a to v podobě dobrovolnické činnosti, sportu, turistiky či četby.

Studenti technických oborů nemají dostatek volného času zejména z důvodu velkého množství studijních povinností. Proto i **výzkumné projekty vidí jako zbytečnou časovou zátěž**, v jejich už tak nabitém studijním programu. Rovněž jako u předchozího oboru studenti **nemají dostatek času, který by mohli věnovat svým zájmům**. Tito studenti se zabývají samostudiem, ke kterému mají pozitivní i negativní postoj. Na jedné straně ho berou jako formu jistého rozvíjení a zdokonalování se, na straně druhé jako důsledek nedostatečného vysvětlení studijní látky pedagogem.

V rámci univerzitního prostředí někteří studenti humanitního studia vidí kvantitu nabytých znalostí a zkušeností jako dostačující, jiní by tyto znalosti rádi více rozšířili. Studenti získávají v tomto oboru zkušenosti prostřednictvím povinné praktické činnosti, která je zprostředkována univerzitou. U technických oborů v oblasti znalostí a zkušeností, nastává **obdobná situace, kdy jsou rovněž prostřednictvím studia dostatečně prohloubeny**, ale stále je zde prostor pro jejich rozšíření. Dále někteří studenti očekávají, že jim univerzita umožní navýšení nových znalostí, zatímco někteří vidí tyto další znalosti jako nadbytečné.

Magisterští studenti humanitního studia mají představu o vyšším vzdělání a akademickém titulu jako o prostředku k lepšímu umístění na trhu práce. Již nyní jsou rozhodnutí setrvat v oboru a věnovat se této oblasti i v budoucí pracovní profesi. Jsou si ale zároveň vědomi toho, že pracovních příležitostí je nedostatek. U oborů technického charakteru **taktéž studenti chápou vyšší úroveň vzdělání jako možnost lepšího uplatnění v praxi**, ale i jako podmínku stanovenou některými zaměstnavateli. Praktické znalosti mohou studenti tohoto oboru získat skrze pracovní nabídky, zajištěné univerzitou.

Studentům *humanitních oborů* se jejich studium jeví náročnější oproti předchozímu vzdělávání. Tito studenti zastávají odlišný postoj k představám, týkajících se změn obsahu studia. Studium je pro ně také přínosem v podobě navazování mezilidských vztahů, nových znalostí a zkušeností. Studenti přistupují ke studiu se zájmem, ale i bez něj. *Technické studium* je částečně viděno jako náročné, u jiných studentů nikoliv. **Rovněž jako u předchozího oboru je studium přínosné** a to v oblasti získávání nových znalostí, přičemž jiní studenti tento přínos nepocítují. U studentů je také zjevný zájem o pokračování v dalším studiu doktorského programu.

V rámci výuky **nejsou studentům humanitního studia poskytovány pro ně velmi potřebné praktické zkušenosti**, které by následně mohli uplatnit v budoucím zaměstnání. V průběhu výuky je taky pocíťováno nedostatečné zapojení a působení pedagoga na studenty. Studenti také postrádají vyšší míru aktivizace tímto pedagogem. **Na rozdíl od předchozích oborů se v technickém studiu praktická výuka vyskytuje** v dostatečné míře. Čeho je však nedostatek u studentů tohoto oboru, je množství informací, kdy pedagogičtí pracovníci nenabízejí dostatek informací, které by byly využitelné. Taky je zřejmé, že se studenti neúčastní výuky, která není povinná.

Prostřednictvím univerzity jsou pořádány nejrůznější mimoškolní aktivity, kterých se mohou studenti účastnit. O tyto události nemají však všichni *studenti humanitních oborů* zájem, i když jsou o nich informováni. Studenti *technických oborů jsou taktéž informováni o těchto činnostech* a taktéž se o ně ne všichni zajímají. Univerzita těmto studentům nabízí širokou škálu možností účastnit se mimoškolních aktivit.

Někteří studenti *humanitních oborů* si mimo výuku rozšiřují své obzory prostřednictvím různých informačních zdrojů, jiní tuto potřebu nemají. Tyto informační zdroje mají podobu knih a internetu. Za zdroj informací považují i knihovnu, kterou také navštěvují. Jinak to je u studentů *technického směru*, kteří knihovnu nenavštěvují, ale rovněž jako u druhého oboru **využívají stejné způsoby získávání informací.**

Studenti *humanitních oborů* očekávají, že jsou pro výzkum potřeba určité znalosti, které jim umožní následně tuto činnost realizovat. **Se samotným výzkumem se v reálu setkali a vyzkoušeli si jej** v rámci studijních seminářů či závěrečné práce. **Ze studijních seminářů však někteří studenti dostatek zkušeností nezíská**, a následně je pro ně výzkumná činnost obtížnější.

Studenti *humanitního oboru* se také domnívají, že studijní předmět metodologie výzkumu jim neposkytuje dostatečné informace týkající se kvalitativního přístupu. Úroveň kvality a náročnosti výzkumu se v závěrečných pracích dle stupně vzdělávacího programu zvyšuje. Pro některé studenty je **výzkumná činnost přebytečná, jiní ji považují za přínos**, díky němuž si mohou rozšířit své obzory. U studentů *technických studií* je kladen požadavek na **výzkumnou činnost pouze v rámci závěrečných diplomových prací.** Stejně jako u humanitních oborů by měla tato závěrečná práce mít vyšší úroveň kvality než práce bakalářská. Studentům univerzity umožňuje podílet se na **výzkumných projektech, o kterých mají tito studenti povědomí** a mohou tuto možnost využít.

Nepovinných výzkumných projektů se studenti *humanitních studií* sice neúčastní, ale někteří z nich jeví zájem o zapojení do nich. Studenti se účastnili výzkumných činností, které byly podmínkou pro řádné ukončení studia, tedy z povinnosti. Ale díky této povinnosti, si mohli tuto činnost vyzkoušet. V *technických oborech* se studenti **rovněž** jako u humanitních oborů **nepodílejí na dobrovolné výzkumné činnosti**, ale někteří z nich **takéž zájem měli** a to i o jiné projekty než jsou nabízené univerzitou.

Podle studentů *humanitního studia* jsou pro výzkumného pracovníka důležité znalosti metodologie výzkumu. Dále tito studenti přistupují k tomuto pracovníkovi spíše jako ke studentovi doktorského studia, ve kterém se s teprve opravdovým výzkumem setkají. Jelikož si výzkumnou činnost vyzkoušeli, dospěli k názoru, že se necítí být výzkumníkem a ani

nestojí o to, stát se profesionálním výzkumníkem. I když nechtějí být výzkumníkem, tuto profesi obdivují, jelikož si uvědomují, co tato role obnáší. Podle studentů *technických oborů* jsou **taktéž znalosti výzkumné osoby velmi důležité** stejně tak dovednosti, kterými jsou zejména komunikačních schopnosti. Dále by tato osoba měla mít zejména opravdový zájem o výzkum. Tito studenti považují výzkumnou činnost za způsob seberozvíjení se. **Podobně** jako u humanitních oborů tito studenti **za výzkumníka považují studenty doktorského programu**, nikoliv magisterské studenty.

K pedagogickému pracovníkovi studenti obou studijních oborů nahlíží s pozitivním i negativním postojem. Studenti *humanitního oboru* se u pedagoga setkali s jeho pozitivním vztahem a zájmem pro výuku. Zastávají taky názor, že je větší odborníkem než dříve. Další studenti u něj zaznamenali určité nedostatky a to v oblasti zkušenosti, sdílnosti směrem ke studentům a jejich praxe. S pedagogy jako konzultanty mají studenti špatné zkušenosti zejména z hlediska jejich zaneprázdněnosti a malé míry podpory. Studenti *technických oborů* **vidí pedagoga taky v rovině negativní i pozitivní**, a to jako člověka vstřícného, nápomocného, který se vyzná ve svém oboru. Na druhou stranu na něj nahlíží i jako na pracovníka, který ve své profesi začíná **a rovněž** jako u předchozího oboru, **nemá žádné zkušenosti**.

Na základě výsledků výzkumu můžeme říci, že studenta magisterského studia při svém osobním profilování, mohou ovlivňovat níže uvedené možnosti.

Možnosti, díky kterým se student může ve výzkumu zdokonalovat, jsou:

- účast na výzkumné činnosti studenta,
- zájem studenta o výzkum a výzkumné projekty,
- realizace výzkumu v závěrečné kvalifikační práci,
- znalosti a zkušenosti získané studiem,
- znalosti a zkušeností získané studijním předmětem metodologie výzkumu,
- zájem pedagoga a jeho sdílení zkušeností,
- samostudium studenta (rozšiřování si obzorů studenta).

Limity, které brání studentovi se ve výzkumné činnosti profilovat, jsou:

- neúčast studenta na výzkumné činnosti,
- nezájem studenta o výzkum a výzkumné projekty,
- nedostatek času studenta na výzkumnou činnost,
- absence znalostí a zkušeností s výzkumem u studenta,
- náročnost kvalifikační práce,
- nezájem pedagoga o výuku a nedostatek jejich zkušeností s výzkumem,
- nedostatek informací ze studijního předmětu metodologie.

Jelikož se nejedná o dostatečně veliký výzkumný soubor, je samozřejmé, že výsledky výzkumu nemohou být zevšeobecňovány na celou populaci.

ZÁVĚR

Diplomová práce pojednává o tématu začínajících výzkumníků v magisterském studiu a jejich osobního profilování. První část se zabývá teoretickými východisky v oblasti vědy a výzkumu a začínajícího výzkumníka. Druhá část se zabývá samotným výzkumem, jehož cílem bylo zjistit a porovnat možnosti a limity osobního profilování začínajících výzkumníků v magisterském studiu, dále zjistit a srovnat představy a zájem o výzkum magistrů v humanitním a technickém oboru ve Zlíně. Se studenty těchto oborů byly zrealizovány polostrukturované rozhovory a na základě chybějících údajů byla zpracována obsahová analýza textu v podobě eseje. Na základě podrobné analýzy těchto textů, vplynuly čtyři základní kategorie, ze kterých jsme následně vycházeli.

Z jednotlivých výpovědí jsme vyzorovali, co může pozitivně či negativně ovlivnit studenta magisterského studia v jeho výzkumné činnosti. Jedna z možností, díky které se tato osoba může značně profilovat, je podílení se na výzkumných projektech podporované univerzitou. Díky této nenásilné formě zkoumání se může v této oblasti rozvíjet a získávat nové zkušenosti, které mohou být následně využity při přípravě na budoucí vědecko-výzkumnou dráhu. Praktická příprava pro výzkumnou činnost začíná již při zpracování jejich závěrečných prací. Jde sice o něco, co mohou studenti považovat za povinnost, ale zároveň se tato možnost jeví, jako dobrý způsob prvopočátku osobního profilování v oblasti výzkumu. Faktory, které mohou začínajícího výzkumníka omezovat v bádání je nedostatečný zájem výzkumníka. Výzkumník by měl mít opravdový zájem, chuť a motivaci proniknout do podstaty problému. Měl by být vynalézavý, zvědavý a mít tendenci na něčem pracovat. Jiným limitem může být například nedostatek znalostí a zkušeností, které mu univerzita nabídne. O výzkumu získávají studenti povědomí většinou prostřednictvím studijních předmětů s výzkumným charakterem. Na některých univerzitách však tento zdroj znalostí a zkušeností absentuje nebo je mu věnováno méně pozornosti.

Z výsledků výzkumu nám vplynulo, že studenti humanitního oboru se s výzkumnou činností sice setkali při zpracování svých závěrečných prací, ale také se ukázalo, že nemají díky nedostatečnému výkladu v rámci studijního semináře, dostatečné informace pro realizaci výzkumu. Přístupují k němu jako k něčemu, co je v životě nepodstatné, ale i jako možnost rozšířit si obzory. U studentů technického oboru se jeví, že určité povědomí o této činnosti mají, ale zkušenost jim zjevně chybí, kdy se s takovou činností setkávají až při zpracování závěrečné diplomové práce. Oba obory považují za výzkumnou osobu až stu-

denta doktorandského studijního programu. Taktéž se ani jeden obor výzkumné činnosti dobrovolně nevěnuje, i když zde však zájem některých z nich byl.

Tato práce je pro nás významná tím, že její téma nebylo v naší společnosti dostatečně probádáno. Jde o téma nové a prozatím neprozkoumané. Přínos této práce vidím tedy v tom, že ji mohou studenti, budoucí výzkumníci, pedagogičtí pracovníci či široká veřejnost využít jako zdroj nových informací. Rovněž tato práce poslouží k využití z ní získaných výsledků výzkumu pro zmiňovaný projekt IGA.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *Analýza stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2008*. 2008. Praha: Úřad vlády ČR, Ročenka.
- [2] BÍLÝ, Jiří, 2009. *Základy společenských věd. III., Základy etiky, estetiky a religionistiky*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-80-7418-014-9.
- [3] BOTEK, Zdeněk, 2013. *Základy informačních technologií*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-313-5.
- [4] ČESKO, 2010. *Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (Zákon o vysokých školách)*. Nepublikováno ve Sbírce zákonů. In: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (název kurzívou) [online]. Praha, listopad 2010 [cit. 2014-03-27]. Ke stažení dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi>
- [5] ČR a ERA. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.evropsky-vyzkum.cz/cs/cr-a-era>
- [6] DOSTÁL, Daniel, 2013. *Osobnost vědeckého pracovníka*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3319-6.
- [7] EUROPEAN COMMISSION, 2006. *Evropská charta pro výzkumné pracovníky. Kodex chování pro přijímání výzkumných pracovníků*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. ISBN 92-894-9329-1.
- [8] EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ, 2007. *Evropský výzkum v akci: Sedmý rámcový program (RP7): Posun evropského výzkumu do popředí zájmů*. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/research/fp7/pdf/fp7-brochure_cs.pdf
- [9] *Evropský výzkumný prostor*. [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.evropskyvyzkum.cz/cs/o-era>
- [10] FAJKUS, Břetislav, 2005. *Filosofie a metodologie vědy: vývoj, současnost a perspektivy*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 80-200-1304-0.
- [11] FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ UTB VE ZLÍNĚ, 2012. *Pravidla pro vyhlášení studentské vědecké a odborné činnosti na Fakultě humanitních studií*.

- Směrnice děkanky. SD/10/2012. Vydává doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D. Zlín, 30. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.utb.cz/fhs/veda-a-vyzkum/svoc-2012-2013>
- [12] *Filosofický slovník*, 2009. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub. ISBN 978-80-242-2582-1.
- [13] GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [14] GAVORA, Peter, 2012. *Tvorba výskumného nástroja pre pedagogické bádanie*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 978-80-10-02353-0.
- [15] GAVORA, Peter, 2013. Úloha školitel při výchově doktoranda. In: WIEGEROVÁ, Adriana, Monika SZIMETHOVÁ, Peter GAVORA, Jan KALENDA, Hana NAVRÁTILOVÁ a Soňa KOČICOVÁ, 2013. *Začínající výzkumník*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-315-9.
- [16] GLUCHMAN, Vasil, 2008. *Úvod do etiky*. Vyd. 1. Brno: Tribun EU. ISBN 978-80-7399-552-2.
- [17] GRANTOVÁ AGENTURA ČESKÉ REPUBLIKY, 2014. *O GA ČR*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.gacr.cz/o-ga-cr/>
- [18] *Grantová agentura AV ČR*. [online]. 2011. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.gaav.cz/>
- [19] GRÜNWARD, Jan, 2006. *Základy programování*. [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://distančne.obaka-orlova.cz/PDF/ZPR.pdf>
- [20] HALÍK, Tomáš, Jan RANDÁK a Aleš NOVÁK, 2008. *K čemu dnes humanitní vědy?*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta ve vydavatelství Togga. ISBN 978-80-7308-234-5.
- [21] HEBÁKOVÁ, Lenka a Michal PAZOUR, 2010. *Aktivity posilující zapojení ČR do Evropského výzkumného prostoru: Závěrečná zpráva*. [online]. [Cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=665499&ad=1&attid=665524>
- [22] HENDL, Jan, 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a meta-analýza dat*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-820-1.

- [23] HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
- [24] JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA, 2001. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
- [25] KADLEC, Josef, 2004. *Obecné pojednání o programovacích jazycích*. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://www.linuxsoft.cz/article.php?id_article=268
- [26] KLUSÁČEK, Karel, Zdeněk KUČERA a Michal PAZOUR, 2008a. *Bílá kniha výzkumu, vývoje a inovací v ČR*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-86429-99-1.
- [27] KLUSÁČEK, Karel, Zdeněk KUČERA a Michal PAZOUR, 2008b. *Zelená kniha výzkumu, vývoje a inovací v ČR*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon). ISBN 978-80-86429-89-2.
- [28] KRAUS, Ivo, 2004. *Dějiny technických věd a vynálezů v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 802001196x.
- [29] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [30] KRÁMSKÝ, David, 2008. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor. ISBN 978-80-86807-75-1.
- [31] KUBOVIČOVÁ, Lucie, 2011. *Revoluce v podpoře mladých výzkumníků: Více než dvě miliardy korun na postdokotandy!* [online]. © 2013-2014.[cit. 2013-10-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/revoluce-v-podpore-mladych-vyzkumniku-vice-nez-dve-miliardy>
- [32] MAŇÁK, Josef, Štefan ŠVEC a Vlastimil ŠVEC, 2005. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-7315-102-2.
- [33] MARÁD, Michal, 2010. Implementace vzdělávací oblasti „Informační a komunikační technologie“ do kurikula a reality měnící se české školy. In: WIEGEROVÁ, Adriana, 2010. *Študentské fórum: XI. ročník, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie pre študentov a doktorandov, konanej v decembri*. Bratislava: Univerzi-

- ta Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta. 1x ročně. ISBN 978-80-89443-05-5.
- [34] MŠMT, 2005a. *Etika v resortních koncepcích výzkumu a vývoje a důležitých mezinárodních dokumentech*. [cit. 2013-10-06]. © 2013-2014. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/ATIVPriloha.pdf>.
- [35] MŠMT, 2005b. *Etický rámec výzkumu*. [cit. 2013-10-06]. © 2013-2014. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/ATIIIVlastnimaterial.pdf>.
- [36] MŠMT, 2005c. *Předkládací zpráva*. [cit. 2013-10-06]. ©2013-2014. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/ATIIPredkladacizprava1.pdf>.
- [37] MŠMT, 2013-2014. *Nový portál pro Evropský výzkumný prostor ERA*. [online]. © 2013-2014 [Cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj/evropsky-vyzkum>
- [38] *Národní politika VaV a Národní program výzkumu*. [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.techprofil.cz/pdf/program_vyzkumu.pdf
- [39] OCHRANA, František, 2009. *Metodologie vědy: úvod do problému*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1609-4.
- [40] ONDREJKOVIČ, Peter a Jana MAJERČÍKOVÁ, 2012. *Vysvetlenie, porozumenie a interpretácia v spoločenskovednom výskume*. Vyd. 1. Bratislava: Veda. ISBN 978-80-224-1262-9.
- [41] *Popisy typů grantových projektů*. [online]. 2009. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.gaav.cz/grantovy_system/popisy_typu_projektu.html
- [42] *Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje*. [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://www.tacr.cz/dokums_raw/program_na_podporu_aplikovaneho_vyzkumu_a_experimentalniho_vyvoje_1.pdf
- [43] PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.

- [44] PRUDKÝ, Libor, Petr PABIAN a Karel ŠIMA, 2010. *České vysoké školství: na cestě od elitního k univerzálnímu vzdělávání 1989-2009*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3009-7.
- [45] PRŮCHA, Jan, 2009. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-155-7.
- [46] PRŮCHA, Jan a Roman ŠVAŘÍČEK, 2009. Etický kodex české pedagogické vědy a výzkumu. *Pedagogická orientace*, roč. 19, č. 2, s. 89-105. ISSN 1211-4669.
- [47] PUNCH, Keith, 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.
- [48] SANDERSON, Lara, 2010. Informed Consent in Educational Settings and the Novice Researcher. *Kairaranga*. 2010, roč. 11, č. 1, s. 50-55. ISSN 1175-9232.
- [49] *Sedmý rámcový program*. [online]. 2010 [Cit. 2014-04-04]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/energy/european_energy_policy/i23022_cs.htm
- [50] SKUTIL, Martin, 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
- [51] SOCHŮREK, Jan a Květuše SLUKOVÁ, 2013. *Stručný úvod do základů metodologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-943-1.
- [52] SPOUSTA, Vladimír, 2009. *Vádemékum autora odborné a vědecké práce humanitního a sociálního zaměření*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-617-1.
- [53] STÖCKELOVÁ, Tereza, Marcela LINKOVÁ a Dagmar LORENZ-MEYER, 2009. *Akademické poznávání, vykazování a podnikání: etnografie měnící se české vědy*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-003-2.
- [54] SZIMETHOVÁ, Monika, Petra KOVALOVÁ a Soňa KOČICOVÁ, 2013. Magistři jako začínající výzkumníci a jejich pohled na výzkum. In: WIEGEROVÁ, Adriana (ed.), 2013. *Fórum mladých výzkumníků: Sborník z konference*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-314-2.

- [55] ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [56] URBÁNEK, Václav, 2007. *Financování vysokého školství*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1313-3
- [57] UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. *Věda a výzkum na UTB*. [online]. © 2000 - 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.utb.cz/veda-a-vyzkum/veda-a-vyzkum-na-utb>
- [58] UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ, 2012. *Zásady studentské grantové soutěže Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně*. Směrnice rektora. SR/18/2012. Vydává prof. Ing. Petr Sába, CSc. Zlín, 19. listopadu 2012. Dostupné z: <http://www.utb.cz/file/37485/>
- [59] VANÍČEK, Jiří, 2007. *Teoretické základy informatiky*. Vyd. 1. Praha: Kernberg. ISBN 978-80-903962-4-1.
- [60] VÍTEK, Miloš a Marcela VÍTKOVÁ, 2004. *Sociální vědy a inženýrství*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-474-x.
- [61] *Výzkum a vývoj*. [online]. 2014. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje
- [62] WIEGEROVÁ, Adriana, 2012. Začínající výskumník a jeho profilovanie vo „sve-te“ vedy. In: WIEGEROVÁ, Adriana (ed.), 2012. *Young researchers forum: Fórum mladých výskumníkov : zborník medzinárodných štúdií prezentujúcich práce mladých výskumníkov*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 978-80-10-02394-3.
- [63] ZELINOVÁ, Milota, 2012. *Volný čas efektívne a tvorivo : Teória a prax výchovy mimo vyučovania*. Vyd. 1. Bratislava: Iura Edition. ISBN 978-80-8078-479-9.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- AV ČR Akademie věd České republiky.
- EARLI European Association for Research on Learning and Instruction
- EERA European Educational Research Association.
- ERA European Research Area.
- ERAB ERA Advisory Board.
- ERAC ERA Committee.
- GA AV Grantová agentura Akademie věd České republiky.
- GA ČR Grantová agentura České republiky.
- IGA Interní grantová agentura.
- ISCED International Standard Classification of Education.
- MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
- RP Rámcový program.
- SP Specifický program.
- SVOČ Studentská vědecká a odborná činnost.
- VÚ Výzkumné ústavy.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Kategorie vyplývající z výsledků výzkumu u studentů humanitních oborů..... 57

Obrázek 2 Kategorie vyplývající z výsledků výzkumu u studentů technických oborů..... 58

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Okruhy otázek k rozhovorům

P II: Rozhovor č. 1

P III: Esej č. 1

PŘÍLOHA P I: OKRUHY OTÁZEK K ROZHOVORŮM

Okruhy:

- A. O participantovi**
- B. Studium na univerzitě**
- C. Pedagogické disciplíny**
- D. Neformální kurikulum participanta**
- E. Univerzita**

A.

Jaké studium máte ukončené?

Denní nebo externí?

Co jste získal(a) studiem v tomto oboru?

Proč jste se rozhodl(a) studovat dál?

B.

Jaké byly Vaše představy o magisterském studiu?

Naplňují se?

Jaké nové zkušenosti získáváte v magisterském studiu?

Jak hodnotíte knihovnu při Vaší univerzitě?

Navštěvujete ji?

Jak pravidelně?

Odkud získáváte informace ke zpracování seminárních prací, textů pro studium?

Vyhledáváte si informace o Vašem oboru i mimo povinné a doporučené literatury?

Co byste chtěl(a) dělat po skončení studia?

C.

Jaké pedagogické disciplíny ve Vašem studiu navštěvujete?

Popište hodiny pedagogiky. Jak probíhá výuka? Co děláte na hodinách? Čím se vyznačují přednášky a čím semináře, případně cvičení?

Jak hodnotíte své vyučující na hodinách pedagogiky?

D.

Zapojil(a) jste se někdy po dobu svého studia do SVOČ?

Jaké aktivity (kromě studijních povinností) máte?

Zúčastňujete se života na své katedře? Jste informovaný(á) o tom, co Vaše katedra (ústav) připravuje, organizuje?

Působil(a) jste někdy jako pomocná vědecká síla na své katedře, ústavě?

E.

Kdo je pro Vás na univerzitě vzorem a proč?

Co pro Vás znamená univerzita?

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR Č. 1

Pohlaví: Žena

Věk: 23 let

Rodinný stav: Svobodná

Počet dětí: Bezdětná

Studijní obor: Sociální pedagogika

Fakulta: Fakulta humanitních studií

Studijní program: Magisterský studijní program

Forma studia: Prezenční

Ročník studia: 2. ročník

A: *Realizátor výzkumu*

B: Participant výzkumu

A: *Tak jaké studium máš ukončené?*

B: Bakalářské, sociální pedagogika.

A: *Ve Zlíně?*

B: Jo.

A: *A denní nebo externí?*

B: Denní.

A: *A co jsi získala studiem v tomto oboru?*

B: Ehm...

A: *Získala jsi něco?*

B: Titul.

A: *A už nic? Nenapadá tě, co by jsi...*

B: ..dostala jsem se do různých ehm..zařízení jako praxe, seznámila jsem se se spoustou nových lidí, ehm..zjistila jsem, jak chodí různé organizace a ehm..co vlastně vše..všechno

je nabízeno mladým, starým..ehm..všechny věkové kategorie víceméně, ehm..nové kamarády, nové kontakty, ehm..a tak různě.

A: *Ehm..a proč si se rozhodla studovat dál? Co tě motivovalo?*

B: Ehm..motivovalo mě to, že jsem nenašla práci.

A: *A hledala jsi práci jo?*

B: Hledala.

A: *A nenašla jsi.*

B: Ne.

A: *A jaké byly představy o magisterském studiu? Měla jsi nějaké představy?*

B: Ehm..čekala jsem velkou nudu (smích)..a možná, že mě..ještě, že bych se tu něco nového dozvěděla, ale spíš jsem čekala, že budeme probírat úplně, úplně to samé a nakonec probíráme i jiné věci..

A: *Naplňují se ty představy teda?*

B: Ehm..víceméně ne. Protože jsem měla..ne jakože, měla jsem prostě slabé představy a spíš je to jakože v pozitivu..je to lepší.

A: *Takže je to teď lepší?*

B: Jak v čem dejme tomu.

A: *Jak v čem ehm.. A jaké nové zkušenosti získáváš v magisterském studiu?*

B: Nové zkušenosti?

A: *Ehm..ted' na tomto..*

B: ..tak teďka jsme pracovali se seniory a budeme pracovat dál se seniory na nějakých těch akcích, takže se vlastně dostaneme do míst, kde se normálně nedostaneme a můžeme si vyzkoušet práci jakoby ehm..možnosti..

A: *Jako v rámci praxe?*

B: V..rámci volitelného předmětu.

A: *Ehm ..volitelného předmětu a jak se jmenuje?*

B: Ehm..něco se seniory.

A: *Ehm..a chodíš do knihovny? Která je vlastně na univerzitě?*

B: Já?

A: *Ehm.. (souhlas)*

B: Jo.

A: *A chodíš tam ráda?*

B: Ne.

A: *Jak bys ji zhodnotila?*

B: Nesnáším nové počítače (smích), jsou úplně na nic..

A: *(Smích)*

B: No a jinak jako ehm..

A: *Takže chodíš tam, jakože spíš kvůli počítačům, než kvůli zdrojům nebo tak?*

B: Ehm..i ty zdroje tam...hodně čerpám z naší knihovny, ale taky z krajské. Jakože jo, je.. na zdroje je dobrá, jsou tam ty elektronické zdroje různé i v těch cizích jazycích a jsou tam i spousta různých knížek z jiných oborů, které mě zajímají třeba.

A: *A jak často tam chodíš?*

B: Do knihovny?

A: *Ehm.. (souhlas)*

B: Skoro každý den.

A: *Jo? Denně?*

B: Ale jako ne, že za informacemi, ale prostě na ten počítač udělat nějakou seminárku nebo tak. Nebo když je nuda.

A: *Jo. A odkud získáváš informace ke zpracování seminárních prací nebo jakože textů pro studium?*

B: No..asi vyloženě tam a internet.

A: *Internet, jo.*

B: Knihovna, internet.

A: *A vyhledáváš si nějaké informace o tvojem oboru...které jsou vlastně mimo povinnou a doporučenou literaturu?*

B: Z doporučené literatury jsem si teď půjčila knížku nějakou..a hledala jsem nějaké, ale ty jsou všechny vypůjčené a jsem líná si to rezervovat a hlídat si to zase, protože za..za čtrnáct dní už mě to třeba nebude zajímat, ale..jakože..když mě něco nadchne, tak si to jakože najdu, půjčím.

A: *A čeho se to přímo týká? Co se..jsi si hledala o tom oboru?*

B: O mojem oboru? Tak třeba konkrétně nějakou oblast. Mně se líbí management, tak jsem si půjčovala knížku z managementu z oblasti toho, jak vlastně nějaký selfmanagement, jak by člověk sám sebe měl motivovat, dostat, dokopat se do práce, aby všechno měl, protože vládne prokrastinace a takže..jako vyloženě, když mě zaujme nějaký předmět, nějaký konkrétní obor, tak ehm..si to dohledám, ale není to tak, že bych prostě byla nadchlá..nadchnutá pro něco a teďka bych si pro ten předmět všechno nastudovala, protože těch knížek je spousta a prostě už jenom to, že to má takovou tu podobu té učebni..mě odrazuje si tu knížku vů..půjčit. Když si ji jenom prohlídnu. Ještě, jak tam vidím takový ten učebnicový ráz, tak to si načtu na internetu..ve zkrácené verzi.

A: *A už víš, co budeš dělat po státnicích? Chceš jít dál studovat nebo pracovat?*

B: Určitě ne, chtěla bych jít ehm..pracovat do zahraničí.

A: *Zahraníčí, jo? Jako v sociální oblasti?*

B: Cokoliv. Jakože v sociální oblasti jsem slyšela, že jsou dobře placené práce právě v zahraničí, takže klidně bych asi tím nepohrdla.

A: *A uvažovala jsi o tom, že bys šla studovat..nebo jsi to zrovna zamítla?*

B: To mi teďka..jsme se seznámila s jedním člověkem z Londýna a ten říkal, že ať zkusím PhD studovat ve Velké Británii, a že když budu mít dobrý projekt na doktorskou práci, tak že bych mohla získat i spoustu grantů, a že by mi to celé proplatili. Plus ještě nějaké jakože navíc peníze. Ale moc mě neláká studovat tenhle konkrétní obor. Kdyby to byl nějaký obor, který bude záživnější, ale mně přijde, že se pořád plácáme na jedné rovině v tomhle tom, že už tady není co nového objevit.

A: *Jo..A jaké pedagogické disciplíny vlastně ve studiu navštěvuješ?*

B: Pedagogické disciplíny?

A: *Jakože předměty.*

B: Teďka nemáme asi nic moc pedagogického.

A: *Nebo co jste měli vlastně za celý tento rok, za magistra.*

B: Já nevím, já si to nepamatuju. Myslím sociální. Pletu si to s bakalářskými předměty..asi tu sociální.

A: *Popiš hodiny pedagogiky. Jak probíhá výuka? Co děláte v těch hodinách?*

B: No tak ehm.. zkusíme si teoreticky i prakticky nějaké věci..ehm..měli jsme třeba za úkol zajít do školky a udělat tam nějaký projekt, pak..tak různě..děcka chodily i do zákla-
dek, dělat nějaké preventivní věci. Takže..ehm..víceméně se dostaneme do styku i s poten-
cionálními klienty ehm..nebo do našeho budoucího profesionálního zaměstnání dejme to-
mu. Setkáváme se..je to...jo..je tam hodně teorie, je tam i praxe..teďka je to docela dobře
udělané.

A: *A čím se vyznačují přednášky a čím semináře? Cvičení nemáte..*

B: Přednáška je plácá..(smích) povídání na určité téma, kdy..pokud ten učitel není hodně
vitální, tak lidi spí na lavicích a semináře, ehm..jak které..na některých seminářích prostě je
zase vyžadovaná aktivita pouze po nás, abychom si něco pročetli a ehm..pozjišťovali.
Možná bych preferovala více, kdyby ten učitel prostě našel něco zajímavého a provedl s
náma nějakou aktivitu na to zajímavé téma, než abychom dělali pořád jenom nějaké..bud'
prezentuje učitel, nebo prezentujeme my a je to furt jenom teorie, teorie, plácání o ničem

A: *Co ti víc vyhovuje, ty přednášky nebo ty semináře?*

B: No třeba v psychologii jsem měla ráda přednášky více než semináře. I když zas na se-
minářích jsme tam procvičovali konkrétně co..ale to bylo v bakalářském. Přednášky nebo
semináře..jak v čem, jak které.

A: *Jo a jak hodnotíš své vyučující na hodinách pedagogiky?*

B: Svoje vyučující. Je tady jakýsi posun na tom magisterském, že jsou lepší, mají
ehm..jsou..vypadají kvalifikovaněji, odborněji, veškeré věci, které nám předávají jsou ta-
kové jakože z praxe dejme tomu. Je to odbornější bych řekla.

A: *Je to lepší?*

B: Ehm.. (souhlas).

A: *Zapojila jsi se po dobu svého studia do studentské vědecké a odborné činnosti?*

B: Tak asi při děláním své bakalářky. Snažila jsem se zapojit i do projektu i nějakého takového toho většího, co teďka byl..jak jsou ty různé projekty, ale nakonec ten projekt nebyl schválený, takže jsem se snažila zapojit, ale neprošlo to.

A: *A víš jak celkově..jaké máme vlastně na katedře nějaké ty výzkumné projekty?*

B: Vůbec.

A: *Nevíš?*

B: Nemám páru.

A: *Nedívala jsi se ani na internetu nebo tak?*

B: Ehm..sama si informace víceméně nevyhledávám, pokud na to nevidím nějaký třeba upoutání, takže když nenarazím na něco „zkuste se podívat na tuhle stránku“, tak prostě vyloženě, že bych si řekla, jestli tahle škola vůbec má nějaké výzkumy, a že bych je hledala, tak to ne. Opravdu jsem nevěděla, že vůbec něco takového probíhá. Byl mi nabídnutý ten jeden projekt, ale ..

A: *A to se týkalo čeho?*

B: To se týkalo..počkej..jak se to jmenovalo..něco s..se zahraničními studenty.

A: *Jako tady na magistrovi..normálně na univerzitě?*

B: No, no, no (souhlas). Paní magistra Jurtíková mi psala, jestli bych neudělala rozhovory s nějakýma studentama. Multikulturní myslím.

A: *A to bylo teda zrušené..?*

B: Oni to zrušili.

A: *Takže vlastně tím, že ti to bylo nabídnuto...šla bys do toho, kdyby to nebylo zrušené?*

B: Rozhodně bych do toho šla.

A: *Baví tě výzkum?*

B: Baví mě výzkumy, když ehm.. jsou vedené někým, kdo prostě ví, co chce. Jakoby, když je dost informací k tématu a různě, tak ale jakože..

A: *Když už jsou stanovené cíle už a takto?*

B: Tak..(souhlas). Tak jsem ochotná prostě jako zpracovávat.

A: *A jaké aktivity, kromě studijních povinností máš?*

B: Sport i...zpívání v kostele (smích), ježiš to je hrozné, já nevím..chodím ven s koněm, chodím běhat, brigády ehm...

A: *A brigádu máš třeba v sociální oblasti nebo..?*

B: Jednu jo.

A: *Jo?*

B: Dvě..doučuju a hlídám děti s hendikepem.

A: *A to máš za peníze oboje?*

B: No (souhlas), a..a jinak mám ještě, jakože v hospodě, ale to..to by šlo taky sociálně po-brat, protože ti lidi, kteří tam chodí, jsou sociální případy zaručeně.

A: *A zúčastňuješ se života na..na katedře, jsi informovaná o tom, co katedra připravuje, organizuje?*

B: Nemám páru, kde jsou informace o tomhle.

A: *Ne? A jako ani nechodíš třeba..když se něco připraví, nějaké přednášky?*

B: Jako když je třeba: „Jo pojd'te na přednášku tohohle, teď je tady takováhle“.

A: *Nebo když je třeba Vítání prvků..například..?*

B: Ani ne..bývalo, ale na magisterském ne.

A: *A působila jsi někdy jako pomocná vědecká síla na katedře?*

B: Jo, pro paní ..

A: *..byla jsi o to žádaná, požádána jo?*

B: Tak, dělali jsme ten projekt, ale na bakalářském.

A: *Na bakalářském?*

B: Teda vlastně to už bylo na magisterském. Pro paní doktorku Včelařovou.

A: *A čeho se to..co to bylo?*

B: Měli jsme..my jsme rozdávali dotazníky, nebo nerozdávali, my jsme pozorovali malé děti ve školkách..ve školce, jak se chovají a..a..to bylo loni..tak teda na magisterském. Takže asi účastnila.

A: *A to tě bavilo?*

B: Jo. Jak je dané, prostě.. nějaká struktura něčeho, tak klidně bych pomohla aj jakože nabízím nebo ehm..jsem otevřená tomuhle.. zjišťování údajů, zjišťování informací.

A: *A kdo je pro tebe na univerzitě vzorem a proč? Máš nějaký vzor na univerzitě?*

B: Paní doktor..profesorka..co ona je..no prostě paní Hrbáčková, protože ta vypadá, že je v oboru..a ještě Jurčíková, protože ty..no vlastně ano..Jurčíková, Jurtíková, pak ehm.. Šťastná a ještě Kroutilová Nováková. Tyhle ženy opravdu vědí, co dělají, vědí, co je jejich oborem a dávají to hodně najevo.

A: *A co pro tebe znamená univerzita? Jaký máš k ní vztah?*

B: Na tohle jsem špatný příklad. Já nejsem na..na oboru, který jsem si přála, takže mám špatný postoj k tomu..

A: *Chtěla jsi jiný?*

B: Úplně jiný.

A: *Co jsi chtěla studovat?*

B: Marketing.

A: *A proč jsi tady?*

B: No protože jsem si říkala, že už ten rok nechci zahodit a že to dodělám ty tři roky a pak jsem ještě šla tady.

A: *Takže máš vztah spíš záporný.*

B: No..ne..tak jako ehm..teďka, když už jsme měli nějaké učitele, kteří jsou jako jakože odborníci a opravdu to dávají najevo, tak je to super ale..ale prostě ze začátku někteří nejmenovaní ehm..učitelé mi přišli docela ztracení a chtěli po nás něco, co sami nevěděli, co chtějí a to bylo takové hodně..divně.

A: *Tak jo, tak já ti děkuji.*

PŘÍLOHA P II: ESEJ Č. 1

Magistr a výzkumník jako jedna osoba

Patřím mezi mladé studenty, usilující o magisterský titul na vysoké škole. Za svá studia jsem se několikrát setkala s různými druhy výzkumů v oblasti našeho studia. Netroufám si o sobě říci, že jsem pravý výzkumník, snad jen osoba, která se ohledně výzkumu neustále vzdělává a snaží se výzkumníkem možná i stát.

Je magistr skutečný výzkumník? Myslím si, že magistr už za sebou nějaké výzkumy má. Přinejmenším výzkum k bakalářské práci a pak také jeden k práci diplomové. Nakolik se cítí být výzkumníkem a nakolik výzkumníkem doopravdy je, k tomu je zapotřebí se podívat na věc jeho/jejíma očima, nebo naopak právě nechat to na posouzení odborníky.

Určitě existuje spousta magistrů, kteří se výzkumníky stali na okamžik a tuto dráhu vzdali, jiní se však mohli nadchnout a oddat se vědě celým svým srdcem a celou svou duší, ať už na doktorantském studiu či později v osobním či profesním životě.

Pokud tedy magistři jsou výzkumníci, neměli by nikdy „dospět“ – vytratit onu sílu, která je jim motorem v kladení si otázek a hloubání v problematice těmi správnými směry.